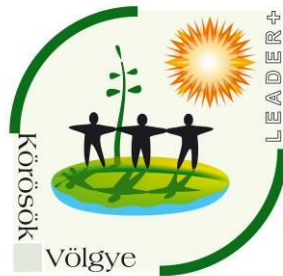

„Sokszínű természet, sokszínű társadalom a Körösök Völgyében”

A Körösök Völgye Vidékfejlesztési Egyesület
Helyi Vidékfejlesztési Stratégiája

2013. április

TARTALOM

I. VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

I.1. A HELYI VIDÉKFEJLESZTÉSI STRATÉGIA JÖVŐKÉPE.....	4
I.2. FŐBB CÉLKITŰZÉSEK.....	4
I.3. A HELYI VIDÉKFEJLESZTÉSI STRATÉGIA FELÜLVIZSGÁLATÁNAK CÉLJA.....	5
I.4. A HVS FELÜLVIZSGÁLAT SORÁN ALKALMAZOTT NYILVÁNOSSÁGI IN- TÉZKEDÉSEK, RÉSZTVEVŐK.....	5
I.5. A HVS FELÜLVIZSGÁLAT SORÁN ELFOGADOTT MÓDOSÍTÁSOK.....	6

II. HELYZETELEMZÉS

II.1. A LEADER HELYI AKCIÓCSOPORT ÁLTAL LEFEDETT TERÜLET IS- MERTETÉSE.....	7
II.1.1. A TÉRSÉG ÁLTALÁNOS JELLEMZŐI.....	7
II.1.2. A TÉRSÉG KÖRNYEZETI ÁLLAPOTA, FÖLDRAJZI JELLEMZŐI, FÖLDHASZNÁLATI MÓDOK.....	10
II.1.3. DEMOGRÁFIAI HELYZET.....	13
II.1.4. GAZDASÁGI KÖRNYEZET.....	15
II.1.5. TÁRSADALMI KÖRNYEZET.....	18
II.2. A LEADER AKCIÓCSOPORT ÉS A HELYI PARTNERSÉG.....	21
II.3. A LEADER MEGVALÓSÍTÁS SORÁN ELÉRT EREDMÉNYEK ÁTTEKINTÉ- SE.....	24
II.4. A HELYI VIDÉKFEJLESZTÉSI STRATÉGIA FELÜLVIZSGÁLATÁNAK INDOKOLTSÁGA.....	30
II.5. SWOT ELEMZÉS.....	31

III. A HELYI VIDÉKFEJLESZTÉSI STRATÉGIA

III.1. A HELYI VIDÉKFEJLESZTÉSI STRATÉGIA JÖVŐKÉPE.....	32
III.2. A HELYI VIDÉKFEJLESZTÉSI STRATÉGIA KAPCSOLÓDÁSA A TÉR- SÉG SZÜKSÉGLETEIHEZ.....	33
III.3. A HELYI VIDÉKFEJLESZTÉSI STRATÉGIA FŐ CÉLKITŰZÉSEI.....	35

III.4. A HELYI VIDÉKFEJLESZTÉSI STRATÉGIA INTÉZKEDÉSEI	42
III.5. FORRÁSALLOKÁCIÓ	63
IV. A HELYI VIDÉKFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁVAL KAPCSOLATOS INTÉZKEDÉSEK	
IV.1. NYILVÁNOSSÁGI INTÉZKEDÉSEK, PROJEKTÖTLET GYŰJTÉS	64
IV.2. A HELYI VIDÉKFEJLESZTÉSI STRATÉGIA VÉGREHAJTÁSA	66
V. MELLÉKLETEK	
V.1. A HVS FELÜLVIZSGÁLAT SORÁN VÉGZETT TEVÉKENYSÉGEK	69
V.2. PÉNZÜGYI TÁBLÁZATOK, FORRÁSALLOKÁCIÓ	70
V.3. A NYILVÁNOSSÁGI INTÉZKEDÉSEKRE VONATKOZÓ IGAZOLÓ DOKUMENTUMOK	78
V.4. TÉRKÉPEK	79
V.5. TÁBLÁZATOK	82
V.6. A TÉRSÉG VÉDETT TERMÉSZETI TERÜLETEINEK LISTÁJA	87
V.7. A TÉRSÉGRE VONATKOZÓ EGYÉB STRATÉGIÁK LISTÁJA	90
V.8. FENNTARTHATÓSÁGI ALAPELVEK	91
V.9. LEADER INTÉZKEDÉSI TERV	92

I. VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

I.1. A HELYI VIDÉKFEJLESZTÉSI STRATÉGIA JÖVŐKÉPE

A „Sokszínű természet, sokszínű társadalom a Körösök Völgyében” c. Helyi Vidékfejlesztési Stratégia alapcélja, hogy a helyi természeti értékek fenntartható fejlesztése és megfelelő hasznosítása, valamint a helyi kompetenciák erősítése révén valós megélhetési lehetőséget kínáljon a térségben élők számára, növelje a települések helyben tartó képességét.

A Programozási időszak végére (N+2) a helyi agráriumban előállított élelmiszeripari és kézműves termékek értékesítésével a vállalkozások, kistermelők és a lakosság jövedelemforrásai bővülnek, a turisztikai szolgáltató rendszer helyi szintű ellátása növekszik, a mezőgazdasági termelésből származó biomassa és bioenergia valamint a megújuló energiák hasznosításával csökkennek a termelés energiaköltségei.

Az Akciócsoport közös tudásra és forrásokra alapozott partnerséget ösztönző valamint projektgeneráló és hálózatépítő tevékenysége révén a vállalkozások együttműködési készsége, ezáltal versenyképessége és munkahelyteremtő képessége nő, jelentősen bővül a turisztikai kínálat, megindul az alternatív energiagazdálkodási rendszerek kiépítése, az alternatív foglalkoztatási módok elterjedése, felgyorsul a lakosság környezettudatos nevelése, a fenntarthatóság elveinek elterjedése.

I.2. FŐBB CÉLKITŰZÉSEK

A Stratégia fő célkitűzései a következők:

- A) A térség turisztikai kínálatának bővítése és népszerűsítése
- B) Természeti és kulturális értékek fenntartható fejlesztése
- C) Helyi életminőség javítása a szolgáltatások fejlesztésével, hozzáférési lehetőségek bővítésével
- D) Térségi mikro-kis és középvállalkozások versenyképességének és munkahelyteremtő képességének erősítése, a helyi agrárium termékeinek mennyiségi és minőségi fejlesztése, hozzáadott értékének növelése és jobb piaci pozicionálása
- E) Megújuló energiagazdálkodási rendszerek fejlesztése, az alternatív energiafelhasználás növelése
- F) Partnerségek ösztönzése és a helyi kompetenciák fejlesztése, a hátrányos helyzetű rétegek esélyegyenlőségének

elősegítése

I.3. A HELYI VIDÉKFEJLESZTÉSI STRATÉGIA FELÜLVIZSGÁLATÁNAK CÉLJA

A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia elsődleges célja, hogy a helyi igényeket felmérve hozzájáruljon a vidék sajátosságainak megfelelő fejlesztésekhez, valamint hogy elősegítse a LEADER és egyéb támogatási programok keretében rendelkezésre álló források hatékony felhasználását. A felülvizsgálat révén a Stratégia az Akciócsoport által lefedett térség folyamatosan változó fejlesztési igényeit valóban tükröző alapidokumentummá válhat, egyúttal megalapozhatja a következő programozási időszak fejlesztési terveit is, de mindenekelőtt meghatározza a 2013. évi LEADER pályázati felhívás alapját képező LEADER Intézkedési Terv kereteit.

A LEADER Program végrehajtására vonatkozó egyes strukturális feltételek és a forrásallokációban is tükröződő célrendszer prioritásainak változása indokolják a terv felülvizsgálatát. Ezen felül, az eredmények áttekintése nyomán a Stratégia korábbi hibáinak korrigálására, a hiányosságok pótlására, a végrehajtási gyakorlatok módosítására, a Körösök völgye leader közösség tevékenységének új alapokra helyezésére is alkalom nyílik.

I.4. A HVS FELÜLVIZSGÁLAT SORÁN ALKALMAZOTT NYILVÁNOSSÁGI INTÉZKEDÉSEK, RÉSZTVEVŐK

A HVS felülvizsgálatának folyamatában a nyilvánosság biztosítására a következő eszközök alkalmazásával került sor:

- Hirdetmény közzététele az Akciócsoport www.korosokvolgye.hu címen elérhető weboldalán
- A felülvizsgálatot érintő szakmai háttéranyagok, munkanyagok, adattárak elérhetővé tétele a www.korosokvolgye.hu honlapon
- egyeztető ülések (elnökségi ülések, Közgyűlés) megtartása
- nyílt lakossági fórumok szervezése (két alkalommal, az átlagos részvételi arány 30 fő)
- megjelenés Hírlevélben, helyi médiában, települési honlapokon
- egyéb részvételi lehetőségek (ügyfélszolgálat, webes fórum stb.) folyamatos biztosítása
- közvetlen email-es megkeresés az ügyfelek/partnerek felé
- projektötletek gyűjtése (beérkezett 52 db, ebből 37 a civil, 3 a közszférában tevékenykedő, 12 üzleti szereplőtől)

I.5. A HVS FELÜLVIZSGÁLAT SORÁN ELFOGADOTT MÓDOSÍTÁSOK

A felülvizsgálat során megállapítást nyert, hogy a 2011 tava-sza óta végbement gazdasági-társadalmi változások a térség fejlődési irányában, a környezeti, gazdasági, társadalmi fo-lyamatokban nem okoztak változást, a korábbi negatív trendek azonban egyes területeken egyértelműen felgyorsultak. A munka-nélküliség, a jövedelmi viszonyok és az elvándorlás tekintetében a probléma továbbra is erőteljesen van jelen.

A térség erősségeire és lehetőségeire alapozott kitörési pon-tok ugyanakkor továbbra is az agrárium és a turizmus fejlesztése, valamint a megújuló és bioenergia hasznosítás lehetnek. A Stratégia korábbi forrásallokációja is ezen intézkedési cél-rendszert tükrözi, így jelentősebb átrendeződés a fejlesztési jogcímek között nem indokolt.

A végrehajtás eredményeinek vizsgálata ismét rávilágított, a támogatások hatékonyságának növelése és ezzel összefüggésben a partnerség alapú végrehajtási módok elterjedése érdekében szükséges a kizárólag vagy legalábbis részben helyi erőforrás-okra alapozott intézkedések megvalósítására fókuszálni, s ez-zel egy időben tovább növelni az Akciócsoport projektgeneráló, térségfejlesztő, hálózatépítő, ösztönző szerepét. Mindezek ré-vén szükséges a Stratégia integrált, terület specifikus jelle-gének erősítése.

A Stratégia alapcélja, célkitűzéseinek és intézkedéseinek rendszere érdemben nem változott. A 6 fő célkitűzéshez a ko-rábbi 19 intézkedés helyett 18 társul, a D.4. intézkedés tör-lésre, az F) célkitűzés és a B.1., F.1., F.3. intézkedések pontosításra kerültek. Megtörtént a Helyzetelemzés fejezetek-hez kapcsolódó adatok aktualizálása és az újabb eredmények összegzése a korábbiakkal, valamint a Stratégia kiegészült a LEADER Intézkedési Terv melléklettel.

II. HELYZETELEMZÉS

II.1. A LEADER HELYI AKCIÓCSOPORT ÁLTAL LEFEDETT TERÜLET ISMERTETÉSE

II.1.1. A TÉRSÉG ÁLTALÁNOS JELLEMZŐI

A Körösök Völgye Akciócsoport Békés megyében, az ország délkeleti határán található, gyakorlatilag a Kárpát-medence centrumaként sajátos elhelyezkedésű terület, hiszen egyszerre országon belüli periféria, s egyben hazánk kapuja Délkelet-Európa felé. Ez a kettősség egyidejűleg jelent gazdasági, kereskedelmi lehetőséget és korlátot a térség számára

Az Akciócsoport területe 1 647 km², a lefedett települések: Békés (külterület), Békéscsaba (külterület), Békésszentandrás, Csabacsúd, Csárdaszállás, Doboz, Gyomaendrőd, Hunya, Kamut, Kardos, Kétsoprony, Kondoros, Murony, Mezőberény, Örménykút, Szarvas, Tarhos, Telekgerendás.

Az egymással határos helységeket a megyehatár között, Békésszentandrástól Dobozig a ma már szabályozott mederben kanyargó Körösök (Fekete-Körös, Fehér-Körös, Kettős-Körös, Sebes-Körös, Hármaskörös) folyóágai és holtágaik kötik össze.

Az akcióterület 68 437 fős lakossága 5 városban, 4 nagyközségben és 9 községben él. A népességszám tekintetében állandó csökkenés figyelhető meg, 2007 és 2012 között az állandó lakosok száma 6,5%-kal csökkent. A térség az elöregedés jegyeit viseli magán, magas az elvándorlási arány, főként a magasan képzett fiatalok és a szakképzettek körében.

Kulturális szempontból a lakosság fontos elemei a német, szlovák és roma kisebbségek. Ez az etnikai és kulturális sokféleség jelentős turisztikai adottság is egyben.

A 18 település a Békési, Békéscsabai és a Szarvasi kistérség tagjaként vesz részt térségi együttműködésben. A 311/2007. (XI.17.) kormányrendelet értelmében a lakosság közel 30%-a a leghátrányosabb helyzetű, további 60%-a hátrányos helyzetű kistérségben él.

A gazdaság hagyományosan agrárjellegű, a mezőgazdasági termeléshez a térség kedvező éghajlati és talajadottságokkal rendelkezik. Az agrárszektor a célterület lakosságának még mindig jelentős hányadát foglalkoztatja, a jövedelemtermelő képessége viszont elmarad a foglalkoztatásban betöltött súlyától. A termények értékesítése és részbeni feldolgozása jellemzően a városokban történik, a magasabb hozzáadott érték azonban túlnyomórészt a célterületen kívül kerül megtermelésre. A rendszerváltozást követő években lezajlott felszámolásoknak, gyárbezárásoknak köszönhetően a térség számottevő ipari bázissal nem rendelkezik, elsősorban a feldolgozóipari ág van jelen (textil-, fa-, papír-, és nyomdaipar, építőipar, valamint az élelmiszer-, és a fémipar), az élelmiszeriparban és azon belül döntően a húsiparban érintett vállalkozások helyzete azonban az elmúlt két évben sokat romlott.

A megújuló energiák hasznosítása nem megoldott, a meglévő adottságok (pl. biogáz, biomassa, termálenergia stb.) kihasználatlanok.

A szolgáltató vállalkozások döntő többsége a városokban működik, azok igazgatási és ellátó funkcióihoz kapcsolódva.

A célterület egyik legnagyobb gyengesége a nem megfelelő elérhetőség. A tervezett gyorsforgalmi út fejlesztések évtizede váratnak magukra. A közúthálózat megfelelő sűrűségű, bár azonnali, jelentős fejlesztésre szorulna. A települések infrastrukturális fejlettsége változó képet mutat, a legnagyobb fejlesztések a szennyvízhálózat teljes kiépítése érdekében történtek. Szélessávú internettel csaknem valamennyi település rendelkezik, az elterjedés üteme visszafogott, de elfogadható mértékű.

A célterületet a régiós és országos értékeknél magasabb, de a megyei átlagnál kevéssel jobb munkanélküliségi adatok jellemzik. A városi rangú településeken a regisztrált munkanélküliek aránya egyelőre kedvezőbb képet mutat, mint a községekben.

Békés megye gyönyörű és változatos tája Magyarországnak, sajátos tájképi és érintetlen természeti környezettel, színvonalas termálfürdőkkel. A Körösök völgye szinte valamennyi turizmus-típust (termál- és gyógy-turizmus, ökoturizmus, természeti turizmus, vízi turizmus, örökségturizmus, fesztiválturizmus, aktív turizmus, falusi- és agroturizmus) kínálja a vendégek számára. A kedvező adottságok ellenére azonban az ágazat jövedelemtermelő és munkahelyteremtő képessége elmarad a kívánatosától, mivel a versenyképességhez szükséges minőségi fejlesztések megvalósítása, de főként az egységes programkínálat összeállítása egyelőre várat magára.

Legfontosabb probléma: a térségben nagy jelentőségű mezőgazdasági, feldolgozóipari és ipari termelőegységek bezártak, növekvő munkanélküliséget hagyva maguk után, a turisztikai vállalkozások szolgáltatásai nincsenek közös programokká felfűzve.

Legfontosabb lehetőség: a természeti, kulturális és mezőgazdasági adottságokat kiaknázva, partnerségben megvalósuló beruházások és fejlesztések révén minőségi termékek előállítás és piaci értékesítése.

II.1.2. A TÉRSÉG KÖRNYEZETI ÁLLAPOTA, FÖLDRAJZI JELLEMZŐI, FÖLDHASZNÁLATI MÓDOK

A Körösök Völgye Akciócsoport Békés megyében, az ország délkeleti határán található, területe 1 647 km², 18 települése között 9 község, 4 nagyközség és 5 város lelhető fel.

A térség felszíni vizekben igen gazdag, nagyrészt a Kettős-Körös és a Hármas Körös vízgyűjtő területén helyezkedik el, de északról a Sebes-Körös vízgyűjtő területe is érinti. A Körös - völgy térség területén számos holtág (köztük a Tiszántúl legnagyobb ártéri vízfelülete, a Kákafoki - holtág) is található, melyek állapotában, hasznosításában (vízgazdálkodás, halgazdálkodás, horgász -és vízi turizmus) jelentős különbségek mutatkoznak. A térség szerencsés geológiai adottságainak köszönhetően több településen lelhető fel a megye legfőbb kincse, a termálvíz. A hőforrásokból bőven bugyogó víz magas sótartalmú, alkáli hidrogénkarbonátos gyógyvíz, néhol jelentős mennyiségű brómot és jódot tartalmaz; számos egészségügyi probléma kezelésére alkalmas.

Jelentősek az akcióterület védett természeti területei, a Körös Maros Nemzeti Park Igazgatósága Szarvason található.

A gazdaság hagyományosan agrárjellegű, a mezőgazdasági termeléshez a térség kedvező éghajlati és talajadottságokkal rendelkezik. A jó minőségű termőföldek átlagos értéke 30 AK. Az évi középhőmérséklet 10C fölötti, a napsütéses órák száma évi mintegy 2400 óra. A térség éghajlata kontinentális, az időjárási szélsőségek (egyenlőtlen csapadékeloszlás, aszály, belvíz stb.) azonban mind komolyabb problémát jelentenek a termelésben.

Az akcióterület mintegy 98%-a termőterület, ebből 94% mezőgazdasági terület. Az erdők és gyepterületek aránya kb. 4,1% ill. 3,1%. A művelési ágak közül a szántó területi részesedése a legnagyobb, 55,7%. A szőlő, gyümölcs és konyhakert együttesen a térség földterületének 0,8%-át teszi ki. A szántóterületek 70%-át gabona foglalja el, ebből mintegy 60% a kalászosok, 40% a kukorica aránya. A gabona után a napraforgó 14%-os részesedéssel bír. A szántóterület kb. 9%-án takarmánynövényeket és zöldségfélét termesztnek.

A térség állatállománya (szarvasmarha, juh, sertés, baromfi) a megyei állomány mintegy 1/3-át teszi ki.

A hagyományosan mezőgazdasági termelésből élő lakosság életformájából, tevékenységéből adódóan a természeti adottságok kevésbé drasztikusan változtak meg a térségben. A többnyire nehezen elfogadható gazdasági elmaradottság pozitív hatásaként értékelhető a kevésbé károsult természeti környezet, amely a XXI. században válik gazdasági erőt jelentő tényezővé. A természet értékeinek - vízvilág, erdők, madárvilág - felfedezésére alapozható turisztikai kínálat érdeklődésre, és vevőkre talál az iparosodott településen, környezeti szennyeződésekkel terhelt életet élő hazai és külföldi látogatók között.

Az érintett települések természeti állapotára különbözően hatnak a jellemző gazdasági tényezők:

Pozitív környezeti hatások:

- kismértékű iparosodás
- a falusias jellegű települések mentesek az intenzív szennyeződést okozó ipari tevékenységektől, a közlekedés negatív hatásaitól
- levegőszennyezés és zaj a mezőgazdasági termeléssel járó gépmozgásokból, anyagszállításból, busz és gépkocsi forgalomból keletkezik (megjegyzendő: a mért adatok nem érik el a kritikus határértéket, a helyzet kielégítő.)

Negatív környezeti hatások:

- a szerves és műtrágya használat közvetett hatása, a települési diffúz szennyezések (szikkasztás, állattartás, belterületi csapadékvíz-beszívárgás), a kommunális hulladéklerakókról történő csapadékvíz beszívárgás, az állattartó telepek trágyatárolói miatti nitrát szennyezés
- a szennyvízkezelés megoldatlansága

Valamennyi település jellemző állapota, hogy nincs teljesen kiépített szennyvíz csatorna hálózata, bár az elmúlt években e területen jelentős közösségi beruházások történtek. Ennek következményeként elszaporodtak a szikkasztásos szennyvízagnak, a háztartási és állattartó telepekről származó szennyvíz hosszú ideig ellenőrizetlenül és akadálytalanul került és egyes helyeken kerül még mindig a környezetbe. A kiépített rendszer hiányában szankciókat sem lehet alkalmazni, a szennyezés mértéke nő. A települések állattartó telepein és a háztáji gazdaságokban keletkező hígtrágya többnyire szintén nem megfelelő technológiával kezelt melléktermék.

A környezetszennyezés negatív ténye mellett a biomasszán kívül mellett nem hasznosul az a biogáz sem, amely megfelelő technológia alkalmazásával energiaként felhasználható volna a termelő üzemekben, jelentősen csökkentve az energiaköltségeket.

Legfontosabb probléma: a környezetkímélő technológiák elterjedésének hiánya és a megújuló és bioenergia hasznosítás alacsony szintje miatt a mezőgazdasági termelés és a növekvő lakossági fogyasztás károsítja a helyi környezeti elemeket

Legfontosabb lehetőség: környezetkímélő technológiák bevezetésével és a megújuló és bioenergiák hasznosításával a természeti értékek fenntarthatóságának biztosítása az azokra alapozott turisztikai és agrár-termelői célú fejlesztések végrehajthatósága érdekében.

II.1.3. DEMOGRÁFIAI HELYZET

Az akcióterület lakossága 68 437 fő, több mint 6,5%-kal kevesebb, mint 2007-ben. A csökkenő tendencia valamennyi település esetében érvényesül. A városok 45 335 fős lakossága 2 801 fővel lett kevesebb. Az 5 nagyközségben és 9 községben 23 102 lakos él, számuk 1 969 fővel kevesebb az öt évvel ezelőtti értékeknél. A 240/2006. (XI.30.) és

311/2007. (XI.17.) kormányrendeletek értelmében az akciócsoport 18 településéből 11 (Békés - külterület, Csárdaszállás, Doboz, Hunya, Kamut, Kardos, Kétsoprony, Mezőberény, Murony, Örménykút, Tarhos) hátrányos helyzetű településnek minősül, lakosaik száma 19 292 fő.

A megyei átlaghoz hasonlóan a halálozási ráta tartósan magas, növekvő, s a születésszám is folyamatosan csökken, az elmúlt évtizedben 10%-kal. A régiós és országos átlagot is meghaladó természetes fogyás mérlegét tovább rontja a negatív vándorlási különbözet. A belföldi vándorlás a régióban Békés megyében a legnagyobb arányú (-6-7 fő/1000 lakos), a nemzetközi vándorlás mértéke nem oly jelentős, ez összefüggésben lehet a nyelvtudás, szakképzettség hiányával is.

Még azokon a településeken is, ahol a vándorlási különbözet pozitív, sem képesek a bevándorlók kompenzálni a természetes fogyás mértékét.

A lakosság korösszetétele egyértelműen kedvezőtlen, a 60 év felettiek aránya mintegy 25%, a 14 éven aluliak aránya kb. 14%, a településeken az elöregedés jellemző. Mindkét mutató értéke rosszabb az országos átlagnál.

Az álláskereső aránya az aktív korú lakosságon belül meghaladja a 11%-ot.

A térségben jelentős számú német és szlovák kisebbség él, a magyarországi szlovák nemzetiség legnagyobb közössége Békés megyében lett otthonra. E nemzetiségi sokszínűség turisztikai potenciál is egyben: a közösségek máig őrzik értékes hagyományait, sajátos kultúrájuk, gasztronómiájuk és kapcsolatuk az anyaországokkal gazdagítja a térség társadalmait.

Az akcióterületen Békésen, Békéscsabán, Dobozon, Gyomaendrődön, Mezőberényben és Szarvason él nagyobb lélekszámú cigány kisebbség. E népcsoportok életkörülményeit tekintve az iskolázottság az országos átlagnál jobbnak mondható abban az érte-

lemben, hogy tagjaik nagyobb része az alapfokú iskolai végzettséggel rendelkezik, a foglalkoztatást tekintve azonban a legtöbb roma ember számára csak a közfoglalkoztatás nyújt munkalehetőséget. A kisebbség egy része – elsősorban az oláh cigányok – még ápolják hagyományaikat, a temetéssel, ünnepekkel, házassággal, születéssel kapcsolatos szokásaikat, s ez eszköz lehet az integráció előmozdítására.

Legfontosabb probléma: a települések elöregedése és a munkahelyek hiánya miatt folyamatosan növekvő elvándorlás miatti elnéptelenedése

Legfontosabb lehetőség: a helyi értékekre alapozott kisléptékű beruházásokkal és a helyi kompetenciák fejlesztésével valós megélhetési alternatíva felmutatása és a helyi életminőség javítása

II.1.4. GAZDASÁGI KÖRNYEZET

A célterület gazdasága hagyományosan agrárjellegű, a mezőgazdasági termeléshez a kistérség kedvező éghajlati és talajadottságokkal rendelkezik (a földterületek átlagos aranykorona értéke 20 és 47 AK közötti). Az agrárszektor – bár veszített jelentőségéből – a célterület lakosságának még mindig jelentős hányadát foglalkoztatja, különösen a falvak népességének megélhetésében játszik kiemelkedő szerepet. A szektor jövedelemtermelő képessége viszont elmarad a foglalkoztatásban betöltött súlyától. A célterületen működő társas vállalkozások közel 10%-a mezőgazdasági vállalkozás és magas az agrár-egyéni vállalkozások aránya is.

A célterület számottevő ipari bázissal nem rendelkezik, (az ipari parkok, inkubátorházak száma csekély) a kilencvenes évek gazdasági változásai a felszámolásokon, gyárbezárásokon, létesítményépítésekén keresztül a térséget is hátrányosan érintették. A még meglévő iparnak elsősorban a feldolgozóipari ág jelentősebb, kiemelkedő iparágazatok a textil-, fa-, papír-, és nyomdaipar, építőipar, valamint az élelmiszer-, és a fémipar. A városokban, elsősorban Békéscsabán és Szarvason még jelen van a feldolgozott, mezőgazdasági alapanyagú termékeket előállító ipar (gyümölcs sűrítmény, baromfi feldolgozó, vágóhíd és húskombinát, konyhakész zöldségfélék, hűtőház), a magasabb hozzáadott érték azonban legtöbbször a célterületen kívül kerül megtermelésre. Az élelmiszeriparban és azon belül döntően a húsiparban érintett vállalkozások helyzete az elmúlt két évben sokat romlott.

A szolgáltató jellegű vállalkozások döntő többsége a városokban működik, azok igazgatási és ellátó funkcióihoz kapcsolódva. Nem túl magas a kereskedelem és javítás területén működő társas vállalkozások aránya. Ezek a döntően mikro- és kisvállalkozások alapvetően a célterület városaiban koncentrálódnak.

A vállalkozások számarányát tekintve magas az ingatlanügyletekkel, gazdasági szolgáltatásokkal foglalkozó társas vállalkozások aránya. A városokban minden nagyobb biztosítótársaság rendelkezik kirendeltséggel, illetve minden jelentősebb, országos hálózattal rendelkező pénzintézet nyitott irodát, melyek meghatározó alapját képezik a vállalkozói társadalom kialakulásának.

A célterület bár természeti és kulturális értékekben gazdag, nem rendelkezik elegendő megfelelő minőségű szálláshellyel, valamint turisztikai attrakciókkal, egységes kínálati csomaggal (kevés a turisztikai szolgáltató és vendéglátó társas vállalkozások száma, arányuk az összes szolgáltató társas vállalkozáson belül nem éri el a 10%-ot), így a szarvasi kistérséget leszámítva idegenforgalmi jelentősége alacsony. A célterületen az ezer lakosra jutó működő vállalkozásszámmal kifejezett vállalkozási aktivitás alacsony, főként az országos átlaghoz viszonyítva. Ennek okai a vállalatok közötti együttműködések hiánya, a piaci, termelési, finanszírozási, illetve beszállítói kapcsolatok gyengesége, és a vállalkozások alapítását ösztönző gazdasági viszonyok, háttérfeltételek kedvezőtlenége.

A gazdasági fejlettség relatíve alacsony szintje és a foglalkoztatottság aránya szoros összefüggésben van a gazdaság szerkezeti sajátosságokkal, amely az iparosodottság alacsony fokával és az alacsony jövedelmezőségű mezőgazdaság átlag feletti arányával jellemezhető.

A munkanélküliségi arány az akcióterületen a 2007. évi 9%-os átlagról 2011-re 13%-ra emelkedett, 2013-ra 11%-ra „mérésről döntött”. Ez az érték a megyei átlagnál némileg kedvezőbb, azonban jelentősen meghaladja az országos átlagot. A mutatók kivétel nélkül minden településen romlottak, átlagosan 2%-kal. A 18 településből mindössze 3 esetében nem éri el a munkanélküliség a 10%-ot, 4 esetben pedig az arány meghaladja a 15%-ot is.

A célterületet – hasonlóan egész Békés megyéhez – még mindig nem érinti gyorsforgalmi út, ugyanakkor a célterület közúthálózata megfelelő sűrűségű, a települések könnyen elérik egymást. Mindezekből következik, hogy a térség külső elérhetősége kedvezőtlen, belső elérhetősége azonban jó.

Az információtechnológiai ellátottság és az internet penetráció növekedési üteme szoros összefüggést mutat a népesség demográfiai és szociológiai mutatóival. Így – noha szélessávú internettel csaknem valamennyi település rendelkezik – az elterjedés üteme visszafogott. Községi hozzáférési pontok jelenléte a térségben nem számottevő, főként könyvtárakban hozzáférhető a lakosság számára az internet.

A nagyobb vállalkozások, az oktatási- és közintézmények megfelelő informatikai infrastruktúrával rendelkeznek.

Egyes tanulmányok szerint a 2008-as gazdasági válság hatásai a kevésbé fejlett térségekben, így például Békés megyében, kevésbé direkt módon érzékeltették hatásukat, a következmények kevésbé mérhetőek. Ezzel együtt azonban a térség gazdasági-társadalmi viszonyaira jellemző, alapvetően negatív irányú

trendek és tendenciák felerősödtek, felgyorsultak, a felzárkózási kényszer akuttá vált.

Legfontosabb probléma: a gazdaság szerkezetét a mezőgazdaság határozza meg, azonban az agráriumban előállított termékek alacsony hozzáadott értékkel hagyják el a térséget, így alacsony jövedelmet generálnak; a térség turisztikai értékeire nem épültek üzleti vállalkozások; az infrastrukturális és munkaerő piaci helyzet nem kedvez nagyberuházások megtelepedésének, esetleges logisztikai szerep betöltésének

Legfontosabb lehetőség: partnerségben megvalósuló beruházások/fejlesztések révén helyi termékek (turisztikai szolgáltatások, agrár-termékek, megújuló energia hasznosítás) előállítása és piaci értékesítése, a jövedelemtermelő képesség növelése

II.1.5. TÁRSADALMI KÖRNYEZET

Az akciócsoport településein összesen több mint 300 non-profit szervezet tevékenykedik, erőforrásaikhoz mértén változó aktivitással.

A civilek által legnagyobb számban pártolt és művelt tevékenységi területek a szabadidő és sport, valamint a kultúra. Viszonylag nagyszámú támogatót tudhat magáénak az akcióterületen az oktatás és szociális ellátás, és egyre többen szakosodnak a szakmai gazdasági érdekképviselési, településfejlesztési és közbiztonsági feladatokra. Viszonylag csekély részt képviselnek a szférán belül a környezetvédelmet zászlajukra tűző civilek, a térség 3 településére nem jutna aktív zöld közösség – bár térségünkben alakult meg 2005-ben a Magyar Natúrpark Szövetség. Az egészségügyi, vallási és egyéb kérdésekre fókuszáló szervezetek száma elenyésző.

A békéscsabai és szarvasi kistérségben ernyőszervezetek is segítik a civilek munkáját tanácsadással, különböző szolgáltatásokkal, képzésekkel, az igazi partnerkapcsolatok azonban még hiányoznak.

A térség gazdag kulturális hagyományokkal rendelkezik: ez egyrészt köszönhető az itt élő nemzetiségek (németek, szlovákok, romák) aktív hagyományőrző munkájának, másrészt a Körösök természeti adottságai, a vizes élőhelyek kapcsán fennmaradt hagyományokat ápoló közösségeknek. A vesszőből, csuhéból, gyékényből fonott használati tárgyakat, agyagedényeket, szőttéseket készítő kézműves egyesületek, szövetkezetek termékei messzi földre eljutva népszerűsítik kis hazánkat, a jellegzetes íz és színviláguk révén méltán elismert gasztronómiai remekek pedig legalább ilyen messziről csábítják fesztiválozni a kulináris élvezetekre vágyókat. A Csabai Kolbászfesztivál, a Gyomaendrődi Sajt -és Túrőfesztivál, a Szarvasi Szilva Nap, vagy a Békési Pálinkafesztivál egyaránt nemzetközi ismertségre tett szert.

A nagyhirű és a kevésbé hangos települési, közösségi programok szervezésében, a lakossági részvétel ösztönzésében és a fiatalok motiválásában komoly szerepet töltenek be a helyi aktív közösségek.

Általános és negatív tendencia azonban, hogy a civil szervezetek nagy többsége önkormányzati támogatás hiányában nem képes az önálló fennmaradás feltételeinek biztosítására, a helyi igazgatási szervek forráshiányos gazdálkodása pedig egyre ki-

sebb mértékben engedélyezi e tevékenységek érdemi támogatását, és a jelenlegi gazdasági környezetben a magán adományok mértéke is csökken. Ennek eredményeként a civil szektorban is igazi éles verseny, piaci küzdelem alakult ki a pillanatnyilag megszerezhető forrásokért, noha az együttműködés közép és hosszabb távon kifizetődőbb volna.

A non-profit szektor központi rendszerű támogatása 2011. évben jelentősen, mintegy 50%-kal csökkent, s jelek mutatnak arra, hogy a civilek érdemi részvétele egyes döntéshozatali folyamatokban egyre kevésbé valósul meg.

Mindezek, mondhatni éles ellentétben állnak a napjainkban egyre inkább szorgalmazott irányítási elvekkel, a kooperáció és a szubszidiaritás gondolatával.

2011 ugyanakkor az önkéntesség éve volt Európában. A kampányév rámutatott az emberek összefogásán alapuló közösségi, civil kezdeményezések fontosságára a hagyományos közösségi támogató funkciók gyengülésével, az elmagányosodás jelenségével szemben. Ezen elv mentén az Akciócsoport ösztönző, partnerség és hálózatépítő szerepét is tovább szükséges erősíteni a még meglévő erőforrások hatékony optimalizálása érdekében.

Az akcióterület népessége előregedő, magas az elvándorlási arány, főként a magasan képzett fiatalok és a szakképzettek körében. A helyben maradók egyre nagyobb része sem jut munkához, a munkanélküliségi arány az akcióterületen a 2007. évi 9%-os átlagról 2011-re 13%-ra emelkedett, 2013-ra 11%-ra „mérésleődött”. Ez az érték a megyei átlagnál némileg kedvezőbb, azonban jelentősen meghaladja az országos átlagot. A mutatók kivétel nélkül minden településen romlottak, átlagosan 2%-kal. A 18 településből mindössze 3 esetében nem éri el a munkanélküliség a 10%-ot, 4 esetben pedig az arány meghaladja a 15%-ot is. A tartósan munkanélküliek között magas a hátrányos helyzetűek aránya, egyes rétegek, így különösen a roma kisebbség tagjai számára csak a közfoglalkoztatás nyújt munkalehetőséget. A megváltozott munkaképességűek megyei aránya kétszerese az országos átlagnak, ez utóbbihoz viszonyítva viszont foglalkoztatási arányuk rendkívül alacsony, a 10%-ot sem éri el.

A településeken elérhető szolgáltatások köre és minősége változó képet mutat. A kötelező közszolgáltatások gyakorlatilag mindenhol adottak, a színvonalat illetően azonban jelentősek az eltérések. A célterületet – hasonlóan egész Békés megyéhez – nem érinti gyorsforgalmi út, ugyanakkor a közúthálózat megfelelő sűrűségű, bár korántsem megfelelő minőségű. A térség külső elérhetősége tehát kedvezőtlen, belső elérhetősége elfogadható.

Az információtechnológiai ellátottság és az internet penetráció növekedési üteme szoros összefüggést mutat a népesség demográfiai és szociológiai mutatóival. Így – noha szélessávú internettel csaknem valamennyi település rendelkezik – az elterjedés üteme visszafogott. Községi hozzáférési pontok jelenléte a térségben nem számottevő, főként könyvtárakban hozzáférhető a lakosság számára az internet.

A szolgáltató jellegű vállalkozások döntő többsége, azok igazgatási és ellátó funkcióihoz kapcsolódva a városokban működik, csakúgy, mint a nagyobb biztosítótársaságok kirendeltségei, illetve a jelentősebb, országos hálózattal rendelkező pénzügyintézetek fiókjai, melyek meghatározó alapját képezik a vállalkozói társadalom kialakulásának.

Legfontosabb probléma: a hagyományos közösségi támogató funkciók gyengülnek, a társadalomban egyre erőteljesebben van jelen az elmagányosodás, a civil kezdeményezések hatékonyságát az infrastrukturális háttér, a humán és anyagi erőforrások befolyásolják.

Legfontosabb lehetőség: többfunkciós, a helyi fiatalokat megszólító közösségi terek létrehozásával és a helyi kompetenciák fejlesztésével a hatékonyságot javító partnerségek ösztönzése.

II.2. A LEADER AKCIÓCSOPORT ÉS A HELYI PARTNERSÉG

A helyi gazdasági, civil és önkormányzati szféra szereplői közötti együttműködés és a vidéki térségek hálózatának kiépítése a LEADER alapelvek legfontosabbjai. A közös tudásra és forrásokra alapozott partnerség az egyik leghatékonyabb módszer lehet a helyi fejlesztések megvalósítására – különös tekintettel a kevésbé fejlett területekre – így a tapasztalatok és az ismeretek cseréjének megszervezése és a partnerség ösztönzése a Körösök Völgye Akciócsoport számára is elsődlegesen fontos.

A Stratégia 2011. évi felülvizsgálata során megállapítást nyert, hogy bár a Körösök völgye több mint 200 tagú LEADER közösségének összefogása jó alapot teremtett az Akciócsoport közösségépítő tevékenységének megvalósítására, a számszerűsíthető és nem számszerűsíthető eredmények számbavétele után e munka csak részben volt eredményesnek tekinthető.

Az Akciócsoport és a munkaszervezet által szervezett rendszeres tájékoztató és szakmai fórumok, a kevesebb alkalommal, de annál nagyobb sikerrel lebonyolított, helyi termékek és kulturális hagyományok bemutatását célzó fesztiválok és kiállítások, a térség értékeit és lehetőségeit feltáró kiadványok és szakmai tanulmányok elkészíttetése, az egyes fejlesztési programok (elsősorban az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program keretében elérhető lehetőségek) népszerűsítése, valamint a települési önkormányzatokkal való folyamatos kapcsolattartás és az ügyfelek számára nyújtott személyre szabott tanácsadói tevékenység révén a Körösök Völgye Acs. Np. Kft. a térségfejlesztés megbízható és megkerülhetetlen szereplőjévé vált.

A tájékoztató és tanácsadó szerep betöltése mellett azonban az Akciócsoport projektgeneráló, térségfejlesztő, illetve hálózatépítő szerepe nem bontakozott ki teljes körűen. Ennek okai voltak a magyarországi LEADER Programot övező bürokratikus terhek, valamint hogy a LEADER Akciócsoportok működését érintő finanszírozási nehézségek jelentős erőforrásokat vontak el a helyi vidékfejlesztési stratégiák megvalósítását segítő tevékenységektől, ugyanakkor tény, az Akciócsoport adós maradt az együttműködésben, kis beruházási költséggel, fenntartható módon megvalósult jó gyakorlatok bemutatásával.

Márpedig ez utóbbi jó példák megismertetése térségünkben különösen fontos: az ország több más régiójához hasonlóan az akcióterületen az együttműködésnek nincs hagyománya, az előző rendszer erőszakos téteszesítése és egyes kulturális intézkedései miatt az emberekben még élnek a rossz beidegződések, a közös cselekvés, közös tulajdon nem kellő képen értékelt. A partnerség kézzelfogható előnyeinek – így a kisebb beruházás, nagyobb értékesítési lehetőségek, egyenrangúság a felek között stb. – bizonyítása és az egymás számára leginkább megfelelő

partnerek felkutatása tehát az Akciócsoport legfontosabb és elsődleges feladatává kellett váljon.

A korábban háttérbe szorult feladatok sikeres megoldását némileg visszavetette, hogy az időközben módosult jogszabályi környezet változása miatt 2012. május 1-től a LEADER Helyi Akciócsoport feladatokat nonprofit kft formájában működő közösségek nem, kizárólag egyesületek láthatják el. A kényszerű változás okozta bizalmi válságot azonban a térség fejlődéséért felelősséget érző szereplők ismételt összefogása révén rövid időn belül sikerült áthidalni, és az új, egyesületi formába szerveződött közösség továbbra is a térség fejlődésének hiteles szereplője. Ezt igazolja a szervezeti változások nyomán kiterjedtebbé váló részvételi lehetőségeket kihasználók száma is. A 2011 októberében 42 taggal megalakult Körösök Völgye Vidékfejlesztési Közhasznú Egyesülethez 2012. május 1. és 2013. április 11. között 25 civil szervezet, vállalkozás és magánszemély csatlakozott. Az Egyesület a korábban LEADER közösségként elismert szervezet Helyi Vidékfejlesztési Stratégiáját magáénak ismerte el.

A 2011. évi Stratégia felülvizsgálat, a korábbi hibák és hiányosságok széles nyilvánosság segítségével történő feltárása, a nyílt lakossági fórumok és hetekig tartó projektötlet gyűjtés, kitűnő alapot teremtett a potenciális partnerek bázisának szélesítésére. Az elmúlt két éves időszakban a fenti problémák ellenére az Akciócsoport hálózatépítő/partnerközvetítő és ügyfélszolgálati tevékenysége is sokat fejlődött, mely a benyújtott támogatási kérelmek számában, területi és szektoronkénti megoszlásában, valamint más szakmai szervezetekkel, ernyőszervezetekkel történő kapcsolataiban is megmutatkozik. E kapcsolatokat tovább erősítheti a térségek közötti szakmai együttműködési és a LEADER HACs-ok nemzetközi kapcsolatépítési projektjeinek támogatását célzó pályázati felhívásokon való részvétel.

Az Akciócsoport már meglévő és potenciális partnerei:

- települési és kisebbségi önkormányzatok, önkormányzatok társulásai
- szakmai szervezetek (Békés Megyei Agrárkamara, Békés Megyei Kereskedelmi és Ipar Kamara, Békés Megyei Vállalkozásfejlesztési Alapítvány, RFH Nonprofit Zrt. Békés megyei irodája, Békés Megye Falusi Turizmusáért Egyesület, Körösök Völgye Natúrpark Egyesület, Békés megyei Civil Információs Centrum)
- más fejlesztési programok munkaszervezetei, tanácsadó irodái
- már működő hálózatok (civil szövetségek, gazdasági és turisztikai klaszterek, TDM szervezetek, szövetkezetek, érdekképviselések)

A partnerek hozzájárulása a Stratégia megvalósításához, a jövőkép eléréséhez:

- eredményesebb kommunikáció a saját célcsoporttal (tájékoztatás, tanácsadás, jó gyakorlatok megismerése, eredménykontroll)
- visszacsatolás az Akciócsoport felé
- szakmai segítségnyújtás a fejlesztési irányok meghatározásában és az intézkedések végrehajtásában, közös marketing tevékenységek megvalósításában
- a stratégia kiegészítő, integratív jellegének elősegítése és erősítése
- a partnerség elvének erősítése a legkisebb egységekben, részvétel partner adatbázis felállításában, karbantartásában, partnerkereső szolgáltatás működtetésében

II.3. A LEADER MEGVALÓSÍTÁS SORÁN ELÉRT EREDMÉNYEK ÁTTEKINTÉSE

A „Sokszínű természet, sokszínű társadalom a Körösök Völgyében” c. Helyi Vidékfejlesztési Stratégia 2008-as elfogadásakor a térség vidékfejlesztésében érdekelt szereplői egy valóban terület specifikus és integrált fejlesztési tervet hagytak jóvá. A megjelölt 4 fő prioritás és az azokhoz rendelt 21 intézkedés és több mint 70 megoldási javaslat a térség fejlődését alapvetően befolyásoló vagy befolyásolni képes terület minden szempontból történő vizsgálatát (de! nem minden esetben kezelését) lehetővé tették. A konkrét problémákra, konkrét kihívásokra adott válaszokat számos esetben nem az Akciócsoport által birtokolt erőforrásokra és lehetőségekre alapozták, más, a közösség hatókörén kívül eső támogatási források, szakhatósági feladatok, globális cselekvési tervek szempontjai is beépítésre kerültek. Ugyanez elmondható a 2011-ben kidolgozott Stratégia – jelentősen egyszerűsített – szerkezetéről is, mely összesen 6 célkitűzés és az azokhoz tartozó 19 intézkedésre épült és melyet jelen felülvizsgálat lényegében változatlan struktúrában őrzött meg.

E mellett az intézkedések nagy hangsúlyt fektettek a LEADER – szerű megközelítésre is, így az elvárt eredmények megjelölése sem elsősorban számokban, inkább fejlődési irányok, folyamatok felvázolása révén történt meg.

A legutóbbi felülvizsgálat óta eltelt újabb két év eredményeinek áttekintésekor tehát szükséges ismét tisztázni, hogy a Stratégia végrehajtását illetően számszerűsíthető eredményekről elsődlegesen az Akciócsoport kompetenciájába tartozó intézkedési területek kapcsán beszélhetünk. Vizsgálni szükséges ugyanakkor az ún. nem számszerűsíthető eredményeket is, köztük az Akciócsoport projektgeneráló, térségfejlesztő szerepét, ez utóbbi révén ugyanis a vidékfejlesztési program által közvetlenül nem érintett támogatási rendszerek lehetőségei is optimalizálhatók.

Az eredmények áttekintése tehát nem önmagáért való, a számvetés legfőbb célja, hogy kijelölje a jövő feladatait.

A 2008-ban elkészült Stratégia alapvető célként fogalmazta meg valós megélhetési alternatívák felállítását az itt élők számára, az életminőség javítását és így a települések elnéptelenedésének megállítását.

Mindezek elérése érdekében a természeti és kulturális értékek védelmét és fejlesztését, a vállalkozások versenyképességének és munkahelyteremtő képességének fokozását, a helyi turizmus ágazat fejlesztését és a helyi társadalom szereplői közötti együttműködés erősítését jelölte meg, mint fő prioritást és lehetséges kitörési pontot.

2011-ben e célkitűzések között a fenntartható fejlesztés szükségessége, azon belül is a környezeti fenntarthatóság kapott nagyobb hangsúlyt és szerepet.

2011-ben a Stratégia számokban és egyéb mutatókban kifejezett eredményessége leginkább a kulturális értékek preventív védelmét, szakszerű gondozását és fenntartható hasznosítását, hagyományőrzést célzó intézkedésben volt tetten érhető. A természeti és kulturális értékekben gazdag, sokszínű hagyományaira büszke helyi társadalmak mindenkor feladatuknak érzik épített örökségük megóvását, népszokásaik gyakorlását. Az aktív civil közösségeknek és a felgyorsult világunkban egyre növekvő belső igényeknek köszönhetően öt projekt keretében, de mindössze három településen került sor patinás épületek megóvására, s szintén öt projekt keretében kerültek megrendezésre a térség nemzetiségi hagyományait és gasztronómiai remekeit ünneplő kulturális és gasztronómiai fesztiválok. E rendezvények látogatottsága elérte a húszezer főt. 2011 – 2013. között még egy, a helyi épített örökség megőrzését célzó beruházás valósult meg, de a benyújtott kérelmek alapján 2014 végéig újabb öt elképzelés megvalósítására kerülhet sor.

Két évvel ezelőtt is meg kellett jegyeznünk ugyanakkor, hogy az állagmegóvásnál nagyobb kihívás az építészeti örökség funkcionális használatba vétele és igazi közösségi térré alakítása, esetleg turisztikai attrakcióként történő hasznosítása. Ennek elősegítésére célul tűztük ki a települési önkormányzatok és a helyi non-profit és üzleti szektor együttműködésének ösztönzését, másrészt képzésekkel, innovatív módszerek bemutatásával és az adaptív készség fejlesztésével e partnerségek hatékonyságának fokozását. Az elmúlt két év során talán e területen könyvelhetőek el a legnagyobb eredmények. Tizenöt, a helyi közösségeknek, sport-és szabadidős egyesületeknek és kulturális tevékenységeknek otthont adó tér kialakítása történt meg, illetve van folyamatban.

Az akcióterület természeti értékeinek megóvását, továbbfejlesztését célzó beruházásokra 2011-ig nem került sor, bár az Akciócsoport megbízásából kidolgozásra került egy, a térség ökológiai egyensúlyát megőrző, gazdasági potenciálját ugyanakkor maximálisan kiaknázó fejlesztési tervek alapjául szolgáló szakmai anyag. A tájpotenciálhoz szükséges tájhasználatot, tájvédelmet és rehabilitációt célzó fejlesztésekhez valamint azok agroturisztikai és ökoturisztikai hasznosításához a „gondolkodj globálisan, cselekedj lokálisan” szellemében elsődlegesen a szemléletformálás és az ismeretterjesztés feladatát emeltük ki. Elvárás volt, hogy az úttörőként a környezeti fenntarthatóságot és a megújuló energiahasznosítást a minden napokban népszerűsítő, 2011-ig egyedülként lebonyolított rendezvényt a jövőben számos hasonló témájú szakmai konferencia, tanácskozás, lakossági akció, szélesebb iskolai nevelő munka

kövesse. Mindezekkel és a kooperáció előnyeinek hangsúlyozásával a megújuló és bioenergia hasznosítására alapozott energia-gazdálkodási rendszerek viszonylag magas befektetési költségek és hosszabb megtérülési idő miatti „népszerűtlensége” jelentősen csökkenthető, ezáltal a térség természeti értékeinek fenn tarthatósága, s így az arra alapozott gazdaságfejlesztési elképzelések megvalósíthatósága biztosítható. A témához szoros illeszkedést egy folyamatban lévő, és egy a jövőben reményeink szerint támogatáshoz jutó fejlesztés mutat, de a célkitűzés a Stratégiának továbbra is szerves része marad, a felülvizsgálatot követően az érintettek megszólítását és ösztönzését hatékonyabb módon elősegíteni képes intézkedésekkel együtt.

A mikro-kis és középvállalkozások versenyképességének, munkahelyteremtő képességének erősítését, a hátrányos helyzetű rétegek felzárkóztatását célzó intézkedések végrehajtása során a helyi, nem mezőgazdasági jellegű mikro-vállalkozások tevékenységi körének bővítésére, telephely korszerűsítésére és technológiai fejlesztésére nyílt lehetőség. 2011-ig szám szerint 8 vállalkozás, összesen 195 millió Ft támogatással megvalósuló fejlesztése révén 18 új munkahely létesült, melyek közül 10 kifejezetten hátrányos helyzetű munkavállalókat érint. 2013-ig újabb 11 vállalkozás, összesen 159 millió Ft támogatással megvalósuló fejlesztése 15 új (ebből 6 hátrányos helyzetű munkavállaló által betöltött) munkahely létrehozását ígéri. Nyilvánvaló, a térség átlagos 11,5%-os munkanélküliségi arányát tekintve nem beszélhetünk igazi eredményről. Annál is inkább, mert bár a Stratégia egyértelmű célja volt a vállalkozások közös beruházások keretében történő fejlesztése, valamint az alternatív energiafelhasználásra alapozott jövedelemszerzés, illetve költségcsökkentés, a támogatott projektek között érdemi együttműködés keretében megvalósuló beruházás nem lelhető fel, s a megújuló és bioenergia hasznosítás is csak egy esetben jelenik meg főtevékenységként.

Ennek oka egyrészt, hogy a térség hagyományosan agrárjellegű, s a rendszerváltást követően a feldolgozóiparban folyamatosan végbement leépülés az alapanyag előállítás felé orientálta a termelőket, akik a termésátlag és a befektetési költségek optimalizálását helyezik fejlesztéseik középpontjába (mezőgazdasági gépbeszerzés, terménytárolók építése stb.). A nagyobb jövedelmet generáló és foglalkoztatottságot növelő, a termékek tovább feldolgozásához szükséges beruházásokra önállóan már nem rendelkeznek elegendő forrással, az együttműködésnek pedig körükben nincs hagyománya. Az előző rendszer erőszakos térszerkesztése miatt az emberekben még élnek a rossz beidegződések, a közös cselekvés, a közös tulajdon nem kellő képen értékelt, a néhány éve reneszánszukat élő termelői értékesítő szövetkezeteknek pedig még nem sikerült átütő sikereket elérniük. Az elmúlt két évben az élelmiszeripari és különösen a húsipari vállalkozások helyzete sokat romlott. Az alacsony hozzáadott ér-

tékű termékek alacsony jövedelmet generálnak, a foglalkoztatást pedig nem növelik. Az előírt környezetvédelmi beruházások költségigénye miatt az állattenyésztési ágazat fejlesztési irányai is jelentősen beszűkülnek, ugyanakkor potenciális jövedelemforrást, versenyképes működési megoldást kínálhat a mezőgazdasági tevékenység során keletkező melléktermékek megfelelő hasznosítása, így elsősorban a biomassza és biogáz energetikai célú felhasználása.

Az Akciócsoportnak a jövőben is kitüntetett figyelmet kell szentelnie az együttműködésben, alternatív módszerekkel, fenntartható módon megvalósítható jó gyakorlatok bemutatásának, a partnerség kézzelfogható előnyeinek – így a kisebb beruházás, nagyobb értékesítési lehetőségek, egyenrangúság a felek között stb. – bizonyításának és az egymás számára leginkább megfelelő partnerek felkutatásának.

A nagyüzemi mezőgazdasági termelés mellett a kistermelői szintű termékek sem generáltak többletjövedelmet, holott az egészséges alapanyagokból készülő, egyedi íz és színvilágú háztáji termékek előállításának a térségben nagy hagyománya van, a fogyasztók részéről pedig egyre nagyobb az igény az egészséges és ellenőrizhető élelmiszerek iránt. A közbeszerzésekről szóló törvény és a kistermelői termékek értékesítésére vonatkozó szabályozás egyszerűsítése és könnyítése vélhetően ösztönözhet majd a hozzáadott érték növelést és az alternatív értékesítési lehetőségeket, így a turisztikai szolgáltatókkal létesített beszállítói rendszer létrehozását célzó fejlesztésekhez is. A piacra jutást és piaci pozicionálást egyértelműen segíti majd a LEADER Program keretében támogatott szakmai együttműködés a helyi termékek előállítói között. A cél, hogy a nagykereskedelmi forgalomban kevésbé ismert, de egyediségüket épp a kisebb előállított mennyiség révén megőrző termékek értékesítését közös marketing akciók megvalósításával, a hálózati szereplők képzésével, üzleti kapcsolatok kiépítésével mozdítsák elő. A 2011 – 2013. között 61 190 090 Ft támogatásban részesült, helyi élelmiszerek előállítására és értékesítésére irányuló öt fejlesztés is pozitív irányba fordíthatja e folyamatokat.

A viszonylagos eredménytelenség másik oka, hogy az ipari és szolgáltató szektorban tevékenykedő vállalkozások gyakran csak a kedvezőbb adózási és támogatási feltételek miatt létesítenek székhelyet, telephelyet a térségben, viszont tényleges tevékenységüket nem itt, hanem az ország más, infrastruktúráját és munkaerőpiacát tekintve fejlettebb régióiban folytatják, munkahelyeket is ott teremtenek.

További indoka a szerény eredményeknek, hogy 2011 óta az intenzifikációból kiszorultak a városi rangú településeken működő vállalkozások, függetlenül a vidék-város bizonyítható érdemi

fejlődési kapcsolataira és az egyes mikro-térségekben betöltött foglalkoztatói szerepükre. A 2014 - 2020-as tervezési időszakban a vállalkozás fejlesztési intézkedéseknek figyelembe kell venniük a kisvárosokban működő üzleti szereplők érdekeit.

A helyi turisztikai ágazat fejlesztését segítő intézkedések sora mind azon alaptézisre épült, mely szerint a Békés megyét elsősorban kiváló gyógyvize és színvonalas termálfürdői miatt felkereső több százezer turista jelentős hányada a falusi vendéglátás és az aktív turizmus révén a kistelepülésekre is ki-csalogatható. A Stratégia számtalan, a térség kulturális és gasztronómiai hagyományaira és természeti értékeire, elsősorban a Körösök nyújtotta adottságokra alapozott, a fenntarthatósági elveket érvényesítő megoldási javaslatot vázolt fel a turisztikai attrakciók és szolgáltatások mennyiségi és főként minőségi fejlesztésére, s elsődleges feladatként határozta meg mindezen programok egységes, komplex kínálati csomagba szervezését.

A helyi turisztikai potenciál kiaknázásához ugyan nem a legfontosabb, de nem elhanyagolható területén, a turistabarát településkép kialakításában a Körösök völgye fejlesztési dokumentuma jelentős eredményeket tud felmutatni. A program keretében ez idáig tizennégy település központja, illetve településrésze újult meg, kapott rendezett arculatot. A hagyomány-ápolásban oroszlánrészt vállaló kézműves műhelyek száma is két új alkotóhellyel bővült. E létesítmények funkciója többes: a hagyományőrzés mellett az elkészült kézműves termékek, és maguk a műhelyek a turisztikai attrakciók sorát is bővítik, e mellett a népi kismesterségek képzésével a helyi kompetenciák fejlesztéséhez és az alternatív foglalkoztatás elterjesztéséhez is hozzájárulhatnak. Szintén eredményesnek tekinthető a látványosságként is funkcionáló kulturális és gasztronómiai programok, fesztiválok sora, melyek 2010-ben mintegy tízezer térségen kívülről érkező látogatót vonzottak. A térség szálláshelyeinek mennyiségi és főként minőségi fejlesztésére, de leginkább az aktív turizmusfajtákhoz kapcsolódó infrastruktúra, jelesül tanösvények, sétautak, turistautak, a vízi, horgász és vadász turizmus létesítményeinek, példaértékű bemutatóhelyek kiépítésére 2011-ig nem történtek lépések. Ezzel összefüggésben elmaradt a szolgáltatók együttműködésére alapozott térségi promóció és nagy választékú programcsomag összeállítása.

Az akciócsoport hatékonyabb kommunikációjának és kapcsolatépítési tevékenységének köszönhetően azonban 2013-ban összesen 21, szálláshelyek, szolgáltatások és attrakciók fejlesztését célzó projekt megvalósítása van folyamatban, melyek összességében 480 millió Ft támogatást használnak fel.

A térség turisztikai népszerűsítésére 50 millió Ft támogatást fordíthat több mint 100, egymással partnerségre lépett ágazati szereplő.

A társadalom szereplői közötti együttműködések erősítésére megfogalmazott válaszok megfelelőségét az elmúlt évek visszaigazolták. A Stratégia kijelölt pontjainak megfelelően a települések életében nagy fontossággal bíró, helyi közösségépítő rendezvények sikerein túl két kistérség gazdagodott olyan többfunkciós közösségi terekkel, melyek a civil szféra szereplőinek kapcsolattartási igényén túl a turisztikai szolgáltatások és az agráriumban előállított termékek alternatív értékesítési lehetőségeit is szolgálják. Az infrastrukturális háttér megteremtésén túl az igazi kihívás e szolgáltató központok funkcionális működtetése volt, mely kérdésre a civilek és a törekvéseiket támogató önkormányzatok sikeres válaszokat adtak.

2011-ben elhatározásra került, hogy a hátrányos helyzetű rétegek, különösen a roma kisebbség felzárkóztatását és integrálását a továbbiakban célzott programokkal, a roma foglalkoztatási szervezettel szoros együttműködésben kell elősegíteni. 2013-ig e célt elérni nem sikerült.

A LEADER Program sajátosságai okán a helyi partnerségek kialakulásában, a helyi társadalom együttműködési készségének fokozásában és az erőforrások fejlesztési programok végrehajtására történő optimalizálásában a helyi akciócsoportnak óriási szerepe van. A tájékoztató és tanácsadó szerep betöltése mellett az Akciócsoport projektgeneráló, térségfejlesztő, illetve hálózátépítő szerepe eleinte nem bontakozott ki, a közösség adós maradt az együttműködésben, kis beruházási költséggel, fenn tartható módon megvalósult jó gyakorlatok bemutatásával. Márpedig ez utóbbi jó példák megismertetése térségünkben különösen fontos: az ország több más régiójához hasonlóan az akcióterületen az együttműködésnek nincs hagyománya, az előző rendszer egyes gazdasági és kulturális intézkedései miatt az emberekben még élnek a rossz beidegződések, a közös cselekvésnek, közös tulajdonnak nincs becsülete. A partnerség kézzelfogható előnyeinek – így a kisebb beruházás, nagyobb értékesítési lehetőségek, egyenrangúság a felek között stb. – bizonyítása és az egymás számára leginkább megfelelő partnerek felkutatása tehát az Akciócsoport legfontosabb és elsődleges feladatává kellett váljon. E feladatnak a 2011. évi felülvizsgálat óta az Akciócsoport lépésről-lépésre tesz eleget, egyebek közt az új LEADER intézkedési tervben ilyen és hasonló célokat szolgáló programok támogatásával.

II.4. A HELYI VIDÉKFEJLESZTÉSI STRATÉGIA FELÜLVIZSGÁLATÁNAK INDOKOLTSÁGA

A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia elsődleges célja, hogy a helyi igényeket felmérve hozzájáruljon a vidék sajátosságainak megfelelő fejlesztésekhez, valamint hogy elősegítse a LEADER és egyéb támogatási programok keretében rendelkezésre álló források hatékony felhasználását. A felülvizsgálat révén a Stratégia az Akciócsoport által lefedett térség folyamatosan változó fejlesztési igényeit valóban tükröző alapidokumentummá válhat, egyúttal megalapozhatja a következő programozási időszak fejlesztési terveit is, de mindenekelőtt meghatározza a 2013. évi LEADER pályázati felhívás alapját képező LEADER Intézkedési Terv kereteit.

A LEADER Program végrehajtására vonatkozó egyes strukturális feltételek és a forrásallokációban is tükröződő célrendszer prioritásainak változása indokolják a terv felülvizsgálatát. Ezen felül, az eredmények áttekintése nyomán a Stratégia korábbi hibáinak korrigálására, a hiányosságok pótlására, de elsősorban a végrehajtási gyakorlatok módosítására, a Körösök völgye leader közösség tevékenységének új alapokra helyezésére is alkalom nyílik.

A felülvizsgálat során megállapítást nyert, hogy a 2011 tava-sza óta végbement gazdasági-társadalmi változások a térség fejlődési irányjaiban, a környezeti, gazdasági, társadalmi folyamatokban nem okoztak változást, a korábbi negatív trendek azonban egyes területeken egyértelműen felgyorsultak. A munkanélküliség, a jövedelmi viszonyok és az elvándorlás tekintetében a probléma továbbra is erőteljesen van jelen.

A térség erősségeire és lehetőségeire alapozott kitörési pontok ugyanakkor továbbra is az agrárium és a turizmus fejlesztése, valamint a megújuló és bioenergia hasznosítás lehetnek. A Stratégia korábbi forrásallokációja is ezen intézkedési célrendszert tükrözi, így jelentősebb átrendeződés a fejlesztési jogcímek között nem indokolt.

A végrehajtás eredményeinek vizsgálata ismét rávilágított, a támogatások hatékonyságának növelése és ezzel összefüggésben a partnerség alapú végrehajtási módok elterjedése érdekében szükséges a kizárólag vagy legalábbis részben helyi erőforrásokra alapozott intézkedések megvalósítására fókuszálni, s ezzel egy időben jelentősen növelni az Akciócsoport projektgeneráló, térségfejlesztő, hálózatépítő, ösztönző szerepét. Mindezek révén szükséges a Stratégia integrált, terület specifikus jellegének erősítése.

II.5. SWOT ELEMZÉS

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
▪ kiváló természeti adottságok – a Körösök természetes vízi világa és magas terméshozamú szántóföldek; ▪ tradíciók az élelmiszer feldolgozás területén, kiváló minőségű háztáji termékek, jelentős feldolgozóipari kapacitások; ▪ a térség felszíni és felszín alatti vizekben gazdag; ▪ a térség természeti és táji értékekben gazdag, nemzetiségi és kulturális hagyományai sokszínűek; ▪ megújuló energiaforrások viszonylagos bősége	▪ csapadékeloszlás egyenetlensége, környezeti fenntarthatóság elveinek alacsony érvényesülése; ▪ a feldolgozóipari kapacitások kihasználatlansága és leépülése, vállalkozások beszűkült lehetőségei, az együttműködés hiánya; ▪ falusi turizmus és aktív turizmus infrastrukturális háttérnek hiánya ill. leromlott minősége, az egységes és széleskörű promóciós tevékenységek hiánya, ill. eredménytelensége; ▪ alacsony erdőszűltségi; ▪ nagyarányú munkanélküliség, hátrányos helyzetű rétegek leszakadása;
LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
▪ tájpotenciálhoz alkalmazkodó tájhasználat; ▪ az egészséges élelmiszerek és biotermékek, ▪ a falusi és ökoturizmus, valamint aktív turizmusformák iránti növekvő igények kielégítése; ▪ a térség földrajzi elhelyezkedéséből fakadóan logisztikai központ szerep betöltése; ▪ helyi energiagazdálkodási rendszerek kiépítésével a közszolgáltatások és vállalkozások energiaköltségeinek mérséklése; ▪ alternatív foglalkoztatási programokkal a részmunkaidős foglalkoztatás elterjesztése, a jövedelemszerző képesség növelése; ▪ jó gyakorlatok bemutatásával, hálózatépítéssel, térségi szintű fejlesztések, programok koordinálásával a partnerség ösztönzése.	▪ növekvő ár-és belvíz veszély, a folyók és holtágak vízminősége; ▪ helyi termékek minőségi megfeleltetése és az értékesítési lehetőségek bizonytalansága; ▪ fenntarthatóság szempontjainak háttérbe szorulásával az erőforrások idő előtti kimerülése; ▪ Románia versenylőnye; ▪ a megújuló és bioenergia hasznosítás nagyobb beruházásigénye és viszonylag hosszú megtérülési ideje; ▪ együttműködést, partnerséget, közös cselekvést övező rossz beidegződések

III. HELYI VIDÉKFEJLESZTÉSI STRATÉGIA

III.1. A HELYI VIDÉKFEJLESZTÉSI STRATÉGIA JÖVŐKÉPE

Békés megye legfontosabb kihívása a modernizálódó gazdaságba és társadalomba történő sikeres integrálódás, egyúttal a hátrányos helyzetűnek tekintett települések végletes leszakadásának, elnéptelenedésének megállítása. A megye gazdasági fejlettségét tekintve relatíve elmaradott, kevésbé versenyképes és éppen ezért a mozgó tőke számára kevésbé vonzó befektetési környezet.

A Körösök Völgye vidékfejlesztésben érintett szereplőinek ráhatása a vállalkozások környezetére korlátozott, a helyi erőforrások és komparatív előnyök kihasználása révén a külső befektetések számára vonzó gazdasági bázis kialakításában és integrált térségfejlesztés megvalósításában azonban jelentős eredményeket érhetnek el.

A „Sokszínű természet, sokszínű társadalom a Körösök Völgyében” c. Helyi Vidékfejlesztési Stratégia alapcélja, hogy a helyi természeti értékek fenntartható fejlesztése és megfelelő hasznosítása, valamint a helyi kompetenciák erősítése révén valós megélhetési lehetőséget kínáljon a térségben élők számára, növelje a települések helyben tartó képességét.

A Programozási időszak végére (N+2) a helyi agráriumban előállított élelmiszeripari és kézműves termékek értékesítésével a vállalkozások, kistermelők és a lakosság jövedelemforrásai bővülnek, a turisztikai szolgáltató rendszer helyi szintű ellátása növekszik, a mezőgazdasági termelésből származó biomassa és bioenergia valamint a megújuló energiák hasznosításával csökkennek a termelés energiaköltségei.

Az Akciócsoport közös tudásra és forrásokra alapozott partnerséget ösztönző valamint projektgeneráló és hálózatépítő tevékenysége révén a vállalkozások együttműködési készsége, ezáltal versenyképessége és munkahelyteremtő képessége nő, jelentősen bővül a turisztikai kínálat, megindul az alternatív energiagazdálkodási rendszerek kiépítése, az alternatív foglalkoztatási módok elterjedése, felgyorsul a lakosság környezettudatos nevelése, a fenntarthatóság elveinek elterjedése.

III.2. A HELYI VIDÉKFEJLESZTÉSI STRATÉGIA KAPCSOLÓDÁSA A TÉRSÉG SZÜKSÉGLETEIHEZ

A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia elsődleges célja hogy a helyi igényeket felmérve hozzájáruljon a vidék sajátosságainak megfelelő fejlesztésekhez, a térség folyamatosan változó fejlesztési igényeit valóban tükröző alapidokumentum legyen.

Nem szabad azonban figyelmen kívül hagynunk, hogy az akcióterület lakosságának, vállalkozóinak, civil szervezeteinek és önkormányzatainak jogos igényei, valamint a térség adottságai mellett egy-egy fejlesztési koncepció kidolgozása és megvalósítása során a lehetőségek számbavétele a legszűkebb keresztmetszet.

A „Sokszínű természet, sokszínű társadalom a Körösök Völgyében” című Helyi Vidékfejlesztési Stratégia jövőképének és fő célkitűzéseinek meghatározására ezen alapelv szerint került sor.

A térség relatíve alacsony gazdasági fejlettsége okán a legnagyobb szükségletként a munkahelyek megtartása és főleg új munkahelyek teremtése jelentkezik, ezen igény kielégítése ugyanakkor kizárólag helyi erőforrásokra alapozva nem teljesíthető. A térség környezeti - gazdasági - és társadalmi adottságaira alapozva azonban a kiegészítő jövedelemforrások növelése és bővítése valamint az alternatív foglalkoztatási formák elterjesztése, egyidejűleg a termelés és fogyasztás energiaköltségeinek csökkentése és a fenntarthatóság elveinek érvényesülése biztosítható, s így középtávon egy olyan gazdasági bázis kialakítására nyílik mód, mely vonzó lehet a külső befektetők számára.

A helyi agráriumban előállított élelmiszeripari és kézműves termékek értékesítésével a vállalkozások, kistermelők és a lakosság jövedelemforrásai bővülnek, a turisztikai szolgáltató rendszer helyi szintű ellátása növekszik, a mezőgazdasági termelésből származó biomassa és bioenergia hasznosításával csökkennek a termelés energiaköltségei.

Az Akciócsoport közös tudásra és forrásokra alapozott partnerséget ösztönző valamint projektgeneráló és hálózatépítő tevékenysége révén a vállalkozások együttműködési készsége, ezáltal versenyképessége és munkahelyteremtő képessége nő, jelentősen bővül a turisztikai kínálat, megindul az alternatív energiagazdálkodási rendszerek kiépítése, az alternatív foglalkoztatási módok elterjedése, felgyorsul a lakosság környezettudatos nevelése, a fenntarthatóság elveinek elterjedése.

A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia a térség fejlesztését célzó
alábbi dokumentumokhoz kapcsolódik:

- Új Magyarország Fejlesztési Terv és Új Széchenyi Terv programjai
- Új Magyarország Vidékfejlesztési Program
- Békés Megye Területfejlesztési Konceptiója és Programja (2013)
- Békés Megye Fejlesztési Stratégiája 2007-2013 (2010)
- Kistérségi Társulások Területfejlesztési koncepciói
- A Körösök vidéke fenntartható térségfejlesztése – a Körösök Völgye Natúrpark vidékfejlesztési céljait megalapozó szakmai dokumentáció
- A Körös völgy ökológiai stabilitásának megőrzése és továbbfejlesztése
- A turisztika, mint kitörési lehetőség a Körösök Völgyében
- Településfejlesztési koncepciók
- Békés Megye LEADER Helyi Akciócsoportjainak Helyi Vidékfejlesztési Stratégiái
- Nemzeti Vidékstratégia (2012-2020)
- Darányi Ignác Terv (2014-2020)

III.3. A HELYI VIDÉKFEJLESZTÉSI STRATÉGIA FŐ CÉLKITŰZÉSEI

A) A TÉRSÉG TURISZTIKAI KÍNÁLATÁNAK BŐVÍTÉSE ÉS NÉPSZERŰSÍTÉSE

A térség kiemelkedő természeti értékekkel, jelentős felszíni és felszín alatti vízkészlettel, gazdag kulturális hagyományokkal rendelkezik, a települések lakossága őrzi nemzetiségi sokszínűségét. Az akcióterület és különösen a Körösök és holtágainak élővilága a termál és gyógy turizmus mellett az egyre népszerűbb aktív turizmusformák szinte mindegyikét kínálja a vendégek számára.

A falusi és agroturisztikai szolgáltatások, az ökoturizmus, a természeti turizmus, a vízi turizmus vagy az örökségturizmus infrastrukturális hátterének fejlesztése, a szálláshelyek mennyiségi és minőségi fejlesztése, valamint a mindezekre alapozott attrakciók bővítése és térségi, esetleg tematikus programcsomagokba szervezése révén az akcióterület idegenforgalmi jelentősége, az ágazat jövedelemtermelő és munkahelyteremtő, illetve megtartó képessége fokozható.

A célkitűzéshez rendelhető intézkedések:

A.1. A térség szálláshelyeinek minőségi és mennyiségi fejlesztése

A.2. A térség természeti értékeire alapozott aktív turizmushoz kötődő szolgáltatások fejlesztése

A.3. A térség természeti és épített örökségére, kulturális értékeire és hagyományaira alapozott attrakciók fejlesztése

A.4. Turisztikai szolgáltatók részére tematikus képzések szervezése

A.5. A térség turisztikai kínálatának népszerűsítésére egységes, a helyi szereplők partnerségén alapuló promóciós tevékenységek megvalósítása

B) TERMÉSZETI ÉS KULTURÁLIS ÉRTÉKEK FENNTARTHATÓ FEJLESZTÉSE

A hagyományosan mezőgazdasági termelésből élő lakosság életformájából, tevékenységéből adódóan a természeti adottságok kevésbé drasztikusan változtak meg a térségben. A többnyire nehezen elfogadható gazdasági elmaradottság pozitív hatásaként értékelhető a kevésbé károsult természeti környezet, amely a XXI. században válik gazdasági erőt jelentő tényezővé. A természet értékeinek - vízvilág, erdők, madárvilág - felfedezésére és a falusi mindennapok hagyományaira alapozható turisztikai kínálat és az egészséges élelmiszerek, kézműves termékek köre érdeklődésre, és vevőkre talál az iparosodott településen, környezeti szennyeződésekkel terhelt életet élő hazai és külföldi látogatók között.

Az ismeretterjesztő, nevelő munka támogatásával a fenntartható fejlesztések társadalmi elfogadottsága, ezáltal hatékonysága növelhető, a természeti és kulturális értékek megóvásával és funkcionális hasznosításával pedig erősödhet a lakosság identitástudata, kohéziója, bővíthet a térség turisztikai attrakcióinak száma.

A célkitűzéshez rendelhető intézkedések:

B.1. Környezeti fenntarthatóságot elősegítő komplex programok megvalósítása

B.2. Természeti értékek fejlesztése

B.3. Épített örökség megóvása és funkcionális hasznosítása

B.4. Térségi és nemzetiségi hagyományok ápolása

C) HELYI ÉLETMINŐSÉG JAVÍTÁSA A SZOLGÁLTATÁSOK FEJLESZTÉSÉVEL,
HOZZÁFÉRÉSI LEHETŐSÉGEK BŐVÍTÉSÉVEL

A települések általános fizikai megjelenése és a közösségi ter-
rek, közterületek állapota változó, a kisebb falvak esetében
azonban általánosságban hanyatló képet mutat. A térségek von-
zerejének növelése érdekében a települések arculatát javítani
kell. A helyi termékek értékesítésére és hasonló gazdasági te-
vékenységekre alkalmas infrastruktúra viszonylag szegényes, a
helyi piacok felújításra szorulnak.

A településközpontok, településrészek megújítása, illetve az
ezzel járó változások előidézése az életszínvonal javítását, a
kedvezőtlen gazdasági és társadalmi tendenciák és a települé-
sek elnéptelenedésének visszafordítását eredményezheti.

A célkitűzéshez rendelhető intézkedések:

C.1. Településközpontok, településrészek megújítása, a lakos-
ság számára nyújtott szolgáltatások fejlesztése, elérhetőség
javítása

D) TÉRSÉGI MIKRO-KIS ÉS KÖZÉPVÁLLALKOZÁSOK VERSENYKÉPESSÉGÉNEK ÉS MUNKAHELYTEREMTŐ KÉPESSÉGÉNEK ERŐSÍTÉSE, A HELYI AGRÁRIUM TERMÉKEINEK MENNYISÉGI ÉS MINŐSÉGI FEJLESZTÉSE, HOZZÁADOTT ÉRTÉKÉNEK NÖVEELÉS ÉS JOBB PIACI POZÍCIONÁLÁSA

Az akcióterület városainak igazgatási funkcióihoz és az elérhető szolgáltatásokhoz kapcsolódva több településen van jelen a szolgáltató szektor és a feldolgozó és könnyűipar is - kiemelkedő iparágazatok a textil-, fa-, papír-, és nyomdaipar, építőipar, valamint a fémipar. A térség gazdasága ugyanakkor hagyományosan agrárjellegű, a feldolgozóipari kapacitások leépülése és kihasználatlansága révén elsősorban termelésre alapozott, a termékek alacsony feldolgozottsággal és kis hozzáadott értékkel hagyják el a térséget, így az értékesítésből elérhető jövedelem és a foglalkoztatottság szintje alacsony.

A tevékenységi kör bővítését, a telephelyek fejlesztését és a technológiai korszerűsítést, valamint az alapanyag előállítás - feldolgozás - értékesítés vertikumának partnerség alapú fejlesztését célzó támogatások az elérhető jövedelem növekedését és a munkahelyek bővülését eredményezheti.

A célkitűzéshez rendelhető intézkedések:

D.1. A térségi mikro-kis és középvállalkozások tevékenységi körének bővítését, termék előállítás mennyiségi és minőségi fejlesztését, technológiai fejlesztését célzó beruházások, telephely korszerűsítések támogatása

D.2. Agrár és kézműipari termékek előállításának és piacra jutásának támogatása

D.3. Egészséges ételkészítés előállítás - helyben megtermelt ételkészítési termékek feldolgozásának, hozzáadott érték növelésének, értékesítésének támogatása

E) MEGÚJULÓ ENERGIA GAZDÁLKODÁSI RENDSZEREK FEJLESZTÉSE, AZ
ALTERNATÍV ENERGIA FELHASZNÁLÁS NÖVELÉSE

A térség kiváló termőtalajokkal, egyedi tájképi környezettel, természeti adottságokkal rendelkezik. A környezetkímélő technológiák elterjedésének hiánya és a megújuló és bioenergia hasznosítás alacsony szintje miatt a mezőgazdasági termelés és a növekvő lakossági fogyasztás károsítja a helyi környezeti elemeket, melyek fenntartható hasznosítása nélkül a helyi agrártermékek és turisztikai szolgáltatások versenyképessége hosszú távon nem biztosítható.

A mezőgazdasági termelésből származó biomassa és bioenergia hasznosításának és a helyi energiagazdálkodási rendszerek hálózatra kapcsolásának támogatásával csökkenhetnek a termelés energiaköltségei, nőhet a helyi vállalkozások versenyképessége, megvalósulhat a környezeti és társadalmi fenntarthatóság.

A célkitűzéshez rendelhető intézkedések:

E.1. A megújuló és bioenergia hasznosítás lakossági és gazdasági célú felhasználásának növelése

F) PARTNERSÉGEK ÖSZTÖNZÉSE ÉS A HELYI KOMPETENCIÁK FEJLESZTÉSE, A HÁTRÁNYOS HELYZETŰ RÉTEGEK ESÉLYEGYENLŐSÉGÉNEK ELŐSEGÍTÉSE

Az ország több más régiójához hasonlóan az akcióterületen az együttműködésnek kevés hagyománya van, az előző rendszer egyes gazdasági és kulturális intézkedései miatt az emberekben még élnek a rossz beidegződések, a közös cselekvés, közös tulajdon, közös siker nem értékelt kellő képen. A partnerség kézzelfogható előnyeinek – így a kisebb beruházás, nagyobb hasznosulás, egyenrangúság a felek között stb. – bizonyításának, az együttműködési készségek fejlesztésének és az innovatív módszerek adaptálásának támogatása a Stratégia valamennyi célkitűzésében és valamennyi célkitűzésén átívelve kiemelkedően fontos.

A célkitűzéshez rendelhető intézkedések:

F.1. Közösségi terek kialakításának, felújításának és funkcionálissá tételének támogatása

F.2. A helyi kompetenciák fejlesztését célzó programok támogatása

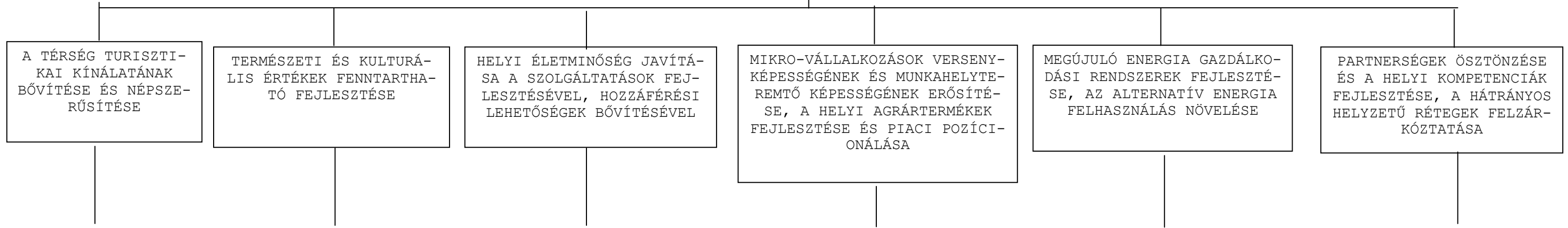
F.3. A hátrányos helyzetűek esélyegyenlőségét elősegítő programok támogatása

F.4. Hazai és nemzetközi együttműködési kapcsolatok kiépítése, programok megvalósítása

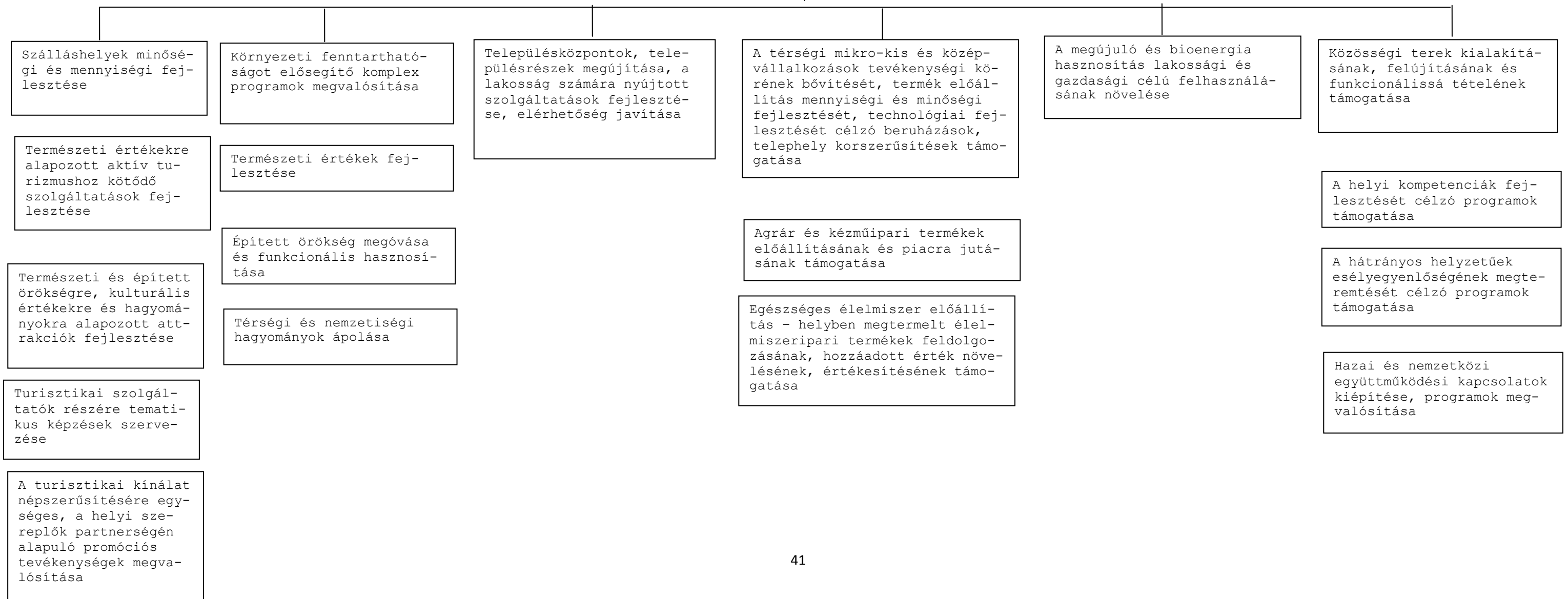
Alapcél

(helyi erőforrásokra alapozott gazdaság – és kompetenciafejlesztés révén a térség felzárkóztatása)

A HELYI VIDÉKFEJLESZTÉSI STRATÉGIA FŐ CÉLKITŰZÉSEI

A HELYI VIDÉKFEJLESZTÉSI STRATÉGIA INTÉZKEDÉSEI

III.4. A HELYI VIDÉKFEJLESZTÉSI STRATÉGIA INTÉZKEDÉSEI (HPME)

HPME kódja:**A1**

HPME megnevezése: A térség szálláshelyeinek minőségi és mennyiségi fejlesztése

ÚMVP intézkedés: Versenyképesség (411)

Jogcím: EMVA III. tengely, Turisztikai tevékenységek ösztönzése

HPME felépítése:

Helyzet/adottság: A térség településeinek többsége a megyét átszelő Körösök vagy a Körösök szabályozását követően kialakult holtágak mentén helyezkedik el. A folyók és a vizes élőhelyek, a jelentős kiterjedésű védett természeti területek az egyre népszerűbb agro- és ökoturizmus, valamint aktív turizmusformák alapját képezhetik. A Békés megyét elsősorban kiváló gyógyvize és színvonalas termálfürdői, valamint híres gasztro-nómiai fesztiváljai okán felkereső belföldi és külföldi turisták a falusi turizmusnak is célcsoportjai lehetnek.

Probléma/lehetőség: A helyi természeti és kulturális adottságokra építve számos turisztikai szolgáltatás működik, melyek azonban mennyiségi és főként minőségi szempontból nem érik el a kívánatos szintet. Az ajánlható szolgáltatások köre (túrázás, strandolás, horgászat, vadászat stb.) infrastrukturális elmaradottsága miatt nem alkalmas a látogatók több napos, színvonalas kiszolgálására, s ezt a problémát tovább nehezíti, hogy kevés a minőségi szálláshelyek száma, s azok sem kapcsolódnak minden esetben valamely turisztikai vonzerőhöz, vagy attrakcióhoz. A meglévő szálláshelyek és szolgáltatásaik fejlesztésével, bővítésével és új szálláshelyek kialakításával ugyanakkor az ágazat jövedelmezősége és foglalkoztatásban betöltött szerepe növelhető, figyelembe véve a belföldi turizmus térnyerését és a szabadidő eltöltésének falusi környezetben, részvételen alapuló programokra való igényét.

Megoldás: A térség turisztikai szálláshelyeinek minőségi fejlesztése, új szálláshelyek kialakítása, különös tekintettel az agro- és ökoturisztikai szolgáltatásokhoz, valamint az aktív turizmushoz kötődő szálláshelyekre.

Eredmény: Szálláshelyek minőségi és mennyiségi javulásával a térségben eltöltött vendégéjszakák számának emelkedése, az idegenforgalmi bevétel növekedése.

Érintett települések köre: Békés, Békéscsaba, Békésszentandrás, Csabacsúd, Csárdaszállás, Doboz, Gyomaendrőd, Hunya, Ka-

Elfogadva 2013. április 11.

mut, Kardos, Kétsoprony, Kondoros, Mezőberény, Murony, Örmény-
kút, Szarvas, Tarhos, Telekgerendás

HPME kódja:**A2**

HPME megnevezése: A térség természeti értékeire alapozott aktív turizmushoz kötődő szolgáltatások fejlesztése

ÚMVP intézkedés: Versenyképesség (411)

Jogcím: EMVA III. tengely, Turisztikai tevékenységek ösztönzése

HPME felépítése:

Helyzet/adottság: A térség településeinek többsége a megyét átszelő Körösök vagy a Körösök szabályozását követően kialakult holtágak mentén helyezkedik el. A folyók és a vizes élőhelyek, a jelentős kiterjedésű védett természeti területek, a gazdasági-kulturális-társadalmi hagyományok az egyre népszerűbb agro- és ökoturizmus, valamint aktív turizmusformák alapját képezhetik. A Békés megyét elsősorban kiváló gyógyvize és színvonalas termálfürdői, valamint híres gasztronómiai fesztiváljai okán felkereső belföldi és külföldi turisták a falusi turizmusnak is célcsoportjai lehetnek.

Probléma/lehetőség: A helyi természeti és kulturális adottságokra építve számos turisztikai szolgáltatás működik, melyek azonban mennyiségi és főként minőségi szempontból nem érik el a kívánatos szintet. Az ajánlható szolgáltatások köre (lovas, kerékpáros, gyalogos, vízi túrázás, strandolás, horgászat, vadászat stb.) infrastrukturális elmaradottsága miatt nem alkalmas a látogatók több napos, színvonalas kiszolgálására, s ezt a problémát tovább nehezíti, hogy kevés az ezen kikapcsolódási lehetőségekhez, látványosságokhoz, attrakciókhoz szervesen kapcsolódó szálláshelyek száma. Figyelembe véve ugyanakkor a belföldi turizmus térnyerését és a szabadidő eltöltésének falusi környezetben, részvételen alapuló programokra való fokozódó igényét, e szolgáltatások infrastrukturális és humán feltételeinek javításával, a kapacitások bővítésével az ágazat jövedelmezősége és foglalkoztatásban betöltött szerepe növelhető, a helyi értékek megőrzésével és hozzáférhetővé tételével a helyi identitás tudat fokozható, a fenntartható fejlődés elősegíthető.

Megoldás: Az aktív turizmusformák technikai fejlesztése (túraútvonalak, sétautak, erdei iskolák, kikötőpontok, szabad strandok, lovardák, vadászházak, kerékpártárolók és kapcsolódó szolgáltatások, ellátó egységek fejlesztése, újak kialakítása) és hálózatba szervezése.

Eredmény: A turisztikai ágazat bevételeinek bővülése, a helyi identitástudat erősödése, a fenntartható fejlődés elősegítése.

Érintett települések köre: Békés, Békéscsaba,
Békésszentandrás, Csabacsúd, Csárdaszállás, Doboz,
Gyomaendrőd, Hunya, Kamut, Kardos, Kétsoprony, Kondoros,
Mezőberény, Murony, Örménykút, Szarvas, Tarhos, Telekgerendás

HPME kódja:**A3**

HPME megnevezése: A térség természeti és épített örökségére, kulturális értékeire és hagyományaira alapozott attrakciók fejlesztése

ÚMVP intézkedés: Életminőség/diverzifikáció (413)

Jogcím: EMVA III. tengely, Turisztikai tevékenységek ösztönzése

HPME felépítése:

Helyzet/adottság: A térség folyói, a vizes élőhelyek, a jelentős kiterjedésű védett természeti területek, az építészeti látványosságok és tárgyi örökség a gazdasági-kulturális-társadalmi hagyományok (különös tekintettel a nemzetiségek tradícióira) az egyre népszerűbb agro- és ökoturizmus, valamint aktív turizmusformák alapját képezhetik. A Békés megyét elsősorban kiváló gyógyvize és színvonalas termálfürdői, valamint híres gasztronómiai fesztiváljai okán felkereső belföldi és külföldi turisták a falusi turizmusnak is célcsoportjai lehetnek.

Probléma/lehetőség: A látogatók kiszolgálása érdekében szükség van az attrakciók, részvételen alapuló programok mennyiségi és minőségi fejlesztésére. Az akcióterület több településének környékén alakultak ki tanyás térségek, melyek alkalmasak lehetnek arra, hogy autentikus környezetet biztosítsanak a népi hagyományok, a falusi élet és gazdálkodás bemutatásához.

Megoldás: A falusi vendéglátással összefüggő népi hagyományok (pl.: dísznótor, befőzés, lakodalom, Betlehemes játékok, búcsúk, háztáji állattartás) bemutatására „szűrőpontok” és egyéb terek létrehozásának, technikai eszközök beszerzésének támogatása.

Eredmény: Attrakciók fejlesztésével a térségben eltöltött vendégéjszakák számának emelkedése, az idegenforgalmi bevételek növekedése, a helyi termékek értékesítési lehetőségeinek bővülése.

Érintett települések köre: Békés, Békéscsaba, Békésszentandrás, Csabacsúd, Csárdaszállás, Doboz, Gyomaendrőd, Hunya, Kamut, Kardos, Kétsoprony, Kondoros, Mezőberény, Murony, Örménykút, Szarvas, Tarhos, Telekgerendás

HPME kódja:**A4**

HPME megnevezése: Turisztikai szolgáltatók részére tematikus képzések szervezése

ÚMVP intézkedés: Versenyképesség (411)

Jogcím: EMVA IV. tengely, - Gazdaságfejlesztés

HPME felépítése:

Helyzet/adottság:A térség egyik fő kitörési pontja a természeti és kulturális értékekre, kézműves és gasztronómiai hagyományokra épülő falusi turizmus lehet.

Probléma/lehetőség: A turisztikai szolgáltatások sem mennyiségi, sem minőségi szempontból nem alkalmasak jelenleg arra, hogy több napos kikapcsolódási lehetőséget biztosítsanak a látogatóknak, s ez gátja annak, hogy a turisztikai ágazat valóban alternatív jövedelemszerzési lehetőségként jelenjen meg az itt élők számára. A szolgáltatók és az attrakciók mennyiségi és minőségi javulása, a jobb marketing stratégia a szolgáltatók és az érintett szereplők képzése révén elősegíthető.

Megoldás: A turisztikai ágazat szereplői (szállásadók, vendéglátók, szolgáltatók) a térség turisztikai hálózatának tagjai, az ÚMVP III. tengely „Turisztikai tevékenységek ösztönzése” c. intézkedés keretében támogatott projektgazdák részére tematikus, általános üzletvezetési, nyelvi képzések, a hálózatépítést, partnerséget ösztönző workshopok szervezésének és lebonyolításának támogatása.

Eredmény: A turisztikai szolgáltatások mennyiségi és minőségi javulása, ezáltal az ágazat jövedelemtermelő, munkahelyteremtő képességének erősödése.

Érintett települések köre: Békés, Békéscsaba, Békésszentandrás, Csabacsúd, Csárdaszállás, Doboz, Gyomaendrőd, Hunya, Kamut, Kardos, Kétsoprony, Kondoros, Mezőberény, Murony, Örménykút, Szarvas, Tarhos, Telekgerendás

HPME kódja:**A5**

HPME megnevezése: A térség turisztikai kínálatának népszerűsítésére egységes, a helyi szereplők partnerségén alapuló promóciós tevékenységek megvalósítása

ÚMVP intézkedés: Versenyképesség (411)

Jogcím: EMVA IV. tengely, Gazdaságfejlesztés

HPME felépítése:

Helyzet/adottság: A helyi természeti és kulturális adottságokra építve számos turisztikai szolgáltatás működik, az ajánlható szolgáltatások köre (lovas, kerékpáros, gyalogos, vízi túrázás, strandolás, horgászat, vadászat stb.) azonban infrastrukturális elmaradottsága miatt önmagában nem alkalmas a látogatók több napos, színvonalas kiszolgálására. Kevés a kikapcsolódási lehetőségekhez, látványosságokhoz, attrakciókhoz szervesen kapcsolódó szálláshelyek száma, a gasztronómiai fesztiválok és a termálfürdők ugyanakkor több százezer vendéget fogadnak évről-évre. A működő szolgáltatások azonban nagyrészt egymástól elkülönülten érhetőek el, az ágazat szereplői között folyamatos, érdemi együttműködés nincs, a szolgáltatások egymásra épülése és közös ajánlatba szervezése nem valósult meg. Figyelembe véve a belföldi turizmus térnyerését és a szabadidő eltöltésének falusi környezetben, részvételen alapuló programokra való fokozódó igényét, e szolgáltatások elérhetőségének és marketingjének javításával a partnerségek révén létrejövő kapacitásbővítéssel az ágazat jövedelmezősége és foglalkoztatásban betöltött szerepe növelhető.

Probléma/lehetőség: Bár a falusi turizmus minden válfajához kedvezőek a térség adottságai, az ágazat helyi gazdaságban, foglalkoztatásban betöltött szerepe egyelőre nem jelentős. Ennek egyik fő oka, hogy az egységes és sokszereplős kínálati csomag és marketing stratégia hiányában a térségbe látogató vendégek számára az egymástól elkülönülten működő szolgáltatók nem képesek több napos vagy akár hetes tartalmú és változatos kikapcsolódási lehetőséget, programot biztosítani. A szolgáltatások mennyiségi és minőségi javulása egyrészt a szolgáltatók képzése, másrészt az ágazati szereplők együttműködése révén elérhető.

Megoldás:A turisztikai ágazatban érdekelt szereplők szakmai együttműködésén alapuló promóciós tevékenységek támogatása.

Eredmény: A térség valamennyi településére kiterjedő, legalább 20 térségi szereplőt integráló hálózat kialakulása, a térség turisztikai kínálatát népszerűsítő marketing anyagok kidolgozása, és közös megjelenítése.

Érintett települések köre: Békés, Békéscsaba, Békésszentandrás, Csabacsúd, Csárdaszállás, Doboz, Gyomaendrőd, Hunya, Kamut, Kardos, Kétsoprony, Kondoros, Mezőberény, Murony, Örménykút, Szarvas, Tarhos, Telekgerendás

HPME kódja:**B1**

HPME megnevezése: Környezeti fenntarthatóságot elősegítő
komplex programok megvalósítása

ÚMVP intézkedés: Környezet/földgazdálkodás (412)

Jogcím: EMVA IV. tengely, Szolgáltatásfejlesztés

HPME felépítése:

Helyzet/adottság: A térség jelentős természeti értékekkel, rendelkezik, ökológiaailag azonban érzékeny terület. A mg-i termelés intenzív, a klímaváltozás negatív hatásai megfigyelhetők. A termelés szempontjából rosszabb minőségű, vagy művelésből kivont területek hasznosítása megfelelő, a mg-i termelés során keletkezett melléktermék azonban nem hasznosul megújuló energiaként, pedig mennyiségi és minőségi szempontból arra alkalmas volna. A művelésből kivont területek más irányú hasznosításával az egyes szektorok számára egyre nagyobb teherként jelentkező, magas költségű fosszilis energiákkal szemben valós alternatívákat lehetne felmutatni.

Probléma/lehetőség: A megújuló energiák hasznosításával a közintézmények fenntartási költségei, valamint a vállalkozások energiaköltségei (is) csökkenthetők lennének, egyúttal az akcióterület gazdaságát és így társadalmi-kulturális életét is meghatározó környezeti értékek megóvása is biztosítható. A megújuló és bioenergia hasznosítás azonban nem elterjedt, ennek oka a magas beruházási költségek és a hosszabb megtérülési időn túl a környezettudatos gazdálkodás és életvitel szemléletének alacsony szintű elterjedtsége, valamint a megfelelő elméleti és gyakorlati ismeretek, a technológiai lehetőségek ismeretének hiánya.

Megoldás: Ismeretterjesztő előadások, szakmai napok, projektlátogatások (programok) és akciók támogatása a megújuló és bioenergia, környezeti fenntarthatóság, környezetvédelem és ökológiai gazdálkodás témakörben.

Eredmény: Programok és akciók megvalósulásával a környezettudatos szemlélet elterjedése és a megújuló energia hasznosítás növelése.

Érintett települések köre: Békés, Békéscsaba, Békésszentandrás, Csabacsúd, Csárdaszállás, Doboz, Gyomaendrőd, Hunya, Kamut, Kardos, Kétsoprony, Kondoros, Mezőberény, Murony, Örménykút, Szarvas, Tarhos, Telekgerendás

HPME kódja:**B2**

HPME megnevezése: Természeti értékek fejlesztése

ÚMVP intézkedés: Környezet/földgazdálkodás (412)

Jogcím: EMVA II. és III. tengely jogcímei

HPME-hez rendelt forrás: 0 euro/0 Ft

HPME felépítése:

Helyzet/adottság: A Körösök Völgye természeti sokszínűségét a Körösök, valamint a Körösök szabályozásakor keletkezett holtágak vízfelületei, a hozzájuk kapcsolódó ártéri erdők és a kiváló termőterületek adják. Épp ezért azonban a térség ökológiailag érzékeny terület, ezért különös figyelmet érdemel a környezeti terhelések csökkentése, az ésszerű tájgazdálkodás.

Probléma/lehetőség: A 19. században a Körösökön végzett nagymértékű folyószabályozásnak köszönhetően Békés megye, ezen belül a Körösök völgye jelentős természeti átalakuláson ment át. A mocsaras területek lecsapolásra kerültek, az ártéri erdők területi aránya csökkent. A 20. század második felének nagyarányú mezőgazdasági fejlesztései a rosszabb minőségű szikes legelőket, ősgyepeket is termelésbe vonták.

Megoldás: Természet közeli tájrészek fenntartásának és növelésének támogatása erdősítéssel, gyepesítéssel.

Eredmény: Rosszabb minőségű mezőgazdasági területek csökkenése, ezáltal a művelés kockázatának csökkenése, új gazdálkodási formák kialakulása, a környezeti fenntarthatóság elősegítése.

Érintett települések köre: Békés, Békéscsaba, Békésszentandrás, Csabacsúd, Csárdaszállás, Doboz, Gyomaendrőd, Hunya, Kamut, Kardos, Kétsoprony, Kondoros, Mezőberény, Murony, Örménykút, Szarvas, Tarhos, Telekgerendás

HPME kódja:**B3**

HPME megnevezése: Épített örökség megóvása és funkcionális hasznosítása

ÚMVP intézkedés: Életminőség/diverzifikáció (413)

Jogcím: EMVA III. tengely, Vidéki örökség megőrzése

HPME felépítése:

Helyzet/adottság: Az akcióterület minden települése őrzi tárgyi örökségét, ápolja épített értékeit, melyek számos esetben nem csupán a helyi közösség számára bírnak jelentőséggel, hanem turisztikai látványosságot is jelentenek. Sok esetben azonban nem vonzerőként funkcionálnak, kihasználatlanok, vagy egyéb, jellemzően közfeladatoknak adnak otthont, oktatási vagy szociális intézményként működnek.

Probléma/lehetőség: A települések arculatát és a helyiek identitástudatát meghatározó épületek állaga általában leromlott, így közösségi, kulturális, esetleg gazdasági célú hasznosításuk nem lehetséges, holott ezen épületek funkcionálissá tételével nem csupán helyi közösségi terek, de turisztikai látványosságok, attrakciók is kialakíthatóak lennének. Ezekhez kapcsolódóan további szolgáltatások bevezetésével a kistelepüléseken élők jövedelemszerzési és munkalehetőségei bővíthetők.

Megoldás: Helyi vagy országos védelem alatt álló épületek külső, rendszeres látogathatóságuk esetén belső felújításának támogatása.

Eredmény: Turistabarát településkép kialakításával, korszerű és esztétikus épületek és terek kialakításával a térség turisztikai vonzerejének bővülése, a fenntartható fejlődés biztosítása.

Érintett települések köre: Békés, Békéscsaba, Békésszentandrás, Csabacsúd, Csárdaszállás, Doboz, Gyomaendrőd, Hunya, Kamut, Kardos, Kétsoprony, Kondoros, Mezőberény, Murony, Örménykút, Szarvas, Tarhos, Telekgerendás

HPME kódja:**B4**

HPME megnevezése: Térségi és nemzetiségi hagyományok ápolása

ÚMVP intézkedés: Életminőség/diverzifikáció (413)

Jogcím: EMVA IV. tengely, Szolgáltatásfejlesztés

HPME felépítése:

Helyzet/adottság: A térség gazdag kulturális hagyományokkal rendelkezik: ez egyrészt köszönhető az itt élő nemzetiségek (németek, szlovákok, romák) aktív hagyományörző munkájának, másrészt a Körösök természeti adottságai, a vizes élőhelyek kapcsán fennmaradt hagyományokat ápoló közösségeknek. A vesszőből, csuhéból, gyékényből fonott használati tárgyakat, agyagedényeket, szőtteseket készítő kézműves egyesületek, szövetkezetek termékei messzi földre eljutva népszerűsítik kis hazánkat, a jellegzetes íz és színviláguk révén méltán elismert gasztronómiai remekek pedig legalább ilyen messziről csábítják fesztiválolni a kulináris élvezetekre vágyókat és a népzene kedvelőit.

Probléma/lehetőség: A kulturális-gasztronómiai hagyományok ápolása, bemutatása nem csupán a helyiek identitás tudata miatt fontos, mérhető gazdasági potenciált is jelenthet. Az egyediségük és különlegességük okán értéket képviselő élelmiszeripari, kézműves, iparművészeti termékek és a hagyományos foglalkozásokat, programokat professzionális szinten, vagy csak szórakoztató jelleggel igénybe vehető szolgáltatások értékesítését is elősegíthetik az önálló mivoltukban is turisztikai attrakcióként jelentkező, autentikus helyek.

Megoldás: A települések megjelenésében, a helyi társadalmak életében szereppel bíró, rossz állapotú, de menthető közösségi terek (tájházak, kézműves műhelyek stb.), tárgyak, alkotások felújításának, bemutathatóvá tételének, népszerűsítésének támogatása.

Eredmény: 6 db közösségi tér, gyűjtemény fejlesztésével a turisztikai kínálat bővülése, a helyi identitás tudat erősödése.

Érintett települések köre: Békés, Békéscsaba, Békésszentandrás, Csabacsúd, Csárdaszállás, Doboz, Gyomaendrőd, Hunya, Kamut, Kardos, Kétsoprony, Kondoros, Mezőberény, Murony, Örménykút, Szarvas, Tarhos, Telekgerendás

HPME kódja:**C1**

HPME megnevezése: Településközpontok, településrészek megújítása, a lakosság számára nyújtott szolgáltatások fejlesztése, elérhetőség javítása

ÚMVP intézkedés: Életminőség/diverzifikáció (413)

Jogcím: EMVA III. tengely, Falumegújítás - és fejlesztés

HPME felépítése:

Helyzet/adottság: Az Akciócsoport területéhez tartozó, főként kisebb településeken a települések összképe, a közösségi terek, közterületek állapota romló képet mutat, bár az elmúlt két évben több helyen történtek mind esztétikai, mind infrastrukturális szempontból jelentős beruházások. A jellemzően forráshiányos gazdálkodású önkormányzatok önállóan nem képesek állagmegóvó vagy felújítási munkálatok finanszírozására, a lakosság számára elérhető szolgáltatások alacsony mennyiségi és minőségi szintje pedig (az elöregedés és a munkahelyek hiánya mellett) egyik legfőbb oka a kistelepülések elnéptelenedésének.

Probléma/lehetőség: A térség vonzerejének növelése érdekében a települések arculatát javítani kell. A helyi termékek értékesítésére és hasonló gazdasági tevékenységekre alkalmas infrastruktúra viszonylag szegényes, a helyi piacok felújításra szorulnak. A településközpontok, településrészek megújítása, illetve az ezzel járó változások előidézése az életszínvonal javítását, a kedvezőtlen gazdasági és társadalmi tendenciák és a települések elnéptelenedésének visszafordítását eredményezheti.

Megoldás: A rossz állapotú, de menthető, a településkép megjelenésében szereppel bíró épületek felújításának, közösségi terek, közterületek, parkok állagmegőrzésének, fejlesztésének támogatása, kültéri közösségi játszóterek kialakításának és felújításának, piacterek felújításának és kialakításának támogatása.

Eredmény: Turisztikai vonzerő növekedése, életminőség javulása.

Érintett települések köre: Békés, Békéscsaba, Békésszentandrás, Csabacsúd, Csárdaszállás, Doboz, Gyomaendrőd, Hunya, Kamut, Kardos, Kétsoprony, Kondoros, Mezőberény, Murony, Örménykút, Szarvas, Tarhos, Telekgerendás

HPME kódja:D1

HPME megnevezése: A térségi mikro-kis és középvállalkozások tevékenységi körének bővítését, termék előállítás mennyiségi és minőségi fejlesztését, technológiai fejlesztését célzó beruházások, telephely korszerűsítések támogatása

ÚMVP intézkedés: Versenyképesség (411)

Jogcím: EMVA III. tengely, Mikro-vállalkozások létrehozása és fejlesztése, EMVA IV. tengely, Gazdaságfejlesztés

HPME felépítése:

Helyzet/adottság: A térségre egykor jellemző, nagy tömegeket foglalkoztató feldolgozóipar és nagyüzemi mezőgazdaság megszűnt illetve felaprózódott, szerepüket a jellemzően tőkehiányos, szétszórtnan működő mikro-kis és középvállalkozások vették át.

Probléma/lehetőség: Térségünkre jellemző, hogy egymás mellett több kisvállalkozás működik, egymástól függetlenül és azonos, vagy hasonló termékeket/szolgáltatást állítanak elő. Ezek a vállalkozások leggyakrabban tőkeszegények, és önállóan nem képesek műszaki, technológiai vagy a piacra jutást elősegítő beruházások megvalósítására, az együttműködésnek azonban, tekintettel a korábbi évtizedek rossz tapasztalataira, egyelőre nincs hagyománya.

Megoldás: Több vállalkozás együttműködésén alapuló beruházások és fejlesztések támogatása.

Eredmény: Versenyképesség és munkahelyteremtő képesség erősödése.

Érintett települések köre: Békés, Békéscsaba, Békésszentandrás, Csabacsúd, Csárdaszállás, Doboz, Gyomaendrőd, Hunya, Kamut, Kardos, Kétsoprony, Kondoros, Mezőberény, Murony, Örménykút, Szarvas, Tarhos, Telekgerendás

HPME kódja:D2

HPME megnevezése: Agrár és kézműipari termékek előállításának és piacra jutásának támogatása

ÚMVP intézkedés: Életminőség/diverzifikáció (413)

Jogcím: EMVA IV. tengely, Gazdaságfejlesztés

HPME felépítése:

Helyzet/adottság: A térség mikro-kis és középvállalkozásai, családi gazdaságai, őstermelői, kistermelői számos helyi jellegzetességgel bíró agrár és kézműves terméket állítanak elő. E termékek piaci érvényesülése azonban a tudatos vásárlókat megcélzó marketing hiánya és a gyakran nem standardizált termelési mennyiség miatt nem megfelelő.

Probléma/lehetőség: Mivel a kistermelők és a kis gazdaságok termékeiket nehezebben értékesítik, mint a nagykereskedelmi forgalom számára gyártó társaik, az alternatív megoldások, lehetőségek felé is nyitottá kell válniuk. Ilyen alternatív megoldás lehet új típusú marketing tevékenységek megvalósítása, vagy az adott termékre specializálódott bemutató gazdaságok kialakítása.

Megoldás: Jobb piaci pozicionálás érdekében marketing tevékenységek megvalósításának és bemutató gazdaságok kialakításának támogatása.

Eredmény: 6 vállalkozás reklám tevékenységének és arculatának javítása, 2 db bemutató gazdaság kialakítása.

Érintett települések köre: Békés, Békéscsaba, Békésszentandrás, Csabacsúd, Csárdaszállás, Doboz, Gyomaendrőd, Hunya, Kamut, Kardos, Kétsoprony, Kondoros, Mezőberény, Murony, Örménykút, Szarvas, Tarhos, Telekgerendás

HPME kódja:D3

HPME megnevezése: Egészséges élelmiszer előállítás - helyben megtermelt élelmiszeripari termékek feldolgozásának, hozzáadott érték növelésének, értékesítésének támogatása

ÚMVP intézkedés: Versenyképesség (411)

Jogcím: EMVA IV. tengely, Gazdaságfejlesztés

HPME felépítése:

Helyzet/adottság: A térségben a nagyüzemi mezőgazdaságra épülő feldolgozóipar meghatározója volt a gazdaságnak, a különböző élelmiszeripari üzemek nagy tömegeket foglalkoztattak. A feldolgozóipart azonban a rendszerváltást követően folyamatosan leépítették, az üzemek termékstruktúráját szűkítették, nagy tömegek maradtak ez által munka nélkül. A térségre jellemző élelmiszeripari termékek gyártása megszűnt, a megtermelt alapanyagok túlnyomó többsége alacsony feldolgozottsági fokon kerül a piacon értékesítésre.

Probléma/lehetőség: Az alacsony feldolgozottsági fokon értékesített termékek jóval alacsonyabb árbevételt eredményeznek, mind a termelők, mind a kereskedők részére. Azonban a még meglévő hagyományokra, a helyben megtermelt minőségi alapanyagokra, a felhalmozott szakmai tudásra, kapacitásra (munkaerő, infrastruktúra) és a növekvő igényekre támaszkodva volna lehetőség a magasabb hozzáadott értékkel rendelkező élelmiszeripari termékek előállítására.

Megoldás: Egészséges élelmiszerek előállításának, hozzáadott érték növelésének és értékesítésének támogatása.

Eredmény: Alternatív jövedelemszerzési és foglalkoztatási módok elterjedése.

Érintett települések köre: Békés, Békéscsaba, Békésszentandrás, Csabacsúd, Csárdaszállás, Doboz, Gyomaendrőd, Hunya, Kamut, Kardos, Kétsoprony, Kondoros, Mezőberény, Murony, Örménykút, Szarvas, Tarhos, Telekgerendás

HPME kódja:**E1**

HPME megnevezése: A megújuló és bioenergia hasznosítás lakossági és gazdasági célú felhasználásának növelése

ÚMVP intézkedés: Versenyképesség (411)

Jogcím: EMVA IV. tengely, Gazdaságfejlesztés

HPME felépítése:

Helyzet/adottság: A Körösök Völgye ökológiailag érzékeny terület, ezért különös figyelmet érdemel a környezeti terhek csökkentése, az ésszerű tájgazdálkodás, a fenntartható fejlődés elősegítése.

Probléma/lehetőség: Bár térségünk országosan is kiemelkedő ismeretekkel rendelkezik a megújuló energiák hasznosításáról, és a természeti adottságok is megvannak a bioenergia előállításához, az alkalmazás szintje nem az elvártak megfelelő.

Megoldás: Energiapark és bemutató energia ház/üzem létrehozása többféle megújuló és/vagy bioenergiát hasznosító energiatermelő rendszer kiépítésével a technológia és szemlélet széles körű elterjesztése érdekében.

Eredmény: A megújuló és bioenergia hasznosítás, mint költségcsökkentést és fenntartható gazdasági fejlődést biztosító technológia elterjedésének felgyorsulása, a környezettudatos szemlélet térnyerése.

Érintett települések köre: Békés, Békéscsaba, Békésszentandrás, Csabacsúd, Csárdaszállás, Doboz, Gyomaendrőd, Hunya, Kamut, Kardos, Kétsoprony, Kondoros, Mezőberény, Murony, Örménykút, Szarvas, Tarhos, Telekgerendás

HPME kódja:**F1**

HPME megnevezése: Községi terek kialakításának, felújításának és funkcionálissá tételének támogatása

ÚMVP intézkedés: Életminőség/diverzifikáció (411)

Jogcím: EMVA IV. tengely, Szolgáltatásfejlesztés

HPME felépítése:

Helyzet/adottság: A térségben számos különböző területen több száz non-profit szervezet tevékenykedik. A szabadidő -és sporttevékenységekre szakosodott szervezeteken keresztül a kulturális, hagyományőrző és művészeti programok lebonyolításáért dolgozó civil csoportosulásokig széles palettával találkozunk.

Probléma/lehetőség: Általános tendencia, hogy a civil szerveződések nagy része önkormányzati támogatás hiányában nem képes az önálló fennmaradásra, a támogatási források megszerzéséhez szükséges módszerek és eszközök alkalmazásának hiányában a tevékenységük finanszírozásához szükséges pénzeszközök előteremtésére. Az anyagi lehetőségek korlátozottsága kihatással van a civil kezdeményezések aktivitására, motiváltságára is. A községi terek hiánya a helyi életminőségre, így identitástudatra is hatással van.

Megoldás: Többfunkciós külső és belső községi terek kialakítása, szabadtéri sportlétesítmények felújítása és funkcionális hasznosítása.

Eredmény: 6 db községi tér kialakítása, a helyi életminőség javulása, a helyi identitástudat erősödése, a társadalmi kohézió erősödése.

Érintett települések köre: Békés, Békéscsaba, Békésszentandrás, Csabacsúd, Csárdaszállás, Doboz, Gyomaendrőd, Hunya, Kamut, Kardos, Kétsoprony, Kondoros, Mezőberény, Murony, Örménykút, Szarvas, Tarhos, Telekgerendás

HPME kódja:**F2**

HPME megnevezése: A helyi kompetenciák fejlesztését célzó programok támogatása

ÚMVP intézkedés: Életminőség/diverzifikáció (413)

Jogcím: EMVA IV. tengely, Szolgáltatásfejlesztés

HPME felépítése:

Helyzet/adottság: A térség gazdaságát egykor meghatározó, nagyüzemi mezőgazdaságra épülő feldolgozóipar leépülésével nagy tömegek maradtak munka nélkül. Országos átlag feletti a munkanélküliek és a megváltozott munkaképességűek, rokkant nyugdíjasok aránya. A jelenlegi gazdasági helyzetben az infrastruktúráisan kevésbé fejlett, a nagytőke számára kevésbé vonzó befektetési területeken az alternatív munkavégzési módszerekre, jövedelem kiegészítésre alkalmas tevékenységekre indokolt nagyobb figyelmet fordítani.

Probléma/lehetőség: A korábbi rossz beidegződések, tapasztalatok miatt a partnerségnek nincs a térségben hagyománya, a fiatalok és főként a magasan képzett vagy szakképzett fiatalok között magas az elvándorlási arány, a helyi munkaerő kevésbé képzett, bár a munkaigényes növénytermesztésben, állattenyésztésben és feldolgozásban tapasztalattal rendelkezik, ugyanakkor a fenntartható fejlődés elterjedtsége alacsony szintű.

Megoldás: A partneri kapcsolatok kialakulását ösztönző és a helyi kompetenciákat fejlesztő nem formális képzések, oktatások támogatása.

Eredmény: 5 db képzés megvalósulásával az alternatív, jövedelem kiegészítő foglalkozások elterjedésének felgyorsulása, a civil szektor önfenntartó képességének javulása.

Érintett települések köre: Békés, Békéscsaba, Békésszentandrás, Csabacsúd, Csárdaszállás, Doboz, Gyomaendrőd, Hunya, Kamut, Kardos, Kétsoprony, Kondoros, Mezőberény, Murony, Örménykút, Szarvas, Tarhos, Telekgerendás

HPME kódja:**F3**

HPME megnevezése: A hátrányos helyzetűek felzárkóztatását célzó programok támogatása

ÚMVP intézkedés: Életminőség/diverzifikáció (413)

Jogcím: EMVA IV. tengely, Szolgáltatásfejlesztés

HPME felépítése:

Helyzet/adottság: Az Akciócsoport területén nagyszámú roma kisebbség él, főként Békés, Békéscsaba, Doboz, Gyomaendrőd, Mezőberény, Szarvas településeken. A kisebbségi csoportok helyi társadalmakkal való együttélése nem zavartalan, esetenként konfliktusokkal terhelt. Ennek egyik legfőbb oka, hogy e rétegek képzettségi szintje alacsony, munkalehetőséget szinte kizárólag csak a közfoglalkoztatás teremt számukra.

Probléma/lehetőség: A nézeteltérések, problémák egyik oka az, hogy az eltérő szocializációjú, eltérő társadalmi – gazdasági viszonyok, rendszerek, szabályok, elvek, szokások között, sokszor egymástól elszeparált környezetben nevelkedő és élő csoportok egyáltalán nem ismerik egymást, s ez alapvető gátja egymás megértésének, a békés együttélésnek, a roma kisebbség integrációjának.

Megoldás: Térségen belüli szakmai együttműködés támogatása és a közös cselekvésen alapuló nem formális képzések, rendezvények, ismeretterjesztő tevékenységek támogatása a cigány kisebbség beilleszkedésének elősegítésére.

Eredmény: 1 db, legalább 10 szereplős hálózat kialakulása.

Érintett települések köre: Békés, Békéscsaba, Békésszentandrás, Csabacsúd, Csárdaszállás, Doboz, Gyomaendrőd, Hunya, Kamut, Kardos, Kétsoprony, Kondoros, Mezőberény, Murony, Örménykút, Szarvas, Tarhos, Telekgerendás

HPME kódja:**F4**

HPME megnevezése: Hazai és nemzetközi együttműködési kapcsolatok kiépítése, programok megvalósítása

ÚMVP intézkedés: Életminőség/diverzifikáció (413)

Jogcím: EMVA V. tengely, MNVH források

HPME felépítése:

Helyzet/adottság:A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia egyik fő prioritása a megújuló és bioenergia hasznosítás ösztönzése, a partnerségben megvalósuló fejlesztések támogatása, a helyi termékek piacra jutásának elősegítése, a természeti értékek és az itt élő nemzetiségek kulturális örökségének megőrzése és fenntartható fejlesztése, a falusi turizmus támogatása.

Probléma/lehetőség: A térségben egyelőre sem az alternatív energiahasznosítás, sem az együttműködésen alapuló fejlesztés nem elterjedt. Ez részben az előző rendszer miatt még élő beidegződések, részben a megfelelő információk és szakismeretek hiányára vezethető vissza. A LEADER program kiváló eszköz arra, hogy e témákban olyan projektgazdától és az ő fejlesztéseik révén szerezzünk ismereteket, tapasztalatokat itthon vagy külföldön, melyek eredményessége és fenntarthatósága bizonyított.

Megoldás:Első lépésben tanulmányutak szervezése, majd cserelátogatások lebonyolítása és együttműködési programok megvalósítása az alábbi célterületekre az a következők témákban:

Nyugat - Európa: végrehajtással, falusi turizmussal, helyi termékek értékesítésével kapcsolatos tapasztalatcsere

Ausztria (Güssing): megújuló energia felhasználás

Szlovákia: kulturális kapcsolatok ápolása, helyi termékek értékesítése

Románia: kulturális kapcsolatok ápolása, falusi turizmus, Körösök ökológiai állapotának megőrzése

Eredmény:A térségi LEADER program eredményesebb végrehajtása, kereskedelmi és szakmai kapcsolatok kialakulása.

Érintett települések köre: Békés, Békéscsaba, Békésszentandrás, Csabacsúd, Csárdaszállás, Doboz, Gyomaendrőd, Hunya, Kamut, Kardos, Kétsoprony, Kondoros, Mezőberény, Murony, Örménykút, Szarvas, Tarhos, Telekgerendás

III.5. FORRÁSALLOKÁCIÓ

A „Sokszínű természet, sokszínű társadalom a Körösök Völgyében” c. Helyi Vidékfejlesztési Stratégia megvalósítására 2007 – 2013 között rendelkezésre álló források mértékét, megoszlását és felhasználását az 5.2. számú melléklet táblázatai mutatják be.

IV. A HELYI VIDÉKFEJLESZTÉSEL KAPCSOLATOS INTÉZKEDÉSEK

IV.1. NYILVÁNOSSÁGI INTÉZKEDÉSEK, PROJEKTÖTLET - GYŰJTÉS

A HVS felülvizsgálatának folyamatában számos kommunikációs eszköz, illetve csatorna alkalmazása révén mindvégig megvalósult a nyilvánosság biztosítása.

Az Akciócsoport a www.korosokvolgye.hu címen elérhető weboldalát használja, mint elsődleges információs felületet a térségi szereplők tájékoztatására. 2013. március közepétől a Stratégia felülvizsgálat folyamatáról szóló közlések, híradások, beszámolók és valamennyi kapcsolódó munkaanyag is folyamatosan elérhető, megismerhető (volt) e fórumon. A folyamat céljáról, ütemezéséről, az abban való részvételi lehetőségekről (ügyfélszolgálat, e-mail, telefon, projekt ötlet benyújtás), a kapcsolódó eseményekről (fórumok, egyeztetések) és a feladat áttekinthetősége, érthetősége szempontjából nélkülözhetetlen szakmai háttéranyagok, munkaanyagok, adattárak elérhetővé tételéről weboldalunk rendszeres aktualizálása útján gondoskodott az Akciócsoport.

Saját, havonta megjelenő „KÖRÖS - KÖRÜL” című hírlevelünk szintén aktuális tudnivalókkal jelent meg 2013 márciusában. A kifejezetten a Stratégia társadalmasítása és a helyi lakosság LEADER Programról alkotott véleményének megismerése valamint a projekt ötletek gyűjtése céljából szervezett fórum időpontjáról és helyszínéről több települési kábel televízióban (Kondoros, Mezőberény, Murony, Szarvas), valamint települési honlapon hirdetést tettünk közzé, az eseményről a szarvasi média több képviselője is beszámolt.

A kiterjedt kommunikációs „kampány” mobilizációs eredménye jónak mondható, de elmarad a helyi leader közösség megalakulása és a saját Vidékfejlesztési Stratégia kidolgozása szakaszában, valamint a 2011-es felülvizsgálat során elért részvételi arányoktól, melynek egyik okát a felülvizsgálati időszak rövidségében látjuk.

A felülvizsgálat során 52 db projekt ötlet érkezett, melyek többségét az ügyfélszolgálati irodához jutattak el az érintettek. A felülvizsgálati időszakban tartott lakossági fórumon 35 fő vett részt, a felülvizsgálati időszakot megelőzően, felkészülési jelleggel tartott konzultáción 23 fő volt jelen. A találkozókön lényeges törésvonalként fogalmazódott meg az üzleti és civil szféra támogatása közötti döntés nehézsége, illetve a végrehajtási folyamatok bürokratikussága az egyszerűsítési törekvések ellenére is. Igényként fogalmazódott meg az is, hogy az Akciócsoport és a munkaszervezet az innovatív ötletek és a jó gyakorlatok

bemutatásában nagyobb szerepet vállalva segítse a komplex fejlesztések megvalósulását.

Az Akciócsoport tagjainak, illetve vezetőségének hatáskörébe tartozó döntések, úgymint a felülvizsgálat módszerének megválasztása, a Stratégia általános felülvizsgálatának jóváhagyása és a LEADER Intézkedési Terv elfogadása egyaránt egyhangú döntéseként születtek meg. Tekintettel arra, hogy a 2011 évi felülvizsgálatot viszonylag nagy létszámú, a térség kistérségeit, a társadalmi szférákat és a főbb szakterületeket egyaránt képviselő tervezői csoport folytatta le, és mert az előzetes vélemények alapján jelentős módosításokra nem volt szükség, a 2013. évi felülvizsgálat feladatát az Egyesület elnöksége a munkaszervezetre ruházta át, azzal, hogy egyes koncepcionális kérdések eldöntésének jogát magánál tartotta. Az Elnökség és a Közgyűlés a felülvizsgálat során alkalmazott alapelvei a következők voltak: a Stratégia alapcélja, célkitűzéseinek és intézkedéseinek rendszere megfelelő, a lehetőségeket számba véve és a problémákra való hangsúlyosabb odafigyelés érdekében egyes intézkedések pontosítása szükséges; a LEADER Intézkedési Terv elemeiben a lehető legnagyobb mértékben biztosítani kell a környezeti fenntarthatóságot, a partnerség és a fiatalok bevonásának szükségessége elvének érvényesülését.

IV.2. A HELYI VIDÉKFEJLESZTÉSI STRATÉGIA VÉGREHAJTÁSA

A Körösök Völgye Akciócsoport, mint LEADER Közösség 2008 szeptemberében önálló jogi személyiségű szervezetként, nonprofit korlátolt felelősségű társaságként kezdte meg a „Sokszínű természet, sokszínű társadalom a Körösök Völgyében” című Helyi Vidékfejlesztési Stratégia végrehajtásával járó feladatok ellátását. 2012. május 1-től e szervezettől a Körösök Völgye Vidékfejlesztési Közhasznú Egyesület vette át a LEADER Program és annak keretében a Stratégia végrehajtásával kapcsolatos feladatokat. A 42 taggal megalakult közösséghez 2013. április 11-ig további 25 tag csatlakozott. A 67 fős tagságból 16 a közszférát, 10 az üzleti szférát, 41 pedig a civil szférát képviseli. Az Egyesület legfőbb döntéshozó szerve a valamennyi tagból álló Közgyűlés, az Elnökség 11 tagú, ahol szintén többségben vannak az üzleti és civil szektor képviselői. Az Egyesület szerveinek döntéseit előkészítő és végrehajtó, valamint a Stratégia végrehajtásával kapcsolatos adminisztrációs, koordinációs és kommunikációs feladatokat a jelenleg 3 aktív főállású munkavállalóból álló munkaszervezet látja el, az Egyesület működését 3 fős Felügyelő Bizottság, könyvvizsgáló ellenőrzi. A munkaszervezet ügyfélszolgálati irodája a térségben gazdasági-kulturális-közigazgatási és közlekedési központi szerepet betöltő Békéscsaba város belvárosában, könnyen megközelíthető, frekvenciált helyen található. A munkaszervezet révén a tagok folyamatosan tájékoztatást kapnak, s véleményt nyilváníthatnak az Egyesület működését és a Stratégia megvalósítását érintő kérdésekről, évente legalább egy alkalommal az Elnökség beszámol az Egyesület tevékenységéről és a Stratégia előrehaladásáról. Az elmúlt években kiépített belső és külső kommunikációs rendszernek köszönhetően (melyben elsődleges szerepe van az Akciócsoport www.korosokvolgye.hu címen elérhető, rendszeresen aktualizált weboldalának) a csoport működési elvei, gyakorlata, tevékenysége, döntései és eredményei gyakorlatilag bárki számára megismerhetőek. A Stratégia megvalósításával összefüggő feladatokat az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program Irányító Hatósága, a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal és a Vidékfejlesztési Minisztérium Nemzeti Agrárszaktanácsadási, Képzési és Vidékfejlesztési Intézete szakmai iránymutatása és kontrollja mellett operatív szinten a munkaszervezet látja el, a Közgyűlés és az Elnökség döntéseinek megfelelően. A fejlesztési dokumentum keretében rendelkezésre álló támogatási források felhasználása szintén bárki által nyomon követhető a munkaszervezet által közzé tett hirdetések, információk, beszámolók, jegyzőkönyvek, egyéb más adatok révén. Az Akciócsoport és a munkaszervezet által szervezett rendszeres tájékoztató és szakmai fórumok, a kevesebb alkalommal, de annál nagyobb sikerrel lebonyolított, a helyi termékek és kulturális hagyományok bemutatását célzó fesztiválok és kiállítások, a

társég értékeit és lehetőségeit feltáró kiadványok és szakmai tanulmányok elkészíttetése, az egyes fejlesztési programok, elsősorban az ÚMVP keretében elérhető lehetőségek népszerűsítése, valamint a települési önkormányzatokkal való folyamatos kapcsolattartás és az ügyfélszolgálati irodát felkereső több mint 500 ügyfél számára nyújtott személyre szabott tanácsadói tevékenység révén a Körösök Völgye Acs. Np. Kft. és annak feladatait átvállaló Körösök Völgye Vidékfejlesztési Egyesület a társégfejlesztés megbízható és megkerülhetetlen szereplőjévé vált.

A tájékoztató és tanácsadó szerep betöltése mellett azonban az Akciócsoport projektgeneráló, társégfejlesztő, illetve hálózatépítő szerepe nem bontakozott ki teljes körűen. Ennek okai voltak a magyarországi LEADER Programot övező bürokratikus terhek, valamint hogy a LEADER Akciócsoportok működését érintő finanszírozási nehézségek jelentős erőforrásokat vontak el a helyi vidékfejlesztési stratégiák megvalósítását segítő tevékenységektől, ugyanakkor tény, az Akciócsoport adós maradt az együttműködésben, kis beruházási költséggel, fenntartható módon megvalósult jó gyakorlatok bemutatásával.

Márpedig ez utóbbi jó példák megismertetése társégünkben különösen fontos: az ország több más régiójához hasonlóan az akcióterületen az együttműködésnek nincs hagyománya, az előző rendszer erőszakos téteszesítése és egyes kulturális intézkedései miatt az emberekben még élnek a rossz beidegződések, a közös cselekvés, közös tulajdon nem kellő képen értékelt. A partnerség kézzelfogható előnyeinek – így a kisebb beruházás, nagyobb értékesítési lehetőségek, egyenrangúság a felek között stb. – bizonyítása és az egymás számára leginkább megfelelő partnerek felkutatása tehát az Akciócsoport legfontosabb és elsődleges feladatává kellett váljon.

A korábban háttérbe szorult feladatok sikeres megoldását némileg visszavetette, hogy az időközben módosult jogszabályi környezet változása miatt 2012. május 1-től a LEADER Helyi Akciócsoport feladatokat nonprofit kft formájában működő közösségek nem, kizárólag egyesületek láthatják el. A kényszerű változás okozta bizalmi válságot azonban a társég fejlődéséért felelősséget érző szereplők ismételt összefogása révén rövid időn belül sikerült áthidalni, és az új, egyesületi formába szerveződött közösség továbbra is a társég fejlődésének hiteles szereplője. Ezt igazolja a szervezeti változások nyomán kiterjedtebbé váló részvételi lehetőségeket kihasználók száma is. A 2011 októberében 42 taggal megalakult Körösök Völgye Vidékfejlesztési Közhasznú Egyesülethez 2012. május 1. és 2013. április 11. között 25 civil szervezet, vállalkozás és magánszemély csatlakozott. Az Egyesület a korábban LEADER

közösségként elismert szervezet Helyi Vidékfejlesztési Stratégiáját magáénak ismerte el.

A 2011. évi Stratégia felülvizsgálat, a korábbi hibák és hiányosságok széles nyilvánosság segítségével történő feltárása, a nyílt lakossági fórumok és hetekig tartó projektötlet gyűjtés, kitűnő alapot teremtett a potenciális partnerek bázisának szélesítésére. Az elmúlt két éves időszakban a fenti problémák ellenére az Akciócsoport hálózatépítő/partnerközvetítő és ügyfélszolgálati tevékenysége is sokat fejlődött, mely a benyújtott támogatási kérelmek számában, területi és szektoronkénti megoszlásában, tagságában, valamint más szakmai szervezetekkel, ernyőszervezetekkel történő kapcsolataiban is megmutatkozik. E kapcsolatokat tovább erősítheti a térségek közötti szakmai együttműködési és a LEADER HACS-ok nemzetközi kapcsolatépítési projektjeinek támogatását célzó pályázati felhívásokon való részvétel.

Az Akciócsoport már meglévő és potenciális partnerei:

- települési és kisebbségi önkormányzatok, önkormányzatok társulásai
- szakmai szervezetek (Békés Megyei Agrárkamara, Békés Megyei Kereskedelmi és Ipar Kamara, Békés Megyei Vállalkozásfejlesztési Alapítvány, RFH Nonprofit Zrt. Békés megyei irodája, Békés Megye Falusi Turizmusáért Egyesület, Körösök Völgye Natúrpark Egyesület, Békés megyei Civil Információs Centrum)
- más fejlesztési programok munkaszervezetei, tanácsadó irodái
- már működő hálózatok (civil szövetségek, gazdasági és turisztikai klaszterek, TDM szervezetek, szövetkezetek, érdekképviseltek)

A partnerek hozzájárulása a Stratégia megvalósításához, a jövőkép eléréséhez:

- eredményesebb kommunikáció a saját célcsoporttal (tájékoztatás, tanácsadás, jó gyakorlatok megismerése, eredménykontroll)
- visszacsatolás az Akciócsoport felé
- szakmai segítségnyújtás a fejlesztési irányok meghatározásában és az intézkedések végrehajtásában, közös marketing tevékenységek megvalósításában
- a stratégia kiegészítő, integratív jellegének elősegítése és erősítése, a partnerség elvének erősítése a legkisebb egységekben, részvétel partner adatbázis felállításában, karbantartásában, partnerkereső szolgáltatás működtetésében

V. MELLÉKLETEK**V.1. A HVS FELÜLVIZSGÁLAT SORÁN VÉGZETT TEVÉKENYSÉGEK**

A HVS felülvizsgálat során végzett tevékenységek				
Egyeztetések				
Időpont	Helyszín	Résztvevők száma	Téma	Egyéb információ
2013. április 2.	Békéscsaba	8 fő	- HVS felülvizsgálat koncepcionális kérdéseinek megvitatása (felhatalmazza-e az elnökség a munkaszervezetet a felülvizsgálat elvégzésére?; történt-e olyan mértékű gazdasági-társadalmi-földrajzi stb. változás a térségben az elmúlt 2 évben, ami indokolná a korábbi helyzetelemzési adatok, a SWOT analízis és a következtetések módosítását?; a HVS jelenlegi célkitűzései megfelelőek-e?; a célkitűzésekhez rendelt intézkedések megfelelőek-e, az intézkedések keretében megvalósuló pályázatok elősegíthetik-e a célkitűzések elérését?; melyek legyenek a HVS LEADER intézkedési terve keretében megvalósítható intézkedések, melyek a 2013. évi LEADER pályázati felhívást képezik majd?; legyen-e az előírtnál nagyobb összeg elkülönítve a gazdaságfejlesztési projektekre?; mekkora legyen a min. és max. igényelhető támogatási összeg nagyságrendje?; milyen típusú projektek támogatása célszerű (beruházás jellegű - azon belül termelő vagy állagmegóvó, támogatható-e rendezvény, program stb.), ezzel összefüggésben van-e elvárás a támogatható kiadások körét és összetételét illetően?; akar-e a LEADER HACS pályázni?; az intézkedésekhez rendelt feltételrendszer mennyire legyen kötött; a HBB döntés alapját képező projekt adatlap tartalma és a csatolandó dokumentumok köre?)	
2013. április 11.	Békéscsaba	9 fő	LEADER Intézkedési Terv tervezet megvitatása	
Tájékoztató/lakossági fórumok				
2013. március 18.	Békéscsaba	23 fő	Tájékoztató a HVS felülvizsgálatról, felkészülés a 2013. évi LEADER pályázati felhívásra, projekt ötlet gyűjtés	
2013. április 4.	Szarvas	35 fő	Tájékoztató a HVS felülvizsgálatának folyamatáról, a 2013. évi LEADER pályázati koncepció bemutatása; Projektötletek gyűjtése	
Taggyűlések				
2013. április 4.	Szarvas	38 fő	A felülvizsgált Helyi Vidékfejlesztési Stratégia és a LEADER Intézkedési Terv megvitatása és elfogadása	

V. 2. PÉNZÜGYI TÁBLÁZATOK, FORRÁSALLOKÁCIÓ

LEADER INTÉZKEDÉSI TERV KERETÉBEN RENDELKEZÉSRE ÁLLÓ FORRÁS (FT)	
Szolgáltatás fejlesztési projektek	97 142 051
Gazdaságfejlesztési projektek	97 142 051
Összesen	194 284 102

**A "Sokszínű természet, sokszínű társadalom a Körösök völgyében" c. Helyi Vidékfejlesztési Stratégia Helyi Vidékfejlesztési Terve keretében támogatott projektek 2008 - 2012
2013. április 4-i állapot**

Jogcím	Benyújtott kérelmek száma (db) 2008	Benyújtott kérelmek támogatásigénye (Ft) 2008	Támogatott kérelmek száma (db) 2008	Támogatás összege (Ft) 2008	Benyújtott kérelmek száma (db) 2009	Benyújtott kérelmek támogatásigénye (Ft) 2009	Támogatott kérelmek száma (db) 2009	Támogatás összege (Ft) 2009	Benyújtott kérelmek száma (db) 2012	Benyújtott kérelmek támogatásigénye (Ft) 2012	Támogatott kérelmek száma (db) 2012	Támogatás összege (Ft) 2012	Összes benyújtott kérelem (db) 2008-2012	Összes támogatott kérelem (db) 2008-2012	Összes támogatás összege (Ft) 2008-2012
Falumegújítás és fejlesztés	12	195 692 697	8	111 414 746	4	36 916 461	3	34 190 527	15	186 387 434	0	0	31	11	145 605 273
Vidéki örökség megőrzése	7	199 592 626	5	152 853 684	1	18 436 764	1	17 623 830	8	151 559 241	0	0	16	6	170 477 514
Mikro-vállalkozások létrehozása és fejlesztése	13	377 669 687	8	195 259 012	6	137537951	4	59 299 891	9	136 237 890	7	99 878 177	28	19	354 437 080
Turisztikai tevékenységek ösztönzése	4	119 056 498	2	49 042 967	9	185 272 693	6	132 577 641	17	414 470 772	14	340 589 698	30	22	522 210 306
Összesen:	36	892 011 508	23	508 570 409	20	378 163 869	14	243 691 889	49	888 655 337	21	440 467 875	105	58	1 192 730 173

**A "Sokszínű természet, sokszínű társadalom a Körösök völgyében" c. Helyi Vidékfejlesztési Stratégia Helyi Vidékfejlesztési Terve keretében támogatott projektek 2008 - 2012
2013. április 4-i állapot**

Település	Benyújtott kérelmek száma (db) 2008	Benyújtott kérelmek támogatásigénye (Ft) 2008	Támogatott kérelmek száma (db) 2008	Támogatás összege (Ft) 2008	Benyújtott kérelmek száma (db) 2009	Benyújtott kérelmek támogatásigénye (Ft) 2009	Támogatott kérelmek száma (db) 2009	Támogatás összege (Ft) 2009	Benyújtott kérelmek száma (db) 2012	Benyújtott kérelmek támogatásigénye (Ft) 2012	Támogatott kérelmek száma (db) 2012	Támogatás összege (Ft) 2012	Összes benyújtott kérelem (db) 2008-2012	Összes támogatott kérelem (db) 2008-2012	Összes támogatás összege (Ft) 2008-2012
Békés	0	0	0	0	0	0	0	0	2	37 884 510	0	0	2	0	0
Békéscsaba	0	0	0	0	1	77 028 546	0	0	1	27 556 290	0	0	2	0	0
Békésszentandrás	3	79 812 925	2	29 446 167	7	111 217 358	6	106 362 706	11	303 556 075	7	201 655 403	21	15	337 464 276
Csabacsüd	1	1 041 985	0	0	0	0	0	0	4	22 774 579	1	3 795 000	5	1	3 795 000
Csárdaszállás	1	26 169 192	1	28 261 587	0	0	0	0	1	7 602 226	0		2	1	28 261 587
Doboz	4	107 896 596	3	104 488 114	2	6 324 296	1	4 603 805	5	43 401 682	2	11 096 057	11	6	120 187 976
Gyomaendrőd	3	89 571 924	1	49 991 926	3	57 739 276	3	45 509 265	2	30 322 007	1	23 883 734	8	5	119 384 925
Hunya	2	38 678 490	1	8 961 023	0	0	0	0	0	0	0	0	2	1	8 961 023
Kamut	3	68 728 071	1	16 695 261	0	0	0	0	4	68 362 713	0	0	7	1	16 695 261
Kardos	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kétsoprony	1	16 309 174	1	16 309 171	0	0	0	0	1	14 975 476	0	0	2	1	16 309 171
Kondoros	7	210 075 372	4	63 064 630	3	72 823 847	2	41 642 139	9	103 750 577	3	26 274 256	19	9	130 981 025
Mezőberény	2	94 990 000	2	81 933 500	1	21 038 435	1	21 038 424	2	69 584 063	2	60 512 211	5	5	163 484 135
Murony	2	9 891 738	1	7 391 738	2	27 117 111	1	24 535 550	2	12 882 102	1	8 440 900	6	3	40 368 188
Örménykút	1	6 623 676	1	6 623 511	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	6 623 511
Szarvas	1	10 689 102	1	10 689 101	0	0	0	0	5	146 003 037	4	104 810 314	6	5	115 499 415
Tarhos	2	65 235 800	2	65 235 788	1	4 875 000	0	0	0	0	0	0	3	2	65 235 788
Telekgerendás	3	66 297 463	2	19 478 892	0	0	0	0	0	0	0	0	3	2	19 478 892
Összesen:	36	892 011 508	23	508 570 409	20	378 163 869	14	243 691 889	49	888 655 337	21	440 467 875	105	58	1 192 730 173

**A "Sokszínű természet, sokszínű társadalom a Körösök völgyében" c. Helyi Vidékfejlesztési Stratégia Helyi Vidékfejlesztési Terve keretében támogatott projektek 2008-2012
2013. április 4-i állapot**

Jogcím	Benyújtott kérelmek száma (db) 2008	Benyújtott kérelmek támogatásigénye (Ft) 2008	Támogatott kérelmek száma (db) 2008	Támogatás összege (Ft) 2008	Benyújtott kérelmek száma (db) 2009	Benyújtott kérelmek támogatásigénye (Ft) 2009	Támogatott kérelmek száma (db) 2009	Támogatás összege (Ft) 2009	Benyújtott kérelmek száma (db) 2012	Benyújtott kérelmek támogatásigénye (Ft) 2012	Támogatott kérelmek száma (db) 2012	Támogatás összege (Ft) 2012	Összes benyújtott kérelem (db) 2008-2012	Összes támogatott kérelem (db) 2008-2012	Összes támogatás összege (Ft) 2008-2012
Közzsféra	11	224 960 011	10	159 745 403	2	23 040 569	2	22 227 635	6	67 656 830	0	0	19	12	181 973 038
Civil szféra	10	238 231 812	5	153 565 994	6	139 809 845	4	100 273 921	22	424 955 069	5	147 547 887	38	14	401 387 802
Üzleti szféra	15	428 819 685	8	195 259 012	12	215 313 455	8	121 190 333	21	396 043 438	16	292 919 988	48	32	609 369 333
Összesen:	36	892 011 508	23	508 570 409	20	378 163 869	14	243 691 889	49	888 655 337	21	440 467 875	105	58	1 192 730 173

A "Sokszínű természet, sokszínű társadalom a Körösök völgyében" c. Helyi Vidékfejlesztési Stratégia LEADER Terve keretében támogatott projektek 2008 - 2012
2013. április 4-i állapot

Jogcím	Benyújtott kérelmek száma (db)	Benyújtott kérelmek támogatásigénye (Ft)	Támogatott kérelmek száma (db)	Támogatás összege (Ft)	Benyújtott kérelmek száma (db) 2011	Benyújtott kérelmek támogatásigénye (Ft) 2011	Támogatott kérelmek száma (db)	Támogatás összege (Ft)	Összes benyújtott kérelem (db) 2009-2012	Összes támogatott kérelem (db) 2009-2012	Összes támogatás összege (Ft) 2009-2012
Közösségi célú fejlesztés	4	56 456 351	4	54 976 607	18	114 158 284	13	87 178 136	22	17	142 154 743
Vállalkozási alapú fejlesztés	1	14 917 695	0	0	8	85 923 478	7	85 917 656	9	7	85 917 656
Rendezvény	16	13 356 750	7	9 397 065	3	3 000 000	0	0	19	7	9 397 065
Képzés	3	6 506 680	1	1 336 680	5	10 570 000	2	2 816 055	8	3	4 152 735
Térségen belüli szakmai együttműködés	1	17 809 200	1	16 065 560	2	45 248 313	2	49 243 839	3	3	65 309 399
Térségek közötti és nemzetközi együttműködés	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Tervek, tanulmányok	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Összesen:	25	109 046 676	13	81 775 912	36	258 900 075	24	225 155 686	61	37	306 931 598

**A "Sokszínű természet, sokszínű társadalom a Körösök völgyében" c. Helyi Vidékfejlesztési Stratégia LEADER Terve keretében támogatott projektek 2008
- 2012
2013. április 4-i állapot**

Település	Benyújtott kérelmek száma (db) 2009	Benyújtott kérelmek támogatásigénye (Ft) 2009	Támogatott kérelmek száma (db) 2009	Támogatás összege (Ft) 2009	Benyújtott kérelmek száma (db) 2011	Benyújtott kérelmek támogatásigénye (Ft) 2011	Támogatott kérelmek száma (db) 2011	Támogatás összege (Ft) 2011	Összes benyújtott kérelem (db) 2009-2012	Összes támogatott kérelem (db) 2009-2012	Összes támogatás összege (Ft) 2009-2012
Békés	1	14 917 695	0	0	2	16 095 213	2	17 800 803	3	2	17 800 803
Békéscsaba	0	0	0	0	9	57 184 759	6	55 108 364	9	6	55 108 364
Békésszentandrás	0	0	0	0	1	2 253 570	0	0	1	0	0
Csabacsúd	0	0	0	0	2	12 232 531	2	13 981 431	2	2	13 981 431
Csárdaszállás	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Doboz	2	18 409 200	1	16 065 560	4	33 000 000	2	30 000 000	6	3	46 065 560
Gyomaendrőd	6	4 200 250	1	1 669 200	2	14 000 000	2	14 000 000	8	3	15 669 200
Hunya	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kamut	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kardos	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kétsoprony	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kondoros	6	16 307 000	4	12 348 515	2	13 817 218	2	12 852 293	8	6	25 200 808
Mezőberény	1	17 996 021	1	17 453 346	6	27 885 332	3	16 186 919	7	4	33 640 265
Murony	0	0	0	0	1	24 792 607	1	24 243 840	1	1	24 243 840
Örménykút	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Szarvas	7	35 291 510	5	32 639 291	7	57 638 845	4	40 982 036	14	9	73 621 327
Tarhos	2	1 925 000	1	1 600 000	0	0	0	0	2	1	1 600 000
Telekgerendás	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Összesen:	25	109 046 676	13	81 775 912	36	258 900 075	24	225 155 686	61	37	306 931 598

A "Sokszínű természet, sokszínű társadalom a Körösök völgyében" c. Helyi Vidékfejlesztési Stratégia LEADER Terve keretében támogatott projektek 2008 - 2012
2013. április 4-i állapot

Szféra	Benyújtott kérelmek száma (db)	Benyújtott kérelmek támogatásigénye (Ft)	Támogatott kérelmek száma (db)	Támogatás összege (Ft)	Benyújtott kérelmek száma (db) 2011	Benyújtott kérelmek támogatásigénye (Ft) 2011	Támogatott kérelmek száma (db)	Támogatás összege	Összes benyújtott kérelem (db) 2009-2012	Összes támogatott kérelem (db) 2009-2012	Összes támogatás összege (Ft) 2009-2012
Közszféra	5	24 563 271	5	23 110 503	2	13 717 431	2	13 981 426	7	7	37 091 929
Civil szféra	18	68 229 030	7	57 328 729	25	160 188 407	16	136 057 407	43	23	193 386 136
Üzleti szféra	2	16 254 375	1	1336680	9	84 994 237	6	75 116 853	11	7	76 453 533
Összesen:	25	109 046 676	13	81 775 912	36	258 900 075	24	225 155 686	61	37	306 931 598

**A "Sokszínű természet, sokszínű társadalom a Körösök völgyében" c. Helyi Vidékfejlesztési Stratégia keretében támogatott projektek 2008-2012
2013. április 4-i állapot**

Jogcím	Benyújtott kérelmek/pályázatok száma (db)			Benyújtott kérelmek/pályázatok támogatásigénye (Ft)			Támogatott kérelmek száma (db)			Támogatás összege (Ft)		
	Hátrányos helyzetű települések	Nem hátrányos helyzetű települések	Összesen	Hátrányos helyzetű települések	Nem hátrányos helyzetű települések	Összesen	Hátrányos helyzetű települések	Nem hátrányos helyzetű települések	Összesen	Hátrányos helyzetű települések	Nem hátrányos helyzetű települések	Összesen
Falumegújítás - és fejlesztés	16	15	31	216 857 013	202 139 579	418 996 592	7	4	11	96 707 096	48 898 177	145 605 273
Vidéki örökség megőrzése	9	7	16	182 648 774	186 939 857	369 588 631	3	3	6	104 488 114	65 989 400	170 477 514
Mikro-vállalkozások létrehozása és fejlesztése	9	19	28	215 702 206	435 743 322	651 445 528	6	13	19	164 729 662	189 707 418	354 437 080
Turisztikai tevékenységek ösztönzése	7	23	30	133 362 358	585 437 605	718 799 963	5	17	22	100 201 768	422 008 538	522 210 306
LEADER	19	42	61	155 021 068	212 925 683	367 946 751	11	26	37	123 350 468	183 581 130	306 931 598
Összesen:	60	106	166	903 591 419	1 623 186 046	2 526 777 465	32	63	95	589 477 108	910 184 663	1 499 661 771

V.3. A NYILVÁNOSSÁGI INTÉZKEDÉSEKRE VONATKOZÓ IGAZOLÓ DOKUMENTUMOK

- Hirdetmények, hírek, tájékoztatások közzétételét igazoló dokumentumok

http://korosokvolgye.hu/adat/dokumentumtar/hu308_HVS_felulvizsgalat_nyilvanossag_hirdetmenyek.pdf

- Egyeztetések és fórumok időpontjának és helyszínének, valamint dokumentációjának közzétételét igazoló dokumentumok

http://korosokvolgye.hu/adat/dokumentumtar/hu315_HVS_felulvizsgalat_nyilvanossag_egyeztetesesek_%282%29.pdf

- Szakmai háttéranyagok, munkaanyagok, adattárak közzétételét igazoló dokumentumok

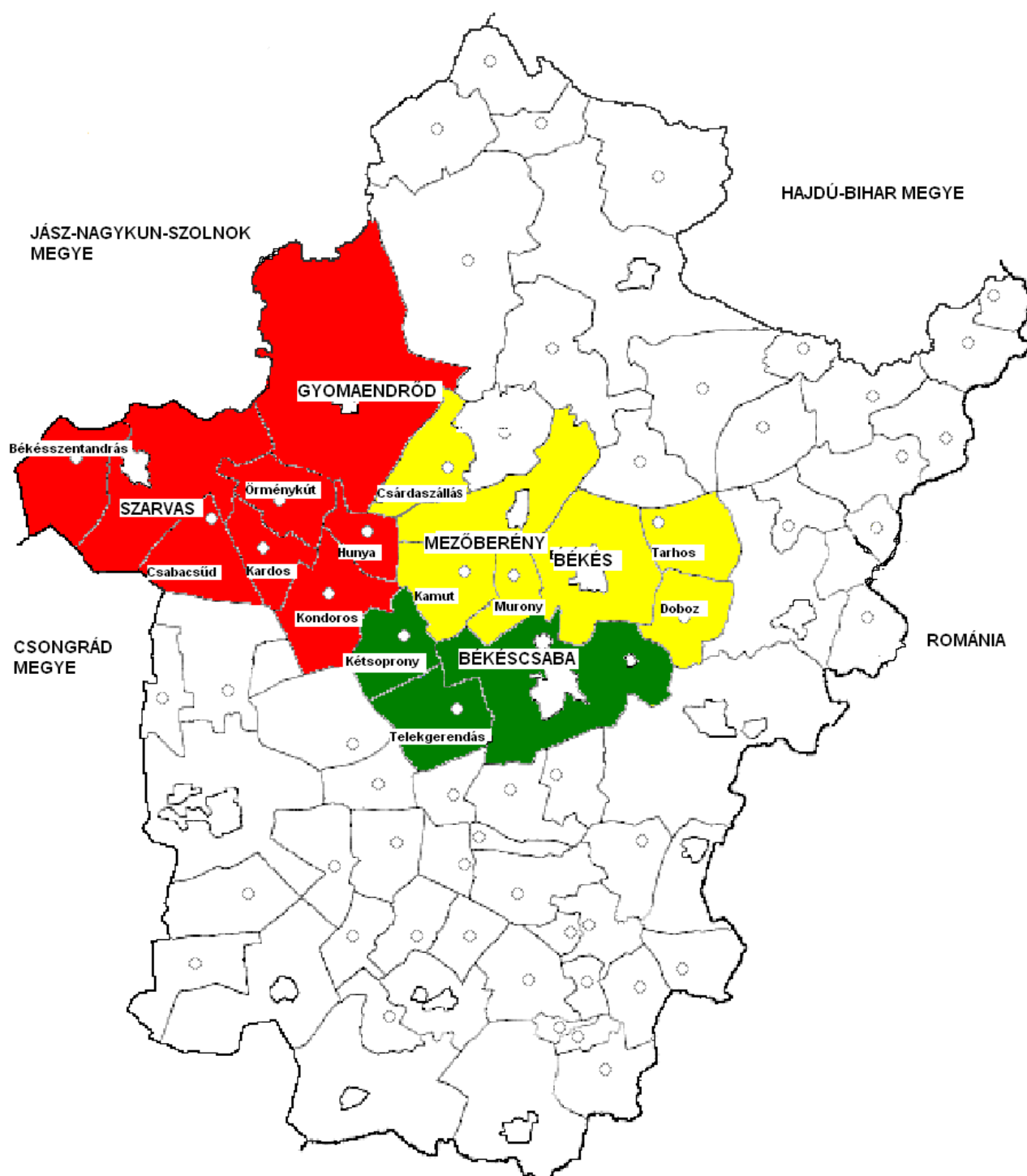
http://korosokvolgye.hu/adat/dokumentumtar/hu316_HVS_felulvizsgalat_nyilvanossag_hatteranyagok.pdf

- Egyéb megjelenéseket igazoló dokumentumok

http://korosokvolgye.hu/adat/dokumentumtar/hu307_HVS_felulvizsgalat_nyilvanossag_egyeb_megjelenesek.pdf

V.4. TÉRKÉPEK

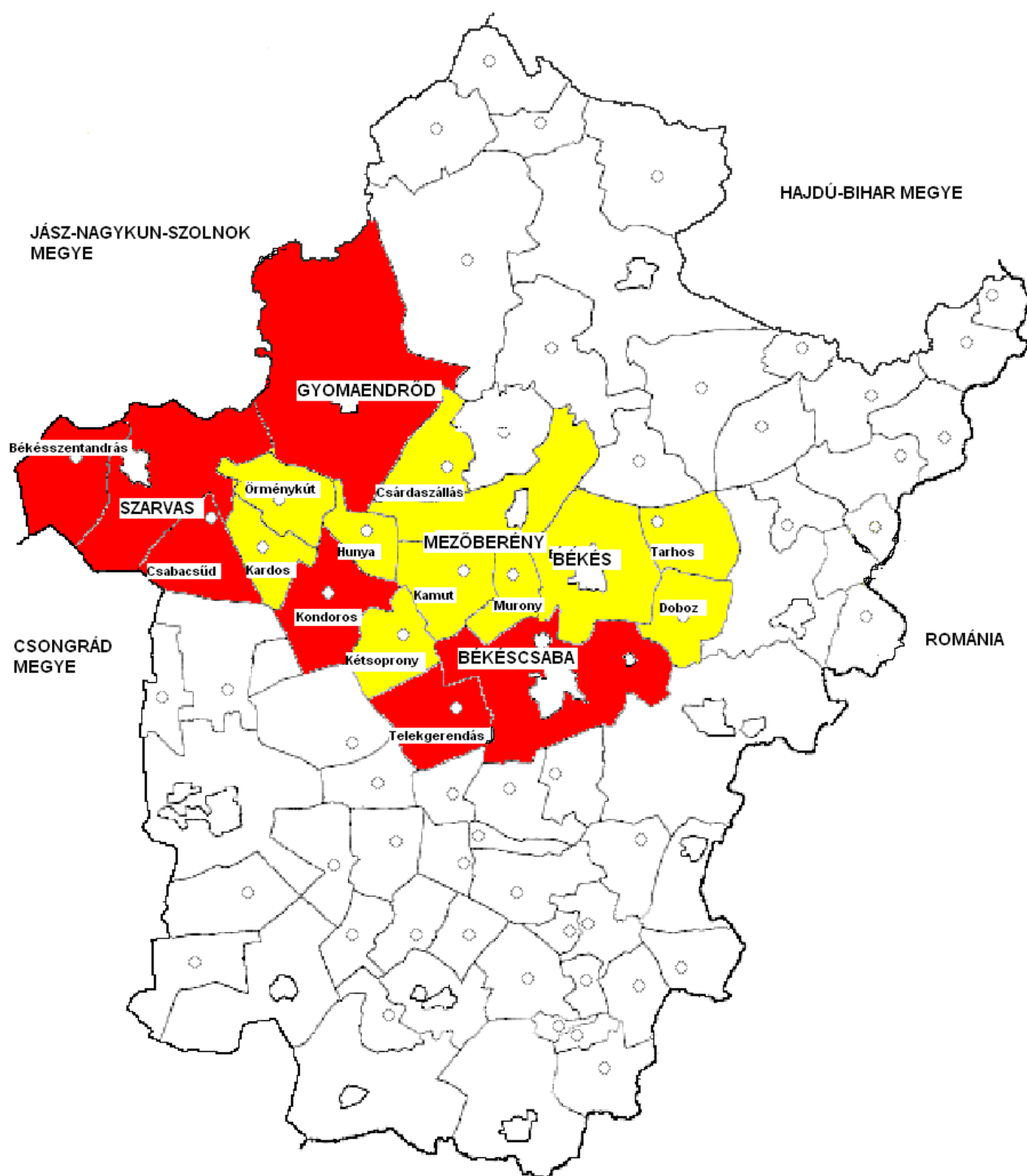
A Körösök Völgye Akciócsoport kistérségei

Jelmagyarázat:

- Békési kistérség
- Békéscsabai kistérség
- Szarvasi kistérség

A Körösök Völgye Akciócsoport települései

Jelmagyarázat:

- Hátrányos helyzetű települések
- Nem hátrányos helyzetű

A Körösök vízgyűjtő területe

Forrás: kovizig.hu

V.5. TÁBLÁZATOK

A Körösök Völgye Vidékfejlesztési Egyesülethez tartozó települések népességi adatai

Település	Népesség (fő) 2007. ja- nuár 1.	Népesség (fő) 2010. január 1.	Népesség (fő) 2012. január 1.	Csökkenés (fő) 2007- 2010 között	Csökkenés (fő) 2010- 2012 között	Csökkenés (fő) 2007- 2012 között	Csökkenés (%) 2007-2010 között	Csökkenés (%) 2010-2012 között	Csökkenés (%) 2007-2012 között	Öregségi mu- tató (száz 0- 14 évesre ju- tó 60-x éves) 2008	Öregségi mu- tató (száz 0- 14 évesre ju- tó 60-x éves) 2011
Békés (külterület)	650	653	653	-3	0	-3	-0,46	0,00	-0,46	141	158,3
Békéscsaba (külterület)	3091	3105	3105	-14	0	-14	-0,45	0,00	-0,45	179,45	202,77
Békésszentandrás	4008	3846	3765	162	81	243	4,04	2,11	6,45	193,52	208,8
Csabacsúd	1926	1866	1800	60	66	126	3,12	3,54	7,00	219,29	225,63
Csárdaszállás	498	458	442	40	16	56	8,03	3,49	12,67	168,66	165,67
Doboz	4494	4234	4167	260	67	327	5,79	1,58	7,85	134,32	154,64
Gyomaendrőd	14928	14131	13674	797	457	1254	5,34	3,23	9,17	178,75	199,41
Hunya	722	668	634	54	34	88	7,48	5,09	13,88	395,65	379,69
Kamut	1107	1045	991	62	54	116	5,60	5,17	11,71	214,47	224,32
Kardos	713	651	608	62	43	105	8,70	6,61	17,27	286,3	327,42
Kétsoprony	1536	1469	1428	67	41	108	4,36	2,79	7,56	144,55	165,33
Kondoros	5569	5320	5201	249	119	368	4,47	2,24	7,08	225,59	242,11
Mezőberény	11390	11128	10896	262	232	494	2,30	2,08	4,53	146,28	157,16
Murony	1347	1268	1228	79	40	119	5,86	3,15	9,69	150,96	181,01
Örménykút	473	390	374	83	16	99	17,55	4,10	26,47	273,47	331,71
Szarvas	18077	17412	17007	665	405	1070	3,68	2,33	6,29	185,27	199,55
Tarhos	1021	955	915	66	40	106	6,46	4,19	11,58	158,65	178,57
Telekgerendás	1657	1593	1549	64	44	108	3,86	2,76	6,97	181,55	240,94
Összesen/átlag:	73207	70192	68437	3015	1755	4770	4,12	2,50	6,97	3577,73	3943,03

Forrás: KSH.hu helységnévtár és a <https://teir.vati.hu/ivs/>

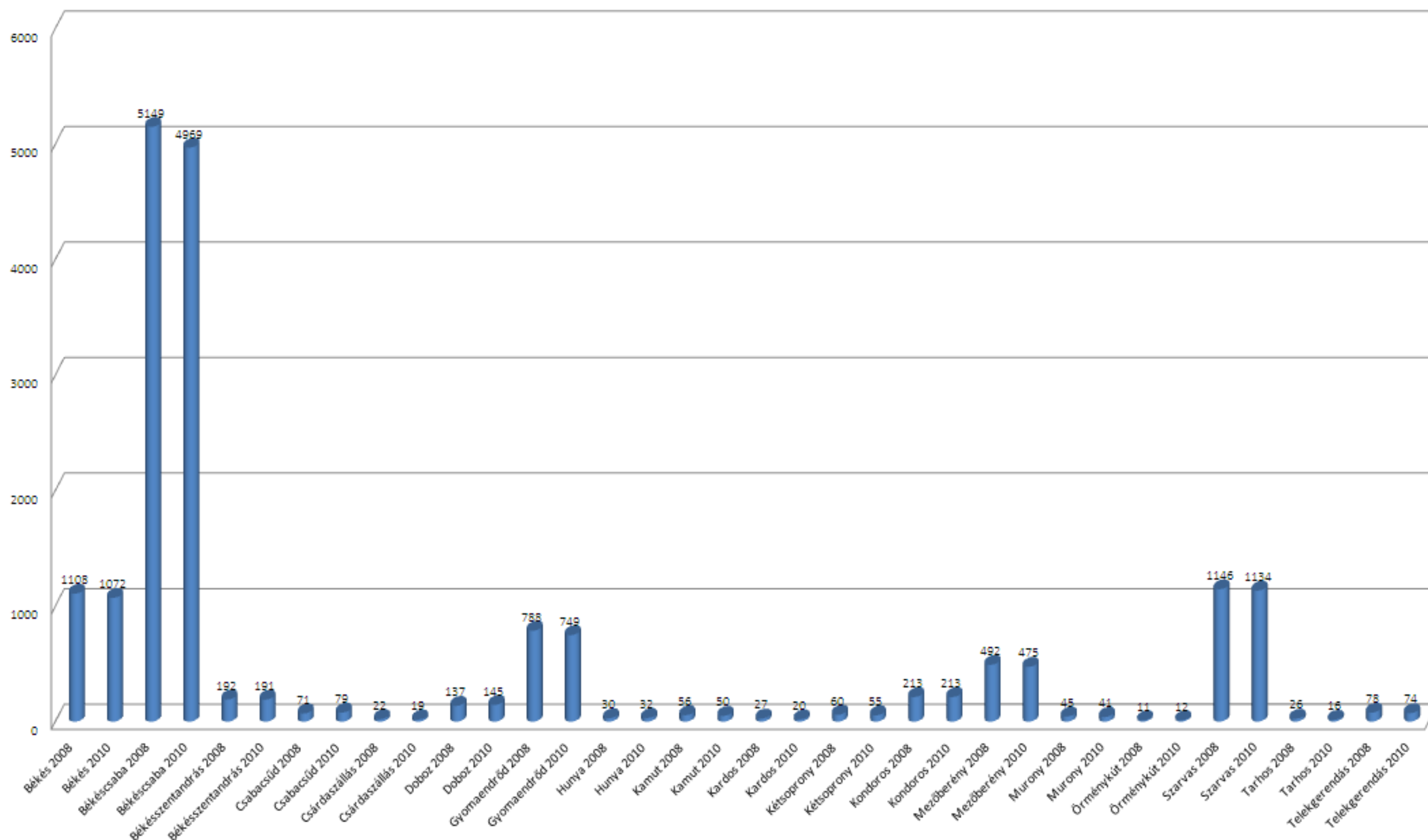
A Körösök Völgye Vidékfejlesztési Egyesülethez tartozó települések munkanélküliségi adatai

Település	Nyilvántartott álláskereső (fő) 2007. január 20.	Aktív korú népesség (fő) 2007. január 20. *	Nyilvántartott álláskereső ará- nya az aktív korú népességből (%) 2007	Nyilvántartott álláskereső (fő) 2011. január 20.	Aktív korú népesség (fő) 2011. január 20.*	Nyilvántartott álláskereső ará- nya az aktív korú népességből (%) 2011	Nyilvántartott álláskereső (fő) 2013. január 20.	Aktív korú népesség (fő) 2013. január 20.*	Nyilvántartott álláskereső ará- nya az aktív korú népességből (%) 2013	Változás (%) 2007-2011 között	Változás (%) 2011-2013 között	Változás (%) 2007-2013 között
Békés	1701	13844	12,29	2493	13626	18,30	2163	13367	16,18	5,81	-2,47	3,46
Békéscsaba	2996	42955	6,97	4197	42158	9,96	4374	41196	10,62	2,85	0,43	3,34
Békésszentandrás	226	2560	8,83	257	2540	10,12	268	2478	10,82	1,22	0,44	1,69
Csabacsúd	83	1275	6,51	121	1221	9,91	109	1190	9,16	3,11	-1,01	2,18
Csárdaszállás	43	331	12,99	62	327	18,96	43	318	13,52	5,81	-5,97	0,00
Doboz	428	3043	14,07	515	2936	17,54	494	2870	17,21	2,96	-0,73	2,30
Gyomaendrőd	990	9687	10,22	1278	9422	13,56	1005	9208	10,91	3,06	-2,96	0,16
Hunya	53	416	12,74	56	398	14,07	40	391	10,23	0,75	-4,09	-3,32
Kamut	78	718	10,86	91	675	13,48	79	654	12,08	1,93	-1,83	0,15
Kardos	70	459	15,25	93	454	20,48	83	446	18,61	5,07	-2,24	2,91
Kétsoprony	88	967	9,10	107	990	10,81	102	969	10,53	1,92	-0,52	1,44
Kondoros	290	3651	7,94	389	3552	10,95	323	3424	9,43	2,79	-1,93	0,96
Mezőberény	755	7181	10,51	1171	7162	16,35	983	7026	13,99	5,81	-2,68	3,25
Murony	99	952	10,40	167	891	18,74	132	878	15,03	7,63	-3,99	3,76
Örménykút	21	312	6,73	26	270	9,63	40	263	15,21	1,85	5,32	7,22
Szarvas	728	11411	6,38	1099	11146	9,86	989	10886	9,09	3,33	-1,01	2,40
Tarhos	70	671	10,43	118	654	18,04	70	643	10,89	7,34	-7,47	0,00
Telekgerendás	91	1140	7,98	134	1101	12,17	135	1072	12,59	3,91	0,09	4,10
Összesen/átlag:	4113	44774	9,19	5684	43739	13,00	4895	42716	11,46	3,59	-1,85	1,83

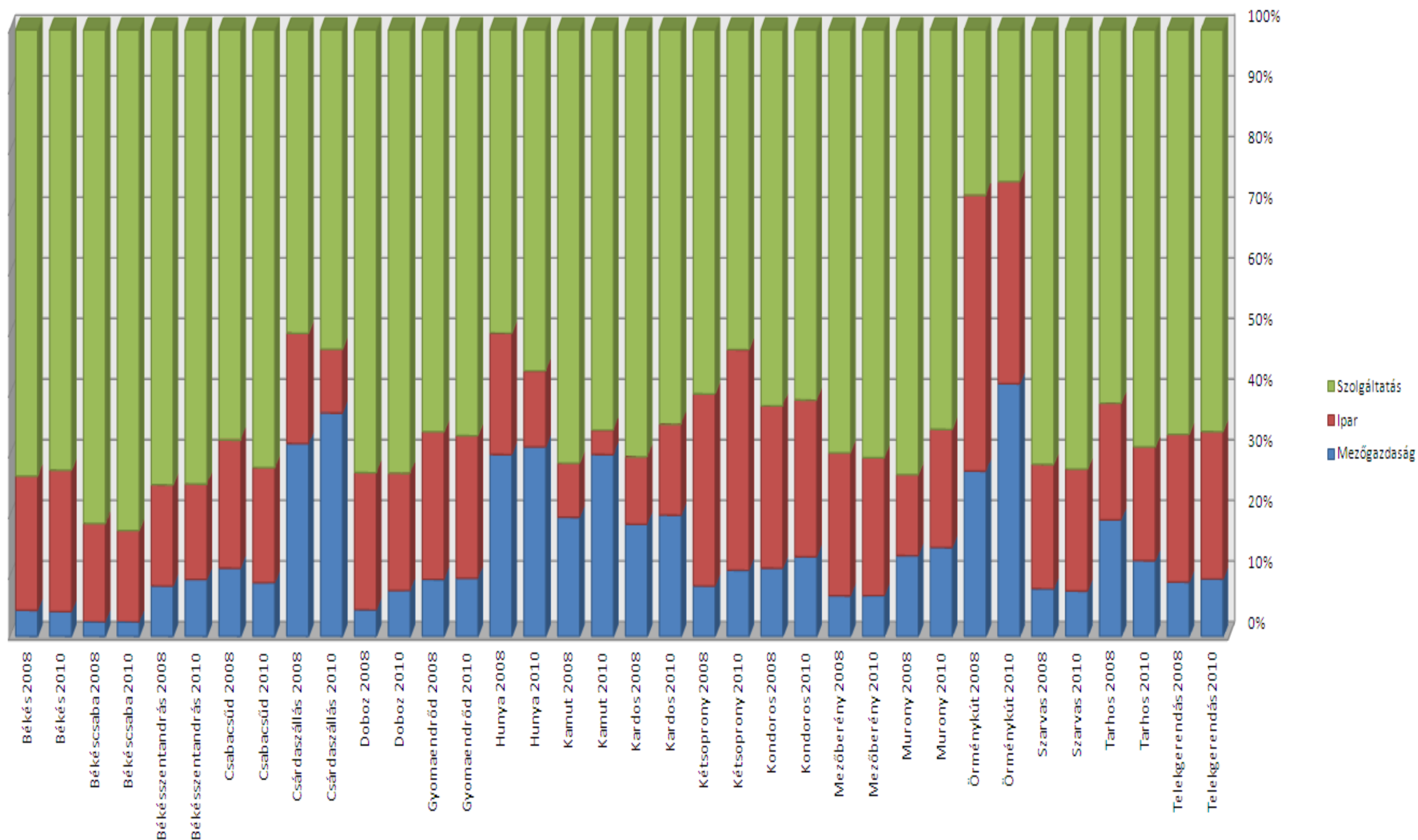
* 15-61 év között nők és férfiak

Forrás: http://nfsz.munka.hu/engine.aspx?page=full_afsz_stat_telepules_adatok_2013

Működő gazdasági társaságok települési bontásban (db)

Forrás: <https://teir.vati.hu/ivs/>

Vállalkozások szektorok szerinti aránya az összes működő vállalkozás százalékában

Forrás: <https://teir.vati.hu/ivs/>

Elfogadva 2013. április 11.

	Békés	Békéscsaba	Békésszentandrá	Csabacsúd	Csárdaszállás	Doboz	Gyomaendrőd	Hunya	Kamut	Kardos	Kétsoprony	Kondoros	Mezőberény	Murony	Örménykút	Szarvas	Tarhos	Telekgerendás	Összesen
Regisztrált őstermelők száma:	1 300	3 000	400	300	100	300	1 100	200	300	200	400	1 100	600	100	100	1 200	100	200	11 000

Forrás: Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal

V.6. A TÉRSÉG VÉDETT TERMÉSZETI TERÜLETEINEK LISTÁJA

Békés

- 1 db kocsányos tölgy a Ligetben (Bagoly Étterem kertje) TE (3/157/TE/98)
- 5 db kocsányos tölgy és 3 db csertölgy az Élővíz-csatorna partján TE (3/153/TE/98)
- 8 db kocsányos tölgy a Sebők kertben TE (3/155/TE/98)
- 8 db kocsányos tölgy a Sportpályán TE (3/156/TE/98)
- Békési Csatárkert TT (3/172/TT/98)
- Békési Duzzasztómű TT (3/173/TT/98)
- Békési Élővíz-csatorna TT (3/174/TT/98)
- Békési hegyi szilfák TE (3/175/TE/98)
- Békési japán akác TE (3/176/TE/98)
- Békési Vargahossza-csatorna TT (3/178/TT/98)
- Békési-mocsárciprus TE (3/177/TE/98)
- Bő-foki kocsányos tölgy TE (3/159/TE/89)
- Douglas-fenyő és ezüstfenyő TE (3/228/TE/08)
- Fáy utcai magyar kőris TE (3/227/TE/08)
- Fehér fűz (6910hrsz) TE (3/232/TE/08)
- Fehér nyár (0615hrsz) TE (3/233/TE/08)
- Kettős-Körös-parti fehér nyár és kocsányos tölgyek TE (3/16/TT/85)
- Kocsányos tölgy (0473/2hrsz) TE (3/234/TE/08)
- Kocsányos tölgy a Farkas Gyula Közoktatási Intézmény mellett TE (3/229/TE/08)
- Lepényfa TE (3/226/TE/08)
- Páfrányfenyő a Széchenyi téren TE (3/152/TE/98)
- Szürkenyárfák a Sportpályán TE (3/230/TE/08)
- Vadgesztenyék a Múzeum közben TE (3/225/TE/08)
- Vénicszilfák TE (3/231/TE/08)

Békéscsaba

- "Bandikafa" fehérnyár facsoport (3/14/TT/85)
- "Cimborafa" fehérnyár a Nagyrét Élővíz csatorna mellett (3/15/TT/85)
- 35 db öreg fűz az Élővíz-csatorna partján (3/57/TE/89)
- Árpád-sor fái (3/65/TE/89) Békéscsabai-parkerdő (3/145/TT/97)
- Deák utcai hársfasor (51 db faegyed) (3/62/TT/89)
- Dr. Becsey O. utcai (korábban: Micsurin utcai) 32 db nyírfa (3/63/TE/89)
- Élővíz-csatorna sétány vadgesztenye- és tölgyfái (3/68/TE/89)
- Erzsébethelyi (Jaminai) belvíztározó és környéke (3/143/TT/97)

- Fényes tanya kocsányos tölgye (3/55/TE/89)
- Fiala Tölgyfa-Csárda melletti kocsányos tölgyek (3/54/TE/89)
- Fürjesi vadkörtes ősgyepmaradvány (3/146/TT/97)
- Gerlai kastélypark idős fái (3/71/TT/89)
- Gerlai védgát és kubikja (3/142/TT/97)
- Gyóni Géza úti ezüstjuhar fasor (3/64/TT/89)
- Híd- és Vízmű Technikum kertjének idős fái (3/67/TE/89) I.
- Világháborús hősi temető fái (3/69/TT/89)
- Kinizsi úti japánakác fasor (3/70/TE/89)
- Kórházkert fái (3/61/TE/89)
- Lencsés úti kocsányostölgy fasor (3/58/TE/89)
- Nagyréti tanya kocsányos tölgye (3/56/TE/89)
- Negyedik kerületi (Kisréti) belvíztározó és környéke (3/144/TT/97)
- Ó-gerlai Kovácsi erdő (3/147/TT/97)
- Öntözött rét (3/149/TT/97)
- Pósteleki-kastélypark (3/66/TT/89)
- Széchenyi-liget és Izraelita temető fái (3/60/TE/89)

Csabacsúd:

- Csabacsúdi közterek fái (Alkotmány tér, Templomkert, Község-háza tér) (3/124/TT/94)
- Csabacsúdi-tölgyek (3/217/TE/07)
- Parkerdő és játszótér faállománya (3/127/TT/94)
- Sallai utcai japánakác fasor (3/125/TT/94)
- Sportpálya faállománya (3/126/TT/94)
- Útőrház kocsányos tölgyei (3/28/TT/89)

Doboz:

- Doboz-fehérnyárfák (3/36/TE/89)
- Doboz-kastélypark (3/6/TT/79)
- Doboz-vadkörtefák (3/35/TT/89)

Gyomaendrőd

- Endrődi-népliget (3/90/TT/93)
- Erzsébet-liget (3/20/TT/89)
- Gyomaendrődi középiskola udvarán álló kocsányos tölgy (3/197/TE/03)
- Gyomaendrődi Liget Fürdő mellett álló kocsányos tölgy (3/198/TE/03)
- Gyomaendrődi-hársfasor (3/89/TE/93)
- Református templomkert piramis tölgyfái (3/32/TT/89)
- Torzsási-holtág szelídgesztenyefái (3/76/TE/89)

Hunya:

- Hunyai homokbánya (3/166/TT/85)

Kamut

- Kamuti-ezüstjuhar (3/180/TE/00)

Kétsoprony

- Kétsopronyi-fák (3/218/TE/07)

Mezőberény

- Városi liget TT (3/122/TT/94)
- Vasútállomás kocsányos tölgyei TE (3/31/TE/89)

Szarvas

- Anna-liget (3/19/TT/89)
- Anna-ligeti kocsányos tölgy (3/183/TE/02)
- Erzsébet-ligeti mocsárciprusok (3/30/TE/89)
- Kunhalmok (3/133/TT/95)
- Szarvas, Kossuth téri fák (3/191/TE/02)
- Szarvas, Nyúlzugi-feketenyár (3/192/TE/02)
- Szarvas, Szent István parki fák (3/194/TE/02)
- Szarvas, Tanyai-fasor (3/195/TE/02)
- Szarvas, Tessedik Sámuel Főiskola udvarán álló fák (3/196/TE/02)
- Szarvasi Belső-park (Bolza-kastélypark) (3/1/TT/54)
- Szarvasi fehérreper fasor (3/190/TE/02) Szarvasi idős kocsányos tölgy (3/189/TE/02)
- Szarvasi kígyónyelv és békakonty termőhelye (3/5/TT/79)
- Szarvasi magyarkőrís-fasor (3/188/TE/02)
- Szarvasi-fehérenyár (3/187/TE/02)
- Szarvasi-japánakác (3/193/TE/02)
- Szarvasi-kocsányostölgyek (3/186/TE/02)
- Szarvasi-mocsárciprusok (3/184/TE/02)
- Szarvasi-tiszafák (3/185/TE/02)
- Tessedik akácfája (3/29/TT/89)

Tarhos

- Tarhosi-kastélypark (3/11/TT/85)

Telekgerendás

- Telekgerendási Millecentenáriumi emlékpark (3/170/TT/96)
- Telekgerendási-fasorok (3/171/TE/96)

V.7. A TÉRSÉGRE VONATKOZÓ EGYÉB STRATÉGIÁK LISTÁJA

- Új Magyarország Fejlesztési Terv és Új Széchenyi Terv programjai
- Új Magyarország Vidékfejlesztési Program
- Békés Megye Területfejlesztési Konceptiója és Programja (2013)
- Békés Megye Fejlesztési Stratégiája 2007-2013 (2010)
- Kistérségi Társulások Területfejlesztési koncepciói
- A Körösök vidéke fenntartható térségfejlesztése – a Körösök Völgye Natúrpark vidékfejlesztési céljait megalapozó szakmai dokumentáció
- A Körös völgy ökológiai stabilitásának megőrzése és továbbfejlesztése
- A turisztika, mint kitörési lehetőség a Körösök Völgyében
- Településfejlesztési koncepciók
- Békés Megye LEADER Helyi Akciócsoportjainak Helyi Vidékfejlesztési Stratégiái
- Nemzeti Vidékstratégia (2012-2020)
- Darányi Ignác Terv (2014-2020)

V.8. FENNTARTHATÓSÁGI ALAPELVEK

A stratégia felülvizsgálat során a munkaszervezet és az Akciócsoport mindvégig figyelembe vette a környezeti, gazdasági és társadalmi fenntarthatóság alapelveit. A térség fejlesztési dokumentumának összeállításakor, összhangban a LEADER fejlesztési módszerekkel, különösen a területalapú és alulról építkező megközelítésre, valamint az integrált stratégiai tervezésre, mindvégig arra törekedett, hogy lehetővé tegye a gazdaság, társadalom és környezet (a fenntarthatóság három tartópillére) minden ügyének egyetlen rendszerben történő kezelését. A Stratégia felépítésében, fő célkitűzéseiben és intézkedéseiben, a végrehajtás szakaszában alkalmazott módszerekben tetten érhető, egyes célkitűzések és intézkedések esetében kiemelten hangsúlyos a rendszerszemléletű gondolkodás és a szektorokon átívelő intézményrendszerek létrehozásának ösztönzése, az erőforrásokhoz való igazságos hozzáférés biztosítása, a szegénység, az egyes társadalmi csoportok között meglévő szociális szakadék áthidalása.

V.9. LEADER INTÉZKEDÉSI TERV 2013-04-15

LEADER Intézkedési Terv
Intézkedések a
Körösök Völgye Vidékfejlesztési Közhasznú Egyesület LEADER
Helyi Akciócsoport
Helyi Vidékfejlesztési Stratégiájának keretében

1. Számú intézkedés

1.1. HVS intézkedés megnevezése: <i>(kötelező adattartalom)</i>	SZÁLLÁSHELYEK MENNYISÉGI ÉS MINŐSÉGI FEJLESZTÉSE
--	--

1.2. Kapcsolódó HVS célkitűzés: <i>(kötelező adattartalom)</i>	A térség turisztikai kínálatának bővítése és népszerűsítése
---	---

1.3. HVS intézkedés leírása: <i>(kötelező)</i>	Az intézkedés célja a térség ifjúsági szálláshelyeinek mennyiségi és/vagy minőségi fejlesztése, valamint e szálláshelyek bekapcsolása az ágazati együttműködések elősegítésére és a turisztikai kínálat népszerűsítésére létrejött hálózatokba. Támogatás vehető igénybe új ifjúsági szálláshelyek kialakításához, vagy működő ifjúsági szálláshelyek korszerűsítéséhez, bővítéséhez szükséges építési tevékenységekre, gépek és eszközök beszerzésére, a minőségi fejlesztést szolgáló szolgáltatások igénybe vételére (ide értve a szálláshelyek vezetéséért és működtetéséért felelős szakmai munkatársak képzését is), és a kapcsolódó marketing tevékenységekre.
---	---

1.4. Támogatási kritériumok: <i>(opcionális)</i>
• Az intézkedés keretében statisztikai kistérségenként legfeljebb 1 ifjúsági szálláshely fejlesztése támogatható. • Ifjúsági szálláshely a 173/2003. (X.28.) korm. rendelet 1. számú melléklete szerinti üdülő vagy gyermek és ifjúsági tábor. • Amennyiben az ügyfél új szálláshelyet alakít ki, az utolsó kifizetési kérelem benyújtásáig csatolnia kell valamely, a Körösök Völgye Vidékfejlesztési Közhasznú Egyesület területét, de leg-

alább a fejlesztéssel érintett statisztikai kistérséget lefedő hálózat munkájához, és az erről szóló igazolást kifizetési kérelméhez csatolnia kell.

- Amennyiben az ügyfél már meglévő szálláshely korszerűsítését, bővítését tervezi, a projekt adatlap benyújtásakor tagja kell, legyen valamely, a Körösök Völgye Vidékfejlesztési Közhasznú Egyesület területét, de legalább a fejlesztéssel érintett statisztikai kistérséget lefedő hálózatnak.
- Amennyiben a fejlesztés már működő szálláshely fejlesztésére irányul, mennyiségi bővítés csak minőségi bővítéssel együtt támogatható.
- Támogatás csak olyan marketing tevékenységhez igényelhető, mely az ügyfél által választott szakmai hálózat szakmai programjának megfelel, és a fejlesztéssel érintett szálláshely népszerűsítésén túl a hálózat által kitűzött célok elérését is elősegíti. Azon kifizetési kérelemhez, melyben marketing tevékenységhez kapcsolódó kiadás is elszámolásra kerül, az ügyfélnek csatolnia kell a hálózat vezetésére, koordinálására stb. jogosult szervezet vagy személy által kiállított igazolást, mely tartalmazza a hálózat és képviselőjére jogosult adatait, területi illetékeségét, célját, szakmai programját, valamint tételes indoklást arra vonatkozóan, hogy az ügyfél által megvalósított marketing tevékenység e szakmai programhoz illeszkedik.
- A fejlesztéshez kapcsolódó kiadásoknak indokoltnak és reálisnak kell lenniük.

1.5. Az intézkedés típus szerinti besorolása: (kötelező adattartalom)

☐ ☐ Közösségi célú fejlesztés

1.6. Igénybe vehető támogatás minimális és maximális összege: (kötelező adattartalom)

Minimum támogatási összeg:	5 000 000 Ft
Maximum támogatási összeg:	20 000 000 Ft

1.7. Ügyfélkör: (kötelező adattartalom)

Önkormányzat, Non-profit szervezet, Egyház

1.8. Támogatható települések köre: (kötelező adattartalom)

Békés (külterület), Békéscsaba (külterület), Gyomaendrőd, Mezőberény, Szarvas

1.9. Projekt adatlaphoz csatolandó dokumentumok: (opcionális)

- Amennyiben a fejlesztés építési tevékenységet tartalmaz, építési tervdokumentáció és műszaki leírás.

• A fejlesztést megelőző állapotot bemutató fotódokumentáció. • Amennyiben az ügyfél már meglévő szálláshely korszerűsítését, bővítését tervezi, a Körösök Völgye Vidékfejlesztési Közhasznú Egyesület területét, de legalább a fejlesztéssel érintett statisztikai kistérséget lefedő hálózati tagságot igazoló irat, mely tartalmazza a hálózat és képviselőjére jogosult adatait, területi illetékességét, célját, a tagság keletkezésének dátumát és a képviselő aláírását.
--

2. számú intézkedés

2.1. HVS intézkedés megnevezése: <i>(kötelező adattartalom)</i>	TURISZTIKAI ATTRAKCIÓK ÉS SZOLGÁLTATÁSOK FEJLESZTÉSE
2.2. Kapcsolódó HVS célkitűzés megnevezése: <i>(kötelező adattartalom)</i>	A térség turisztikai kínálatának bővítése és népszerűsítése
2.3. HVS intézkedés leírása: <i>(kötelező adattartalom)</i>	Az intézkedés célja a térség természeti és épített örökségére, kulturális értékeire és hagyományaira alapozott attrakciók és az aktív turizmus-hoz kötődő szolgáltatások mennyiségi és minőségi fejlesztésével és az ágazati szereplők partnerségének ösztönzésével az ágazat jövedelmezőségének javítása. Támogatás vehető igénybe az üzletvitel szerűen működtethető attrakciók és szolgáltatások elérhetőségének és színvonalának javítása, valamint új attrakciók és szolgáltatások kialakítása és bevezetése érdekében szükséges építési tevékenységekre, gép-és eszközbeszerzésre, a minőségi fejlesztést szolgáló szolgáltatások igénybe vételére (ide értve az üzemeltetésért és a vendégek kiszolgálásáért felelős szakmai munkatársak képzését is), és a kapcsolódó marketing tevékenységekre.

2.4. Támogatási kritériumok: (opcionális)

- Az intézkedés keretében településenként egynél több azonos típusú attrakció és/vagy szolgáltatás fejlesztése nem támogatható.
- Az ügyfélnek a fejlesztéssel érintett attrakciót és/vagy szolgáltatást a vendégek számára önállóan is elérhetővé kell tennie, de az ügyfél által, vagy más személy, szervezet (partner) által működtetett szálláshely szolgáltatáshoz is hozzá kell kapcsolnia. Amennyiben az ügyfél szálláshely szolgáltatási tevékenységet a projekt adatlap benyújtásának időpontjában nem végez, a fejlesztéssel érintett attrakció és/vagy szolgáltatás megtekintése/igénybe vétele a partner szálláshely által a vendégeknek kínált, a szállás díjában benne foglalt attrakcióként és/vagy szolgáltatásként meg kell jelenjen. A megjelenés módját (weboldalon, kiadványban, stb.), gyakoriságát (szezonálisan, egész évben, kiemelt időszakokban stb.) és a partnerség egyéb céljait közokirat formájú együttműködési megállapodásban/szerződésben stb. kell rögzíteni, mely a felek adatain és cégszerű aláírásán kívül tételesen tartalmazza az attrakciók és szolgáltatások kiajánlásának, a felmerülő feladatok elvégzésének, a keletkező kiadások és bevételek egymás közötti megosztásának feltételeit. Az együttműködési megállapodás/szerződés stb. az ügyfél által megvalósított fejlesztés jellegének megfelelő, érdemi partnerségre kell, vonatkozzon, mely alkalmas az intézkedés céljának elérésére. Az üzemeltetési időszak alatt az ügyfél több partnerrel, valamint amennyiben szükséges, új partnerekkel is együttműködhet. Az ügyfélnek a fejlesztéssel érintett attrakciót és/vagy szolgáltatást megtekintők/igénybe vevők köréről analitikus nyilvántartást kell vezetnie, mely nyilvántartásban elkülönítetten kell feltüntetni a partner által nyújtott szolgáltatást is igénybe vevők körét. A partner nyilvántartásai az ügyfél fejlesztését célzó ellenőrzések során az ügyfél által szolgáltatott adatok alátámasztására bekereshetők.
- Az intézkedés keretében szálláshelyek mennyiségi és minőségi fejlesztése nem, valamint a már meglévő szolgáltatások üzemeltethetőségéhez kapcsolódó, a vendégek által megtekinthető/igénybe vehető attrakciók és/vagy szolgáltatások fejlesztéséhez közvetlenül nem kapcsolódó kiadások nem támogathatóak.
- A fejlesztéshez kapcsolódó kiadásoknak indokoltnak és reálisnak kell lenniük.

2.5. Az intézkedés típus szerinti besorolása:
☐ Vállalkozásfejlesztés
2.6 Igénybe vehető támogatás minimális és maximális össze-

ge: (kötelező adattartalom)	
Minimum támogatási összeg:	1 000 000 Ft
Maximum támogatási összeg:	10 000 000 Ft

2.7.Ügyfélkör: (kötelező adattartalom)

Mikro-kis-és középvállalkozás, Természetes személy, Östermelő,

2.8.Támogatható települések köre: (kötelező adattartalom)

Békés (külterület), Békéscsaba (külterület), Békésszentandrás, Csabacsúd, Csárdaszállás, Doboz, Gyomaendrőd, Hunya, Kamut, Kardos, Kétsoprony, Kondoros, Mezőberény, Murony, Örménykút, Szarvas, Tarhos, Telekgerendás

2.9.Projekt adatlaphoz csatolandó dokumentumok:

- Amennyiben a fejlesztés építési tevékenységet tartalmaz, építési tervdokumentáció és műszaki leírás.
- A fejlesztést megelőző állapotokat bemutató fotódokumentáció.
- Az ügyfél tevékenységi körét igazoló irat (cégkivonat, vállalkozói igazolvány stb.)
- Amennyiben az ügyfél tevékenységi körében a szálláshely szolgáltatás szerepel, és nem kíván partner szervezettel együttműködést kötni, a szálláshely szolgáltató tevékenység végzését igazoló irat (az utolsó lezárt gazdasági évre vonatkozóan az ügyfél nyilatkozata a szálláshely típusáról, helyéről, a kapcsolódó saját szolgáltatásokról, a vendég éjszakák számáról, a szálláshely szolgáltatásból származó bevételről, a települési önkormányzathoz befizetett idegenforgalmi adó mértékéről).
- Amennyiben az ügyfél más szálláshely szolgáltatást végző személlyel vagy szervezettel partnerséget köt, a partner szálláshely szolgáltatási tevékenységét igazoló iratok (cégkivonat, vállalkozói igazolvány stb. és az utolsó lezárt gazdasági évre vonatkozóan a partner nyilatkozata a szálláshely típusáról, helyéről, a kapcsolódó saját szolgáltatásokról, a vendég éjszakák számáról, a szálláshely szolgáltatásból származó bevételről, a települési önkormányzathoz befizetett idegenforgalmi adó mértékéről).
- A partnerséget alátámasztó, közokirati formában kiállított együttműködési megállapodás/szerződés stb.
- Igazolás a szükséges önerő mértékéről, eredeti példányban vagy hiteles másolatban (10 napnál nem régebbi banki igazolás bankszámlán rendelkezésre álló készpénz mértékéről, érvényes banki hitelígérvény, kölcsönszerződés stb.).

3.számú intézkedés

3.1. HVS intézkedés megnevezése: <i>(kötelező adattartalom)</i>	KÖRNYEZETI FENNTARTHATÓSÁGOT ELŐSEGÍTŐ KOMPLEX PROGRAMOK MEGVALÓSÍTÁSA
3.2. Kapcsolódó HVS célkitűzés megnevezése: <i>(kötelező adattartalom)</i>	Természeti és kulturális értékek fenntartható fejlesztése
3.3. HVS intézkedés leírása: <i>(kötelező adattartalom)</i>	Az intézkedés célja a helyi lakosság, és különösen a fiatalok és mezőgazdasági termelők szemléletformálását, ösztönzését, a környezet megőrzését, rehabilitációját, a korszerű hulladék gazdálkodási módszerek és az egyéb innovatív megoldások széles körű elterjesztését célzó komplex programok megvalósításával elősegíteni a térség agrár-és élelmiszer termelési valamint turisztikai potenciáljának megőrzését, környezeti fenntarthatóságát. Támogatás vehető igénybe olyan egyszeri alkalommal, vagy rendszeres időközönként sorra kerülő akciókra, melyek meghatározott cél meghatározott célcsoport tevékeny bevonásával történő megvalósítására irányulnak és egyrészt közvetlen, azonnali eredménnyel zárulnak, másrészt a későbbiekben is fenntartható és az intézkedési cél elérését folyamatosan elősegítő fejlesztést is végrehajtanak. Támogatás vehető igénybe építési tevékenységekre, gépek-és eszközök beszerzésére, szolgáltatások beszerzésére, és az akciók végrehajtásához kapcsolódóan rendezvények előkészítésére és lebonyolítására, valamint a fejlesztés keretében végrehajtott akciókhoz közvetlenül kötődő marketing tevékenységekre.
3.4. Támogatási kritériumok: <i>(opcionális)</i>	• Az intézkedés keretében a Körösök völgye Vidékfejlesztési

Közhasznú Egyesület illetékességi területén legfeljebb 18 akció vagy akció sorozat támogatható. A HBB döntései meghozatala során figyelemmel kíséri az egyes kistérségek és települések közötti támogatási egyensúly megtartását.

- Támogatást csak olyan non-profit szervezet igényelhet, melynek tevékenységei között az alábbi tevékenységek közül legalább egy szerepel: a) nevelés és oktatás, képességfejlesztés, ismeretterjesztés, b) természetvédelem, állatvédelem, c) környezetvédelem, d) tudományos tevékenység, kutatás e) sporttevékenység f) ár-és belvízvédelem ellátásához kapcsolódó tevékenység.
- A rendezvények előkészítése és lebonyolítása tevékenységhez kapcsolódó kiadások önállóan nem, kizárólag valamely építési tevékenységhez, gép és eszközbeszerzéshez vagy szolgáltatások beszerzéséhez kapcsolódó kiadással együtt számolhatóak el. A rendezvények előkészítése és lebonyolítása tevékenységre elszámolni kívánt kiadások nem haladhatják meg az egyéb más tevékenységekre elszámolni kívánt kiadások mértékét.
- Az étel és italfogyasztás, valamint az e célt szolgáló alapanyagok költsége az intézkedés keretében nem számolható el, kivéve az ásványvíz beszerzés költségét.
- Az akciók előzetes és utólagos kommunikációjára, a célcsoportok bevonására és az elért eredmények közzétételére az ügyfélnek legalább 1 - 1 olyan marketing -és kommunikációs eszközt igénybe kell vennie, mely a fejlesztés keretében finanszírozott. A fejlesztés keretében finanszírozott, az akció előzetes és utólagos kommunikációjához kapcsolódó marketing-és kommunikációs eszköz nem lehet az ügyfél saját maga vagy a helyi önkormányzat által működtetett honlap, sajtóorgánium vagy elektronikus médium.
- Rendezvény szervezési szolgáltatás elszámolása abban az esetben támogatható, ha az árajánlatból pontosan megállapítható az abban foglalt kiadási tételek köre és mennyisége.
- A fejlesztéshez kapcsolódó kiadásoknak indokoltnak és reálisnak kell lenniük.

3.5. Az intézkedés típus szerinti besorolása:

Közösségi célú fejlesztés

3.6 Igénybe vehető támogatás minimális és maximális összege: (kötelező adattartalom)

Minimum támogatási összeg:	500 000 Ft
Maximum támogatási összeg:	2 000 000 Ft

3.7.Ügyfélkör: (kötelező adattartalom)

Non-profit szervezetek, Egyházak

3.8. Támogatható települések köre: (kötelező adattartalom)

Békés (külterület), Békéscsaba (külterület), Békésszentandrás, Csabacsúd, Csárdaszállás, Doboz, Gyomaendrőd, Hunya, Kamut, Kardos, Kétsoprony, Kondoros, Mezőberény, Murony, Örménykút, Szarvas, Tarhos, Telekgerendás

3.9. Projekt adatlaphoz csatolandó dokumentumok:

- Amennyiben a fejlesztés építési tevékenységet tartalmaz, építési tervdokumentáció és műszaki leírás, valamint a jelenlegi állapotot bemutató fotódokumentáció.
- Amennyiben a fejlesztés rendezvényhez kapcsolódó kiadást tartalmaz, Programterv (a Körösök Völgye Vidékfejlesztési Közhasznú Egyesület által közzétett formanyomtatványon).
- Hatályos, az illetékes Törvényszéken nyilvántartott alapító okirat a tevékenységi kör igazolására.

4. számú intézkedés

4.1. HVS intézkedés megnevezése: (kötelező adattartalom)

TÉRSÉGI ÉS NEMZETISÉGI HAGYOMÁNYOK ÁPOLÁSÁT
CÉLZÓ KOMPLEX PROGRAMOK MEGVALÓSÍTÁSA

4.2. Kapcsolódó HVS célkitűzés megnevezése: (kötelező adattartalom)

Természeti és kulturális értékek fenntartható fejlesztése

4.3. HVS intézkedés leírása: (kötelező adattartalom)

Az intézkedés célja már működő tájházak, bemutatóhelyek, kézműves műhelyek fenntartása, gyűjtemények kezelése és bemutatása valamint a kapcsolódó hagyományőrző tevékenységek végzéséhez szükséges infrastrukturális és tárgyi eszköz háttér fejlesztése, gasztronómiai és kulturális fesztiválok, és helyi hagyományőrző programok megvalósítása révén a térség települései és az ott élő nemzetiségek gazdasági - társadalmi - kulturális hagyományainak, tradícióinak, szokásainak megőrzése, megismertetése, az idős lakosság birtokában lévő tudások továbbörökítése és a fiatalság ösztönzése.

Támogatás vehető igénybe építési tevékenységekre, gépek-és eszközök beszerzésére, szol-

	gátlások beszerzésére, és kulturális-és gasztronómiai fesztiválokhoz és helyi hagyományőrző programokhoz kapcsolódóan rendezvények előkészítésére és lebonyolítására, valamint a fejlesztéshez közvetlenül kötődő marketing tevékenységekre.
--	--

4.4. Támogatási kritériumok: (opcionális)

- Az intézkedés keretében statisztikai kistérségenként legfeljebb 5 pályázat támogatható.
- Kulturális és gasztronómiai fesztivál az a rendezvény, mely a Magyar Turizmus Zrt. rendezvény naptárában szerepel, országosan ismert, és látogatóinak száma igazolható módon eléri a 10 000 főt.
- Helyi hagyományőrző program az a rendezvény, mely országos szinten nem ismert, és/vagy látogatóinak száma nem éri el a 10 000 főt.
 - Helyi hagyományőrző program megvalósítása abban az esetben lehet része a fejlesztésnek, ha legalább 2 települést érint, és az ügyfél a kapcsolt település valamely civil vagy önkormányzati szereplőjével együttműködésben valósítja meg a fejlesztést. Az egyes településeken megvalósuló programoknak nem kell ugyanazon témára, tematikára épülniük, de elő kell segíteniük az intézkedés céljának elérését.
- A rendezvények előkészítése és lebonyolítása tevékenységhez kapcsolódó kiadások önállóan nem, kizárólag valamely olyan építési tevékenységhez, gép és eszközbeszerzéshez vagy szolgáltatások beszerzéséhez kapcsolódó kiadással együtt számolhatóak el, melyek a későbbiekben is hozzájárulnak a fesztiválok és programok színvonalas és költséghatékony megrendezéséhez. A rendezvények előkészítése és lebonyolítása tevékenységre elszámolni kívánt kiadások nem haladhatják meg az egyéb más tevékenységekre elszámolni kívánt kiadások mértékét. Több települést érintő programok esetében ezen előírások településenként külön-külön is teljesítendőek.
- Az étel és italfogyasztás, valamint az e célt szolgáló alapanyagok költsége az intézkedés keretében nem számolható el.
- A programok és rendezvények előzetes és utólagos kommunikációjára, a célcsoportok megszólítására és az elért eredmények közzétételére az ügyfélnek legalább 1 - 1 olyan marketing -és kommunikációs eszközt igénybe kell vennie, mely a fejlesztés keretében finanszírozott. A fejlesztés keretében finanszírozott, az akció előzetes és utólagos kommunikációjához kapcsolódó marketing-és kommu-

nikációs eszköz nem lehet az ügyfél saját maga vagy a helyi önkormányzat által működtetett honlap, sajtóorgánium vagy elektronikus médium. • Az intézkedés keretében falunapok nem támogathatóak. • A fejlesztés keretében legalább 3 támogatható tevékenységnek meg kell jelennie. • Építési tevékenységre csak olyan ingatlanon vehető igénybe támogatás, mely nem áll sem helyi, sem országos védelem alatt. A fejlesztés keretében kialakított tájház, bemutatóhely, kézműves műhely, illetve létrehozott gyűjtemény a nyilvánosság számára látogatható, megtekinthető kell legyen legalább heti 4 napon, napi 8 órában. • Rendezvény szervezési szolgáltatás elszámolása abban az esetben támogatható, ha az árajánlatból pontosan megállapítható az abban foglalt kiadási tételek köre és mennyisége. • A fejlesztéshez kapcsolódó kiadásoknak indokoltnak és reálisnak kell lenniük.
--

4.5. Az intézkedés típus szerinti besorolása:
Közösségi célú fejlesztés

4.6 Igénybe vehető támogatás minimális és maximális összege: <i>(kötelező adattartalom)</i>	
Minimum támogatási összeg:	500 000 Ft
Maximum támogatási összeg:	3 000 000 Ft

4.7.Ügyfélkör: <i>(kötelező adattartalom)</i>
Non-profit szervezetek, Egyházak, Önkormányzatok

4.8.Támogatható települések köre: <i>(kötelező adattartalom)</i>
Békés (külterület), Békéscsaba (külterület), Békésszentandrás, Csabacsúd, Csárdaszállás, Doboz, Gyomaendrőd, Hunya, Kamut, Kardos, Kétsoprony, Kondoros, Mezőberény, Murony, Örménykút, Szarvas, Tarhos, Telekgerendás

4.9.Projekt adatlaphoz csatolandó dokumentumok:
• Amennyiben a fejlesztés építési tevékenységet tartalmaz, építési tervdokumentáció és műszaki leírás, valamint a jelenlegi állapotot bemutató fotódokumentáció. • Építési munkával járó fejlesztés esetén a fejlesztés megvalósulási helye szerinti település jegyzőjének igazolása arról, hogy a fejlesztéssel érintett ingatlan nem áll helyi védelem alatt. • Amennyiben a fejlesztés rendezvényhez kapcsolódó kiadást tartalmaz, Programterv (a Körösök Völgye Vidékfejlesztési Közhasznú Egyesület által közzétett formanyomtatványon).

- Amennyiben a fejlesztésnek része több települést érintő helyi hagyományörző program, Együttműködési megállapodás (a Körösök Völgye Vidékfejlesztési Közhasznú Egyesület által közzétett formanyomtatványon).
- Az ügyfél nyilatkozata a nyitva tartásról (a Körösök Völgye Vidékfejlesztési Közhasznú Egyesület által közzétett formanyomtatványon).

5. számú intézkedés

5.1. HVS intézkedés megnevezése: <i>(kötelező adattartalom)</i>	MIKRO-KIS ÉS KÖZÉPVÁLLALKOZÁSOK VERSENYPÉSSÉGÉNEK ÉS MUNKAHELY TEREMTŐ KÉPÉSSÉGÉNEK ERŐSÍTÉSE
5.2. Kapcsolódó HVS célkitűzés megnevezése: <i>(kötelező adattartalom)</i>	Mikro-kis és közép vállalkozások versenypésségének és munkahely teremtő képésségének erősítése, a helyi agrár és élelmiszeripari termékek fejlesztése és piaci pozicionálása
5.3. HVS intézkedés leírása: <i>(kötelező adattartalom)</i>	Az intézkedés célja a térség azon mikro-kis és közép vállalkozásainak versenypésségéhez és munkahelyteremtő képésségének erősítéséhez szükséges tevékenységi kör bővítést, termék előállítás mennyiségi és minőségi fejlesztést, szolgáltatás minőségi fejlesztést, technológiai fejlesztést és telephely korszerűsítést célzó beruházások támogatása, mely vállalkozások új vagy magasabb színvonalú termékei és szolgáltatásai a helyi lakosság számára elérhető lehetőségeket bővítik, a helyi erőforrásokra támaszkodnak és/vagy helyi/térségi munkaerőt foglalkoztatnak, ezáltal a helyi életminőség növeléséhez is hozzájárulnak. Támogatás vehető igénybe építési tevékenységekre, gépek, eszközök, szolgáltatások beszerzésére, marketing tevékenységekre.
5.4. Támogatási kritériumok: <i>(opcionális)</i>	

- Az intézkedés keretében induló vállalkozás is támogatható, amennyiben székhelye a Körösök Völgye Vidékfejlesztési Közhasznú Egyesület illetékességi területéhez tartozó település valamelyikének bel vagy külterületén található.
- Amennyiben az ügyfél bejegyzett székhelye nem, csak telephelye, fióktelepe található a Körösök Völgye Vidékfejlesztési Közhasznú Egyesület illetékességi területéhez tartozó 18 település valamelyikének bel vagy külterületén, az ügyfélnek hitelt érdemlően igazolnia kell, hogy az Egyesület területén található telephelyén vagy fióktelepén a fejlesztéssel érintett tevékenység jellegének megfelelő, érdemi gazdasági tevékenységet végez.
- A fejlesztés keretében legalább 2 támogatható tevékenység meg kell jelenjen.
- A támogatás igénybe vételének feltétele, hogy az ügyfél az utolsó lezárt gazdasági évében érvényes statisztikai átlaglétszám legalább 90%-át megtartsa az üzemeltetési időszak végéig. Amennyiben az ügyfélnek az utolsó lezárt gazdasági évében nem volt foglalkoztatottja, vagy induló vállalkozás, az üzemeltetési időszak első évét követően köteles legalább 1 főállású munkahely létrehozására. Az önfoglalkoztatás a foglalkoztatásba nem számít bele.
- Az ügyfélnek a fejlesztés jellegének megfelelően vállaltania kell az alábbi feltételek valamelyikét:
 - a megvalósítás során köteles figyelembe venni az energiahatékonyság követelményeit, környezetbarát technológiát alkalmazni vagy megújuló/bioenergiát hasznosítani;
 - szemléletformáló, közösségépítő programot megvalósítani az üzemeltetési időszak alatt legalább 2 alkalommal, melyről készült emlékeztetőt, jelenléti ívet és fotódokumentációt a kifizető ügynökségnek köteles megküldeni;
- A fejlesztés keretében mezőgazdasági, építőipari tevékenységhez kapcsolódó építési és gép-és eszközbeszerzési tevékenység, valamint turisztikai célú fejlesztés nem támogatható.
- A fejlesztéshez kapcsolódó kiadásoknak indokoltnak és reálisnak kell lenniük.

5.5. Az intézkedés típus szerinti besorolása:
Vállalkozás alapú fejlesztés

5.6. Igénybe vehető támogatás minimális és maximális összege: <i>(kötelező adattartalom)</i>	
Minimum támogatási összeg:	500 000 Ft
Maximum támogatási összeg:	10 000 000 Ft

5.7. Ügyfélkör: <i>(kötelező adattartalom)</i>
Mikro-kis és középvállalkozások, Természetes személyek

5.8. Támogatható települések köre: <i>(kötelező adattartalom)</i>
Békés (külterület), Békéscsaba (külterület), Békésszentandrás, Csabacsúd, Csárdaszállás, Doboz, Gyomaendrőd, Hunya, Kamut, Kardos, Kétsoprony, Kondoros, Mezőberény, Murony, Örménykút, Szarvas, Tarhos, Telekgerendás

5.9. Projekt adatlaphoz csatolandó dokumentumok:
• Amennyiben a fejlesztés építési tevékenységet tartalmaz, építési tervdokumentáció és műszaki leírás, valamint a jelenlegi állapotot bemutató fotódokumentáció. • Környezetbarát technológia vagy megújuló/bioenergia hasznosítás esetén az adott technológia, épületgépészet, gép, berendezés műszaki leírása. • Az ügyfél székhelye/telephelye/fióktelepe helyét igazoló irat, telephely/fióktelep esetén az érintett település polgármestere vagy jegyzője által kiállított nyilatkozat arról, hogy az ügyfél a telephelyen/fióktelepen érdemi gazdasági tevékenységet végez és/vagy helyi/térségi munkaerőt foglalkoztat. • Igazolás a szükséges önerő mértékéről, eredeti példányban vagy hiteles másolatban (20 napnál nem régebbi banki igazolás bankszámlán rendelkezésre álló készpénz mértékéről, érvényes banki hitelígérvény, kölcsönszerződés stb.).

6. számú intézkedés

6.1. HVS intézkedés megnevezése: <i>(kötelező adattartalom)</i>	EGÉSZSÉGES ÉLELMISZER ELŐÁLLÍTÁS ÉS ÉRTÉKESÍTÉS TÁMOGATÁSA
6.2. Kapcsolódó HVS célkitűzés megnevezése: <i>(kötelező adattartalom)</i>	Mikro-kis és középvállalkozások versenyképességének és munkahely teremtő képességének erősítése, a helyi agrár és élelmiszeripari termékek fejlesztése és piaci pozicionálása
6.3. HVS intézkedés leírása: <i>(kötelező adattartalom)</i>	Az intézkedés célja az EK Szerződés 1. számú melléklete szerinti Annex 1. termékek körébe besorolható termékek és/vagy a helyi termékek előállítását és hozzáadott értékének növelését szolgáló beruházások, fejlesztések megvalósítása új munkahelyek teremtése, illetve munkahelyek meg-

	tartása érdekében, valamint az őstermelői és kistermelői élelmiszer-termelés, - előállítás és értékesítés feltételeinek javítása az alternatív jövedelemszerzési lehetőségek bővítése céljából. Támogatás vehető igénybe a termékek alapanyag előállításához és/vagy feldolgozásához és értékesítéséhez szükséges építési tevékenységekre, gépek, eszközök és szolgáltatások beszerzésére, képzések előkészítésére és lebonyolítására, valamint marketing tevékenységekre.
--	--

6.4. Támogatási kritériumok: (opcionális)

- Kistermelő az 52/2010. (IV.30.) FVM rendeletben foglaltaknak megfelelő természetes személy.
- Őstermelő az őstermelői igazolvánnyal rendelkező természetes személy.
- Az intézkedés keretében induló vállalkozás is támogatható, amennyiben székhelye a Körösök Völgye Vidékfejlesztési Közhasznú Egyesület illetékességi területéhez tartozó település valamelyikének bel vagy külterületén található.
- Amennyiben az ügyfél bejegyzett székhelye nem, csak telephelye, fióktelepe található a Körösök Völgye Vidékfejlesztési Közhasznú Egyesület illetékességi területéhez tartozó 18 település valamelyikének bel vagy külterületén, az ügyfélnek hitelt érdemlően igazolnia kell, hogy az Egyesület területén található telephelyén vagy fióktelepén a fejlesztéssel érintett tevékenység jellegének megfelelő, érdemi gazdasági tevékenységet végez.
- A fejlesztés keretében legalább 3 támogatható tevékenység meg kell jelenjen. Az egyéb tevékenység az előírt 3 tevékenységbe nem számít bele.
- Mikro-kis és középvállalkozás ügyfél esetén a támogatás igénybe vételének feltétele, hogy az ügyfél az utolsó lezárt gazdasági évében érvényes statisztikai átlaglétszám legalább 90%-át megtartsa az üzemeltetési időszak végéig. Amennyiben az ügyfélnek az utolsó lezárt gazdasági évében nem volt foglalkoztatottja, vagy induló vállalkozás, az üzemeltetési időszak első évét követően köteles legalább 1 főállású munkahely létrehozására. Az önfoglalkoztatás a foglalkoztatásba nem számít bele.
- A fejlesztéshez kapcsolódó kiadásoknak indokoltnak és reálisnak kell lenniük.

6.5. Az intézkedés típus szerinti besorolása:
Vállalkozás alapú fejlesztés

6.6 Igénybe vehető támogatás minimális és maximális összege: (kötelező adattartalom)	
Minimum támogatási összeg:	200 000 Ft
Maximum támogatási összeg:	20 000 000 Ft

6.7.Ügyfélkör: <i>(kötelező adattartalom)</i>
Mikro-kis és középvállalkozások, Természetes személyek, Östermelők

6.8.Támogatható települések köre: <i>(kötelező adattartalom)</i>
Békés (külterület), Békéscsaba (külterület), Békésszentandrás, Csabacsúd, Csárdaszállás, Doboz, Gyomaendrőd, Hunya, Kamut, Kardos, Kétsoprony, Kondoros, Mezőberény, Murony, Örménykút, Szarvas, Tarhos, Telekgerendás

6.9.Projekt adatlaphoz csatolandó dokumentumok:
• Amennyiben a fejlesztés építési tevékenységet tartalmaz, építési tervdokumentáció és műszaki leírás, valamint a jelenlegi állapotot bemutató fotódokumentáció. • Mikro-kis és középvállalkozás esetén az ügyfél székhelye/telephelye/fióktelepe helyét igazoló irat, telephely/fióktelep esetén az érintett település polgármesterre vagy jegyzője által kiállított nyilatkozat arról, hogy az ügyfél a telephelyen/fióktelepen érdemi gazdasági tevékenységet végez és/vagy helyi/térségi munkaerőt foglalkoztat. • Az ügyfél nyilatkozata a helyi termék előállításáról (a Körösök Völgye Vidékfejlesztési Közhasznú Egyesület által közzétett formanyomtatványon) • Igazolás a szükséges önerő mértékéről, eredeti példányban vagy hiteles másolatban (20 napnál nem régebbi banki igazolás bankszámlán rendelkezésre álló készpénz mértékéről, érvényes banki hitelígérvény, kölcsönszerződés stb.).

7. számú intézkedés

7.1. HVS intézkedés megnevezése: <i>(kötelező adattartalom)</i>	EGÉSZSÉGES ÉLELMISZER ELŐÁLLÍTÁS ÉS ÉRTÉKESÍTÉS TÁMOGATÁSA
--	--

7.2. Kapcsolódó HVS célkitűzés megnevezése: <i>(kötelező adattartalom)</i>	Mikro-kis és középvállalkozások versenyképességének és munkahely teremtő képességének erősítése, a helyi agrár és élelmiszeripari termékek fejlesztése és piaci pozicionálása
---	---

	sa
7.3. HVS intézkedés leírása: (kötelező adattartalom)	Az intézkedés célja a térség agár-és élelmiszeripari hagyományaira, és a még meglévő gazdasági potenciálra építő olyan <u>közösségi célú</u> beruházások, fejlesztések megvalósítása, melyek az EK Szerződés 1. számú melléklete szerinti Annex 1. termékek és/vagy helyi termékek előállítására és értékesítésére révén munkahelyeket teremtenek és/vagy elősegíthetik rövid élelmiszerláncok kialakítását és/vagy céljuk a helyi fiatalok képzése és ösztönzése az ágazatban történő elhelyezkedésre és vállalkozások alapítására. Támogatás vehető igénybe az intézkedési célok eléréséhez szükséges építési tevékenységekre, gépekre, eszközökre és szolgáltatások beszerzésére, képzések előkészítésére és lebonyolítására, valamint marketing tevékenységekre.
7.4. Támogatási kritériumok: (opcionális) • A fejlesztés keretében legalább 2 támogatható tevékenység meg kell jelenjen. Az egyéb tevékenység az előírt 3 tevékenységbe nem számít bele. • Nonprofit szervezet ügyfél a támogatás igénybe vételéhez köteles a beruházás célját, szükségességét, fenntarthatóságát és gazdasági-társadalmi hasznosságát megalapozó részletes szakmai együttműködési megállapodást kötni a helyi önkormányzattal, továbbá legalább egy, az ágazatban tevékenykedő térségi, közcélú feladatokat ellátó szereplővel. • A fejlesztéshez kapcsolódó kiadásoknak indokoltnak és reálisnak kell lenniük.	
7.5. Az intézkedés típus szerinti besorolása: Közösségi célú fejlesztés	
7.6 Igénybe vehető támogatás minimális és maximális összege: (kötelező adattartalom)	
Minimum támogatási összeg:	5 000 000 Ft
Maximum támogatási összeg:	20 000 000 Ft

7.7.Ügyfélkör: <i>(kötelező adattartalom)</i>	
Non-profit szervezet, Önkormányzat	
7.8.Támogatható települések köre: <i>(kötelező adattartalom)</i>	
Békés (külterület), Békéscsaba (külterület), Békésszentandrás, Csabacsúd, Csárdaszállás, Doboz, Gyomaendrőd, Hunya, Kamut, Kardos, Kétsoprony, Kondoros, Mezőberény, Murony, Örménykút, Szarvas, Tarhos, Telekgerendás	
7.9.Projekt adatlaphoz csatolandó dokumentumok:	
• Amennyiben a fejlesztés építési tevékenységet tartalmaz, építési tervdokumentáció és műszaki leírás, valamint a jelenlegi állapotot bemutató fotódokumentáció. • Nonprofit szervezet ügyfél esetén Együttműködési megállapodás (a Körösök Völgye Vidékfejlesztési Közhasznú Egyesület által közzétett formanyomtatványon)	
8. számú intézkedés	
8.1. HVS intézkedés megnevezése: <i>(kötelező adattartalom)</i>	A MEGÚJULÓ ÉS BIOENERGIA GAZDASÁGI CÉLÚ FELHASZNÁLÁSÁNAK NÖVELESE
8.2. Kapcsolódó HVS célkitűzés megnevezése: <i>(kötelező adattartalom)</i>	Megújuló energiagazdálkodási rendszerek fejlesztése, az alternatív energia felhasználás növelése
8.3. HVS intézkedés leírása: <i>(kötelező adattartalom)</i>	Az intézkedés célja a térség vállalkozásainak komplex, a térségre jellemző megújuló és/vagy bioenergia (napenergia, biomassa, termálvíz) felhasználásra épülő technológiai fejlesztéseinek, az innovatív technológiai megoldások bevezetésének ösztönzése. Támogatás vehető igénybe kizárólag az intézkedési cél eléréséhez szükséges építési tevékenységekre, gépekre, eszközökre és szolgáltatások beszerzésére, képzések előkészítésére és lebonyolítására, valamint marketing tevékenységekre.
8.4. Támogatási kritériumok: <i>(opcionális)</i>	
• A fejlesztés keretében legalább 2 támogatható tevékenység meg kell jelenjen.	

- A támogatás igénybevételének feltétele, hogy a fejlesztés keretében hasznosított megújuló vagy bioenergia közvetlenül kapcsolódjon az adott termék vagy szolgáltatás előállításához. A fejlesztéssel érintett tevékenységhez közvetlenül nem kapcsolódó, kizárólag a valamely gép, eszköz, telephely üzemeltetési költségeit csökkentő építési tevékenység és/vagy gépek, eszközök és szolgáltatások beszerzése az intézkedés keretében nem támogatható.
- A képzések előkészítéséhez és lebonyolításához kapcsolódó kiadások önállóan nem támogathatóak. Az e tevékenységre elszámolható kiadás nem haladhatja meg az egyéb más tevékenységekre elszámolni kívánt kiadások 10%-át.
- A fejlesztéshez kapcsolódó kiadásoknak indokoltnak és reálisnak kell lenniük.

8.5. Az intézkedés típus szerinti besorolása:
Vállalkozás alapú fejlesztés

8.6 Igénybe vehető támogatás minimális és maximális összege: <i>(kötelező adattartalom)</i>	
Minimum támogatási összeg:	2 000 000 Ft
Maximum támogatási összeg:	10 000 000 Ft

8.7.Ügyfélkör: <i>(kötelező adattartalom)</i>
Mikro-kis és középvállalkozás

8.8.Támogatható települések köre: <i>(kötelező adattartalom)</i>
Békés (külterület), Békéscsaba (külterület), Békésszentandrás, Csabacsúd, Csárdaszállás, Doboz, Gyomaendrőd, Hunya, Kamut, Kardos, Kétsoprony, Kondoros, Mezőberény, Murony, Örménykút, Szarvas, Tarhos, Telekgerendás

8.9.Projekt adatlaphoz csatolandó dokumentumok:
• Amennyiben a fejlesztés építési tevékenységet tartalmaz, építési tervdokumentáció és műszaki leírás, valamint a jelenlegi állapotot bemutató tervdokumentáció. • Megújuló/bioenergia hasznosítás esetén az adott technológia, épületgépészet, gép, berendezés műszaki leírása, valamint gép és eszközbeszerzés esetén a gyártó vagy forgalmazó, épületgépészet kiépítése esetén a tervező és/vagy a gyártó műszaki leírása az adott technológia fejlesztéssel érintett tevékenységben történő közvetlen megjelenési módjáról, hasznosulásáról, szükségességéről. • Igazolás a szükséges önerő mértékéről, eredeti példányban vagy hiteles másolatban (20 napnál nem régebbi banki igazolás bankszámlán rendelkezésre álló készpénz mértékéről, érvényes banki hitelígérvény, kölcsönszerződés stb.).

9. számú intézkedés

9.1. HVS intézkedés megnevezése: <i>(kötelező adattartalom)</i>	TÉRSÉGI CIVIL FEJLESZTŐ KÖZPONTOK SZOLGÁLTATÁSAINAK FEJLESZTÉSE
9.2. Kapcsolódó HVS célkitűzés megnevezése: <i>(kötelező adattartalom)</i>	Partnerségek ösztönzése és a helyi kompetenciák fejlesztése, a hátrányos helyzetű rétegek esélyegyenlőségének elősegítése
9.3. HVS intézkedés leírása: <i>(kötelező adattartalom)</i>	Az intézkedés célja a működő Térségi Civil Fejlesztő Központok közösségfejlesztési bázis szerepének erősítését és költséghatékony működtetését célzó infrastrukturális fejlesztések révén a szektor szereplői közötti együttműködések ösztönzése. Támogatás vehető igénybe építési tevékenységekre, eszközök és szolgáltatások beszerzésére, valamint az elvégzett fejlesztések funkcionális hasznosítását elősegítő közösségépítő program megvalósításához kapcsolódó rendezvény előkészítési és megvalósítási tevékenységekre.
9.4. Támogatási kritériumok: <i>(opcionális)</i>	• Rendezvények előkészítése és lebonyolítása tevékenységhez kapcsolódó kiadások önmagukban nem, kizárólag valamely más tevékenységgel együtt számolhatóak el. A rendezvények előkészítése és lebonyolítása tevékenységhez kapcsolódó kiadások mértéke nem haladhatja meg az egyéb más tevékenységekre elszámolni kívánt kiadás 10%-át. • Rendezvény szervezési szolgáltatás elszámolása abban az esetben támogatható, ha az árajánlatból pontosan megállapítható az abban foglalt kiadási tételek köre és mennyisége. • Az étel és italfogyasztás, valamint az e célt szolgáló alapanyagok költsége az intézkedés keretében nem számolható el. • A fejlesztéshez kapcsolódó kiadásoknak indokoltnak és reálisnak kell lenniük.
9.5. Az intézkedés típus szerinti besorolása:	Közösségi célú fejlesztés

9.6 Igénybe vehető támogatás minimális és maximális összege: <i>(kötelező adattartalom)</i>	
Minimum támogatási összeg:	2 000 000 Ft
Maximum támogatási összeg:	8 000 000 Ft

9.7.Ügyfélkör: <i>(kötelező adattartalom)</i>
Nonprofit szervezetek, Önkormányzatok

9.8.Támogatható települések köre: <i>(kötelező adattartalom)</i>
Mezőberény, Szarvas

9.9.Projekt adatlaphoz csatolandó dokumentumok:
• Amennyiben a fejlesztés rendezvényhez kapcsolódó kiadást tartalmaz, Programterv (a Körösök Völgye Vidékfejlesztési Közhasznú Egyesület által közzétett formanyomtatványon). • Amennyiben a fejlesztés építési tevékenységet tartalmaz, építési tervdokumentáció és műszaki leírás, valamint a jelenlegi állapotot bemutató fotódokumentáció.

10. számú intézkedés

10.1. HVS intézkedés megnevezése: <i>(kötelező adattartalom)</i>	KÜLTÉRI KÖZÖSSÉGI TEREK ÉS SPORTLÉTESÍTMÉNYEK FEJLESZTÉSE
---	---

10.2. Kapcsolódó HVS célkitűzés megnevezése: <i>(kötelező adattartalom)</i>	Partnerségek ösztönzése és a helyi kompetenciák fejlesztése, a hátrányos helyzetű rétegek esélyegyenlőségének elősegítése
--	---

10.3. HVS intézkedés leírása: <i>(kötelező adattartalom)</i>	Az intézkedés célja a helyi társadalmi szerveződések közösségépítő, szakmai, szabadidős és sport tevékenységeinek, programjainak teret adó és különösen a helyi fiatalok egészséges testi és szellemi fejlődését, közösségi életbe történő bevonását elősegítő és ösztönző, megfelelő infrastrukturális háttérrel rendelkező kültéri, közcélú közösségi terek kialakítása, fejlesztése. Cél továbbá a már meglévő kültéri, bárki által hozzáférhető vízi és lovas sportokhoz kapcsolódó sportpályák és
---	--

	sportlétesítmények felújítása, bővítése, a kapcsolódó szociális és kizárólag a funkcionális használatot biztosító kiegészítő létesítmények, építmények kialakítása és felújítása, valamint eszközök beszerzése. Támogatás vehető igénybe építési tevékenységekre, eszközök és szolgáltatások beszerzésére, valamint a fejlesztés keretében kialakított közösségi tér helyi szintű megismertetését és népszerűsítését célzó marketing tevékenységekre.
--	---

10.4. Támogatási kritériumok: (opcionális)

- Az intézkedésen belül lovas sporthoz kapcsolódó fejlesztés statisztikai kistérségenként 1-1 esetben támogatható.
- Az intézkedésen belül lovas sporthoz kapcsolódó fejlesztés az adott statisztikai kistérségen belüli, hasonló tevékenységet végző partnerrel történő együttműködésben valósítható meg.
- Az intézkedésen belül építési tevékenységre önállóan nem, csak valamely marketing tevékenységgel és/vagy eszköz beszerzéssel együtt igényelhető támogatás.
- Külső közösségi tér kialakítására Békésszentandrás, Csabacsüd, Hunya, Kardos, Kétsoprony, Murony, Örménykút településeken nem igényelhető támogatás.
- Külső közösségi tér kialakítása esetén a maximálisan igényelhető támogatási összeg 2 000 000 Ft.
- Külső közösségi tér kialakítása keretében játszótér építése, felújítása, valamint közpark fejlesztése nem támogatható.
- A fejlesztéshez kapcsolódó kiadásoknak indokoltnak és reálisnak kell lenniük.

10.5. Az intézkedés típus szerinti besorolása:

Közösségi célú fejlesztés

10.6 Igénybe vehető támogatás minimális és maximális összege: (kötelező adattartalom)

Minimum támogatási összeg:	500 000 Ft
Maximum támogatási összeg:	10 000 000 Ft

10.7.Ügyfélkör: (kötelező adattartalom)

Non profit szervezetek

10.8. Támogatható települések köre: (kötelező adattartalom)

Békés (külterület), Békéscsaba (külterület), Békésszentandrás, Csabacsúd, Csárdaszállás, Doboz, Gyomaendrőd, Hunya, Kamut, Kardos, Kétsoprony, Kondoros, Mezőberény, Murony, Örménykút, Szarvas, Tarhos, Telekgerendás

10.9. Projekt adatlaphoz csatolandó dokumentumok:

- Amennyiben a fejlesztés lovas sporthoz kapcsolódik, Együttműködési megállapodás (a Körösök Völgye Vidékfejlesztési Közhasznú Egyesület által közzétett formanyomtatványon).
- Amennyiben a fejlesztés építési tevékenységet tartalmaz, építési tervdokumentáció és műszaki leírás, valamint a jelenlegi állapotot bemutató fotódokumentáció.

11. számú intézkedés

11.1. HVS intézkedés megnevezése: (kötelező adattartalom)

HELYI KOMPETENCIÁK FEJLESZTÉSE, HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK ESÉLYEGYENLŐSÉGÉNEK ELŐSEGÍTÉSE

11.2. Kapcsolódó HVS célkitűzés megnevezése: (kötelező adattartalom)

Partnerségek ösztönzése és a helyi kompetenciák fejlesztése, a hátrányos helyzetű rétegek esélyegyenlőségének elősegítése

11.3. HVS intézkedés leírása: (kötelező adattartalom)

Az intézkedés célja a partneri szemlélet elterjedését és a partneri kapcsolatok létrejöttét ösztönző, a célcsoportok számára általános vagy speciális tudást, szakismeretet átadó, készségeket és képességeket fejlesztő, szemléletformáló képzések, oktatások, tréningek és programok támogatásával a helyi társadalmi tőke erősítése és a hátrányos helyzetű rétegek (romák, álláskeresők, fogyatékkal élők, nők, pályakezdők) esélyegyenlőségének elősegítése.

Támogatás vehető igénybe az alábbi témára épülő rendezvények és képzések előkészítésre és lebonyolítására, szolgáltatások beszerzésére és marketing tevékenységekre: hálózatépítés, a civil szervezetek szervezetfejlesztése és professzionalizációja, szakmai

	ismeretek, általános kompetenciák és motiváció erősítése, alternatív foglalkoztatási módok, területfejlesztési és vidékfejlesztési ismeretek/módszerek/jó gyakorlatok.
--	--

11.4. Támogatási kritériumok: (opcionális)

- Az intézkedés keretében legfeljebb 7 pályázat támogatható.
- Az intézkedés keretében megvalósuló programnak legalább 2 települést kell érintenie, és az ügyfélnek a kapcsolt településen valamely helyi non-profit szereplővel együttműködésben kell azt megvalósítania. Az egyes településeken megvalósuló programoknak nem szükséges ugyanazon témára, tematikára épülniük, de elő kell segíteniük az intézkedés céljának elérését.
- Az étel és italfogyasztás, valamint az e célt szolgáló alapanyagok költsége az intézkedés keretében nem számolható el.
- A fejlesztéshez kapcsolódó kiadásoknak indokoltnak és reálisnak kell lenniük.

11.5. Az intézkedés típus szerinti besorolása:

Közösségi célú fejlesztés

11.6 Igénybe vehető támogatás minimális és maximális összege: (kötelező adattartalom)

Minimum támogatási összeg:	500 000 Ft
Maximum támogatási összeg:	1 000 000 Ft

11.7.Ügyfélkör: (kötelező adattartalom)

Non profit szervezetek, Egyházak

11.8.Támogatható települések köre: (kötelező adattartalom)

Békés (külterület), Békéscsaba (külterület), Békésszentandrás, Csabacsúd, Csárdaszállás, Doboz, Gyomaendrőd, Hunya, Kamut, Kardos, Kétsoprony, Kondoros, Mezőberény, Murony, Örménykút, Szarvas, Tarhos, Telekgerendás

11.9.Projekt adatlaphoz csatolandó dokumentumok:

- A fejlesztés jellegétől függően Programterv vagy Képzési terv (a Körösök Völgye Vidékfejlesztési Közhasznú Egyesület által közzétett formanyomtatványon).

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa